

ശ്രീരാമായണമഞ്ജരി.

(ഭാഷാഗാനം)

ബാലകാണ്ഡം.

കവിതിലകൻ

ഒടുവിൽ ശങ്കരൻകുട്ടിമേനോൻ.

വി. വി. പ്രസിദ്ധീകരണശാല,

തിരുവനന്തപുരം.

1103.

ശ്രീരാമായണമഞ്ജരി.

(ഭാഷാഗാനം)

ബാലകാണ്ഡം.

കവിതിലകൻ

ഒടുവിൽ ശങ്കരൻകുട്ടിമേനോൻ.

വി. വി. പ്രസിദ്ധീകരണശാല,

തിരുവനന്തപുരം.

1103.

ശ്രീരാമായണമഞ്ജരി.

(ഭാഷാഗാനം)

ഋഗ്വേദംഗോപാഖ്യാനം.

ശ്രീമഹാഗണനാഥൻ ഗിരിജാസുന്ദര സാക്ഷാൽ
ശ്രീമഹാദേവൻ തന്റെ ഹൃൽപത്മദിവാകരൻ
കേമനെന്നഭിമാനം പൂണ്ടെഴും ധനാധിപ-
നാമയമനേകയാ ചേർത്തു തന്നഹങ്കാരം
ആകവേ നശിപ്പിച്ചു മാനസം വേണ്ടുമട്ടിൽ
പാകമാക്കിയ വീരൻ ഘോരംബൻ ഗജാനനൻ
പാകശാസനമുഖനിയ്ക്കുമനിഷേവിത-
നേകദന്താഖ്യൻ വിപ്ലവസഞ്ചയനിവാരകൻ
ദേവസേനകൾക്കെല്ലാം നാഥനാം സുബ്രഹ്മണ്യ-
ദേവനെയനുജനെന്നാരുവാൻ വിളിക്കുന്നു
കേവലാത്മകനാകുമഹാ ഗണപതി-
ദേവദൈവ് കേതിയോടും ഞാനിതാ നമിക്കുന്നേൻ.
ഒന്നുമേ തോന്നീടാതെ വിപ്ലവങ്ങൾക്കടിമയായ്
മന്ദബുദ്ധിയായുള്ള ദാസനാമടിയന്റെ
മന്ദതയെല്ലാം പോക്കിസ്സർവ്വദാ കവിതകൾ
തോന്നുവാനൊരുവരും കൃപയാ നൽകേണമേ.

ഭാരതീയദേവിയെന്നും ഭാഗ്യവീദേവിയെന്നും
 ഗൌരീയാം ദേവിയെന്നും ലോകങ്ങൾ മൂന്നായ് ചൊല്ലും
 ചിട്ടരബ്രഹ്മരൂപേ! നിമ്മലേ! വാദേശ്വരേ!
 തപ്പദാത്മികേ! നിത്യേ! നിത്യം നമിക്കുന്നേൻ.
 നല്ല വാക്കുകളെൻറ നാവിന്മേൽ വരുംവണ്ണ-
 മല്ലാസമുൾക്കൊണ്ടു നൽകേണം വരമമ്മേ!
 യാതൊരു മഹാത്മാവിൻ നാവിൽനിന്നാല്പമായി-
 ജ്ജാതമായ് രാമായണരൂപമാം ശ്ലോകമേകം
 അമ്മ ഹാൻ കവികൾക്കു മാതൃകാപമാൻ ലോക-
 സമ്മാന്യൻ മഹാമുനിയായിമകവിത്രേഷ്യൻ
 ശ്രീരാമഭക്തന്മാരിലഗ്രിമൻ വാത്മീകിയെ-
 ന്നീശ്വരലോകത്തിലും പുകൾപൂണ്ടുള്ള ധന്യൻ
 എന്തനോമാലിന്യങ്ങളാകവേ പോകുംവണ്ണം
 സമ്മോദമൊരു വരം നൽകുവാൻ വണങ്ങുന്നേൻ.
 പണ്ഡിതകലാഗ്രകൻ ക്ഷേമേന്ദ്രൻ മഹാകവി
 പുണ്യദായകമായ സാക്ഷാൽ ശ്രീരാമയണം
 സംസ്തുതഭാഷ തന്നിൽ മഞ്ജരിയാ കിത്തിർത്-
 തിക്കാലം മലയാളഭാഷയിൽ ഗാനമായി
 ചൊല്ലുവാൻ തുടങ്ങുന്നേൻ മന്ദബുദ്ധിയാം ഞാനി-
 നെല്ലാമെന്നബലങ്ങൾ സജ്ജനം ക്ഷമിക്കേണം.

തന്നുടെ മഹത്താകമാശ്രമേ ശിഷ്യന്മാരോ-
 ടൊന്നിച്ചു മഹാമുനി വാത്മീകി വാഴുംകാലം
 ദേവമാമുനിത്രേഷ്യൻ നാരദനൊരുദിനം
 ദൈവയോഗത്തിനാലേ ചെന്നിതു കാണുവാനായ്.
 ലോകചൂഷിതനായ നാരദൻ തന്നെക്കണ്ടു
 വേഗത്തിലെഴുന്നേറ്റു വാത്മീകിമുനീശ്വരൻ

വേദോക്തരീത്യാ നന്നായ് പൂജിച്ച സന്തോഷിപ്പി-
 ച്ചാദരാൽ ചെല്ലീടിനാൻ കശലപ്രശ്നം തന്മിൻ.
 ലോകവാതകളോരോന്നന്യോന്യം ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു
 വാഴ്കവേ സവിനയം വാത്മീകി ചോദ്യംചെയ്തു:—
 “ഭാഗവതാഡ്യനായ ഭേവർഷേ! വോനെന്നും
 ലോകത്തിലെല്ലാത്തും സഞ്ചരിപ്പവനല്ലോ;
 ആകയാലൊരു കാൽ സൂക്ഷ്മമായറിയാവാൻ
 ലോകവാതയേപ്പറ്റിച്ചോദിച്ചാൻ തുടങ്ങുന്നേൻ.
 ആരുവാൻ ലോകത്തിങ്കലിക്കാലം മനുസ്യരിൽ
 വീരനായ് ശോഭിക്കുന്നു സുകൃതോജപലനായി?
 ചന്ദ്രനെന്നതുപോലെ ചന്ദ്രികാശുഭ്രഹ്മവി-
 ചേൻ തൻ കിത്തിയാലിന്നാരുവാൻ ശോഭിക്കുന്നു?
 നിത്യവും മഹാപക്ഷി ദേവി തൻ മനോഹര-
 നത്തനരംഗമായിശ്ശോഭിപ്പതാരാകുന്നു?
 സതപശുലമാം നിജ സൽഗുണഗ്രാമത്താലേ
 മത്സ്യരിൽ പ്രധാനിയായാരുവാൻ ശോഭിക്കുന്നു?
 ആരുടെ ഗുണത്തിനാൽ മുത്തുരാലയെച്ചാർത്താ
 നാരിയെന്നതുപോലെ ഭ്രമിയും ശോഭിക്കുന്നു?
 പൂജിപ്പ ലതാജാലം ചാരവാം വസന്തത്തി-
 ലപ്പോലേ പ്രജകളും മോദിപ്പതാരാലിപ്പോൾ?
 സാഗരം രത്ന ഷർക്കര സങ്കേതസ്ഥലമത്രേ
 ലോകത്തിൽ ഗുണങ്ങൾക്കു സങ്കേതം കുരുഷേത്രം
 അതുപോൽ സർവ്വത്തിന്നമാശ്രയസ്ഥലമായി-
 ട്ടുനാ ശോഭിക്കുന്നതാരുവാന്നെന്നു ചൊൽക.”
 ഇത്തരം ശ്രീവാത്മീകി ചോദിച്ചീടിനന്നേരം-
 മുത്തരം സുരമുനി നാരദനർക്കു ചെയ്തു:—

“മാനഷമുക്താമണിയായിട്ടു ശോഭിക്കുന്നു
 നന്മനിക്കാലം മനുഗോത്രജൻ രാമചന്ദ്രൻ.
 ഉത്തമഗുണങ്ങളാലഭിരാമനാം രാമൻ
 ശത്രുക്കൾക്കുശേഷവും ഭീകനനായിട്ടുനും.
 ഉത്തമപുരുഷനാം വിഷ്ണുവിൻ വക്ഷസ്ഥലം
 കൌസ്തുഭേതത്താലേ ശോഭിക്കുന്നതുപോലെ
 ലോകങ്ങളെല്ലാമിപ്പോൾ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ തന്റെ
 ശ്യാംഖാർഹഗുണങ്ങളാൽ ശോഭിപ്പു മഹാമുനേ!
 സത്യമാം കയർകൊണ്ടു ഭായ്യയാൽ ബലനായി-
 ട്വാത്തനായ് വലയുന്ന താതനാം ദശരഥൻ
 നൽകിയ കറോരമാജ്ഞയെ പൊന്മാലപോൽ
 സപീകരിച്ചുണിഞ്ഞിതു രാഘവൻ ശിരസ്സികൽ.
 ഭായ്യയെദ്രുശമുഖൻ കട്ടുകൊണ്ടോടിപ്പോയ
 കാരണം സംജാതമാം തന്നുടെ കോപാഗ്നിയിൽ
 രക്തമാം നെയ്യിൽചേർത്തു രാവണമുഖങ്ങളാ-
 മുത്തമഫലങ്ങളെ ഹോമിച്ചാൻ നിഷ്പ്രയാസം.
 ദുർഭരമായിട്ടുന ഭൂദാരം മുഴുവനും.
 മിപ്പൊഴുതനന്തനീ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ തന്റെ
 ചാരവാം വലങ്കയ്യിൽ ചേർക്കയാൽ മുർദ്ധാവികൽ
 സാരസപുഷ്പംപോലെ ഭൂമിയെ. ധരിക്കുന്നു.”
 ഇത്രയുംമുൾചെയ്തു നാരദൻ ഗമിച്ചപ്പോ-
 ഉത്യന്താതുതവിത്തനായിതു വാത്മീകിയും.
 പതിവിൻപടി പിന്നെത്തമസാതീർത്ഥം പാർക്ക
 മതിമാൻ മാല്യാഹ്നിക സ്നാനകർമ്മാഭിയെ
 തന്നുടെ ശിഷ്യപ്രമാദോടൊരുമിച്ചുനന്തരം
 പുണ്യഭൂമിയിൽ തത്ര സഞ്ചരിക്കുന്ന നേരം

മാടപ്രാവുകളാണും പെണ്ണുമാണിച്ചു മാ-
 ക്രീഡയെച്ചെയ്തിടുനതദ്ദേഹത്തിനു കാണായ്.
 അന്നേരമൊരു വേടൻ തീക്ഷ്ണമാം ശരമെയ്യ
 കന്ദബാണാത്തനാകമാൺപക്ഷിതന്നെക്കൊന്നാൻ.
 ഇത്തൊഴിൽ കാണുകയാലേ ഭൂതാനുകമ്പാരുക്ത-
 നത്തമോത്തമൻ മുനി ശോകസംഭ്രാന്തനായി.
 സന്യാസം ശ്ലോകപുലാൽ തൻമുഖത്തിങ്കൽനിന്നും
 പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ചിതു കരുണാരസം തത്ര.
 കഷ്ടമാഹന്ത കഷ്ടം! ദുഷ്ടനായിരിപ്പോരു
 കാട്ടാളനീതു ചെയ്തതാവുവാൻ സഫിക്കുന്നു.
 മമ്ഭേദകമാമിക്ഷമ്തൈച്ചെയ്തിടുവാൻ
 ദമ്ഭന്മാർക്കു മാത്രമല്ലാതെ തോന്നീടുമോ?
 'മാനിഷാദപ്രതിഷ്ഠാം തപമഗമഃ ശാശപതീഃ സമാഃ
 യൽക്രൈശ്വമിഹുനാദേകമവധീഃ കാമമോഹിതം'
 "ക്രൈശ്വപക്ഷികളാണുംപെണ്ണുമാണിച്ചു വാഴ്കെ
 പഞ്ചബാണാത്തനാകമാൺപക്ഷിതന്നെശ്ശീഘ്രം
 നിർദ്ദയം ശരമെയ്യ കൊന്നോരു വേട! നീയു-
 മദ്ദൈവ നശിച്ചീടുമെന്നുടെ ശാപത്താലേ."
 തന്നുടെ സമീപസ്ഥനാകിയ വേടനോടു
 പിന്നെയുമിപ്രകാരം ശ്ലോകരൂപമാം വാക്യം
 ചൊല്ലിനാൻ പലവട്ടം ശ്ലോകത്തെ പഠിക്കുവാൻ
 സോല്ലാസം നിജ ശിഷ്യന്മാരോടുമുചെയ്യാൻ.
 ശ്ലോകവും പഠിപ്പിച്ചു തമസാതീരസ്ഥലേ
 ലോകപൂജിതനായ വാത്മീകി വാഴും നേരം
 ശ്ലോകനിർമ്മനത്താലുണ്ടായ സന്തോഷത്താ-
 ലാഗതനായീടിനാൻ ബ്രഹ്മാവുമവിടത്തിൽ.

വാത്മീകീ തന്നാലപ്പോൾ സൽകൃതനായ സാക്ഷാൽ-
ബ്രഹ്മാവും സന്തോഷിച്ചു പുണ്യമാം പീയൂഷത്തെ
ധാരയായ് വെച്ചിട്ടീടും മാതിരി മന്ദസ്ഥിത-
പുരിതവദനനാഭിത്തരമരൾചെയ്തു:—

“സാന്ദ്രതമത്വത്തുതം മാമനേ! സ്വയമേവ
സംഭവിച്ചതായുള്ളിശ്ശോകമോ തത്വസാരം.
പരിചിൽ ഭവാനിനി ശ്രീരാമദേവൻ തന്റെ
ചരിതം കാവ്യമായിത്തീർത്താലമതിനാലേ.
ധന്യയായ് ഭവച്ചിട്ടും നിശ്ചയം സരസ്വതി
വന്നീടുമകളകീത്തിയും ഭവാനെടോ.
അങ്ങുതാൻ നിമ്മിച്ചിട്ടും കാവ്യമാം രാമായണം
മംഗളപ്രദമായിത്തീർന്നീടുമെല്ലാനാളും.
നിന്നുടെ യശസ്സെന്നപോലവേ രാമായണ-
മെന്നമീ ലോകത്തിങ്കൽ നിലനിന്നീടുമല്ലോ.”
ഇത്തരമനുഗ്രഹിച്ചുംബുജോതഭവദേവൻ
സ്വതപരം തിരോധാനം ചെയ്തിതു സകൈരുകും.
ജ്ഞാനലോചനമാണ് വാത്മീകീയതിൻ ശേഷം
സാനന്ദം രാമായണം നിർമ്മിച്ചൊന്നൊരുങ്ങിനാൻ.
തമസാതീർത്ഥംകൊണ്ടു ദേഹശുദ്ധിയെച്ചെയ്തു
വിമലാശയൻ മുനി മന്ദനയോഗത്തെപ്പൂണ്ടു
ദർശനഭോഗങ്ങളാലെഴുതിച്ചേർത്തിടിനാ-
നരപ്പുവിലറയ്ക്കുവാൻ ശ്രീരാമകഥാമൃതം.
രാജ്യരക്ഷണം ചെയ്യാൻ ശക്തനായ് ഭവിച്ചോരു
പൂജ്യനാം രാമൻ തന്റെ ഭാവിവൃത്താന്തമെല്ലാം
വൃത്തലക്ഷണത്തോടുകൂടിയ പദ്യങ്ങളായ്
തീർത്തിതു സുഗമമാം സൽപദശ്രേണിയാലേ.

നിഷ്കാശമായിട്ടുണ്ടു സർവ്വബന്ധവുമതി-
 ലൽകൃഷ്ണൻ മഹാമുനി വാത്മീകിയനന്തരം
 ശ്രീരാമപുത്രനാരായ് സ്വപ്രസരയുക്തനാരായ്
 ചാരസുന്ദരരൂപമാണെഴും ബാലനാരായ്
 ധന്വരായ് കേശലവനാമധാമികളായി-
 പ്പുണ്യകാനനത്തിങ്കൽ സഞ്ചരിപ്പവരായി
 അന്യോന്യയുക്തന്മാരാം രണ്ടു ബാലകന്മാരെ
 തന്നുടെ പുരോഭാഗേ കാങ്കയ്യാൽ സസന്തോഷം
 സ്വപന്തമാം രാമായണമവരൊപ്പിപ്പിച്ചു-
 നന്തേവാസികളാകുമായവരോടും ചേർന്നു
 സഞ്ചരിച്ചിതു മുനിയെല്ലാടും ബാലന്മാരും
 ചഞ്ചലമെന്യേ രാമചരിതം പാടിക്കൊണ്ടാർ.
 ആപാദമനോഹരമാകിയ രാമായണം
 ഭൂപതിസദസ്സിലും പാടിനാരവർ ഭംഗ്യം.
 അക്കാലമൊരുദിനം ഗ്രന്ഥവേഷത്തപ്പുണ്ടു
 ചൊൽക്കൊണ്ടു ബാലന്മാരും താതനാം രാമൻ തന്റെ
 അശപമേധാധപരത്തെ പ്രാപിച്ചു രാമായണം
 വിശപമോഹനകരമാമ്മാറു പാടീടിനാർ.

കോസലരാജ്യംതന്നിൽ സരയുതീരത്തിങ്കൽ
 ഭാസുരമയോല്പ്രയന്നുണ്ടൊരു രാജധാനി.
 മണിമേടകളാലേ രാജിക്കുമയോല്പ്രയം
 മനുവിൻ സൽക്കീർത്തിക്കു ലക്ഷ്യമായ് ശോഭിക്കുന്നു.
 പത്തനങ്ങളും പുറം മതിലും രത്നങ്ങളാൽ
 തീർത്തതാണവയ്ക്കുള്ള ശോഭയുമവാച്യമാം.
 ചൊല്ലെഴും മനുവിൻറെ സൽക്കീർത്തിതരംഗിണി-
 കല്ലോലജാലങ്ങളിലീവക സകലവും

ഇന്ദ്രമന്ദിരമെന്നപോലവേ പ്രിതിബിംബി-
 ചൂനപഥം കണ്ടിടുന്നു നയനോത്സവമായി.
 സുന്ദരീമണികൾ തൻ വദനപ്രയോഗം
 ചന്ദ്രികാധവളിതമാകുന്നിതയോദ്ധ്യം.
 അതിനാൽ ചന്ദ്രൻ തന്റെ രാജധാനിയെപ്പോലെ-
 യതിയായ് ശോഭിക്കുന്നു സൽഗുണാമൃതയായി.
 അക്ഷാമതേജസ്സേവമന്ദീടമയോദ്ധ്യയി-
 ലിക്ഷ്യാകചന്ദ്രൻ വീരനന്ദനായി ദശരഥൻ.
 ഭൂവലയത്തിൽ ഭാരം തന്നുടെ കരങ്ങളിൽ
 ഭൂവരൻ ധരിച്ചിതു പൊൻവളയെന്നപോലെ.
 യുദ്ധമാം നിശാകാലേ ശത്രുഭൂവരന്മാർതൻ
 മുത്തുമാലകളായ താരങ്ങളനേകയാ
 ഭിന്നങ്ങളായിടുന്നതാരുടെ കരത്തിനാൽ,
 തന്നത്താൻ യശശ്ചന്ദ്രനാരെപ്പോയ് സേവിഷുന്നു,
 അനുരാഗിണിയായ നാരിയെന്നതുപോല-
 ന്നുപനെസ്സേവിക്കുന്നു സാദരം രാജ്യലക്ഷ്മി.
 പരമോത്തമനാലേ സേവ്യനായ് സതപങ്ങളും
 പെരുതു രതങ്ങളും ചേർന്നിഗംഭീരനായ്
 മരുവും ദശരഥനന്നതസമദ്രമെ-
 ന്നുരചെയ്തിടും മട്ടു ശോഭിച്ചാനതു കാലം.
 എങ്കിലും യാചകന്മാർക്കുദ്ദേഹം വിമുദ്രനായ്
 ശങ്കുകൂടാതെയെന്തും ദാനവും ചെയ്തിടുന്നു.
 സൈന്യസംയുതനായി ദിഗ്ജയം ചെയ്യാനായി
 മന്നിതിലെല്ലാടത്തുമന്നുപൻ സഞ്ചരിച്ചു.
 ഉന്നതഗജേന്ദ്രന്മാർ തങ്ങളുടെ മജ്ജലം
 വാണെഴും പ്രവാചത്തിൻ ശക്തിയാലതുകാലം

യമനാനദിയായ ഭായ്വയെപ്പുൽകിയാലു-
 ജമിതാനദമുണ്ടായ് സാഗരത്തിനു പാതാൽ.
 സ്വർഗ്ഗലോകത്തിലെങ്ങും വ്യാപിച്ച വിമലയാം
 തൽക്കീർത്തിയകാലത്തിലാകയാൽ ദേവസ്രീകൾ,
 ഹാരവും കർപ്പൂരവും മന്ദാമുഷ്ടംകൊണ്ടു
 ചാരവായ് തീർന്നിടുള്ള മാലയും നിന്ദ്രംതന്നെ.
 ഇതു വക പദാത്മങ്ങളെന്തിനാണണിയുവാൻ
 ഭൂവരയശസ്സൊന്നു പോരമേ ചാർത്തിടുവാൻ.
 ഇങ്ങനെ പാടിക്കൊണ്ടു നന്തനം ചെയ്തീടിനാ-
 റെങ്ങുമേ സസന്തോഷമേവരും കേൾക്കുംവണ്ണം.
 തന്നുടെ ഖഡ്ഗംകൊണ്ടു ശത്രുഭൂവരന്മാർക്കു-
 ജ്ജനതയശസ്സിനെപ്പാനവും ചെയ്തുകൊണ്ടാൻ.
 മത്സാഹസ്തികളുടെ കുഭത്തെപ്പിളർന്നു സൻ-
 മുത്തുകൾ ഖഡ്ഗംകൊണ്ടു പാടവേ ഹരിച്ചീടും.
 തന്നുടെ ബലത്താലേ മൂന്നു ലോകങ്ങളേയും
 മന്നവൻ ദശരഥനകാലം കീഴടക്കി.
 ഇന്ദ്രനുശതകാലം ഭൂപതിദശരഥൻ
 തന്നൊടു തെല്ലെന്നാലും സമനായ് ഭവിച്ചീല.
 ബ്രഹ്മാൻ വസിയ്ക്കുന്നാണമ്മഹാരാജാവിന്റെ
 നന്മയ്ക്കു വേണ്ടുന്നതു ചെയ്യുവാൻ ഗുണനാഥൻ.
 ചൊല്ലെഴും മുനീന്ദ്രന്മാരുകന്നിതമാത്യന്മാർ
 തുല്യനായ് ഭവിക്കുന്നതെങ്ങനെ പിന്നെയിന്ദ്രൻ?
 മന്ത്രികളെല്ലായ്ക്കൊഴും പ്രകൃതിചിന്തകന്മാർ
 സന്ധിവിഗ്രഹകാലജ്ഞാനികളെന്നുവേണ്ട
 ഭൂഭാരമർജ്ജ്വലന്മാർ ധീരന്മാർ ഗുപാലക-
 ശോഭനസുഖാപ്തിക്കു വേണ്ടതു ചെയ്യുന്നവർ.

എട്ടുപേരമാത്രമാരുണ്ടെങ്കിലാദ്യൻ സന്ധി:
 ശ്രേഷ്ഠനാം ജയന്താവ്യൻ, വിജയൻ മൂന്നാം മന്ത്രി:
 സിലാത്ഥനെനാകുന്നു നാലാം മന്ത്രികൂടാ നാമം
 ശുദ്ധശീലനാം രാജാവേർലന്നനഞ്ചാം മന്ത്രി
 ആറാമനശോകാവ്യന്ദേഴാമൻ ധർമ്മപാലൻ
 കൂടെയും സുമന്ത്രനാണെട്ടാമനാകും മന്ത്രി.
 പുത്രശിഷ്യായ്ക്കു മൂലം പുത്രശിഷ്യാവേണ്ടി
 ധാതൃന്ദ്രൻ ഭഗവതൻ ഭുജിയായതു കാലം
 അഗ്രപഥേധാധപരത്തെച്ചെല്ലാനായ് തുടങ്ങുമ്പോൾ
 വിശ്വാസമേറീടുന്ന മന്ത്രിയാം സുമന്ത്രരും
 വിന്നനായ് മരുവുന്ന ഭൂപാലവീരൻതന്നെ-
 ചെന്നു കണ്ടോരുദിനമിങ്ങനെയറിയിച്ചു:-
 “എന്തിനു ഭവാന്ദേവം ഭുജിച്ചിട്ടായാൽ ഭേദം
 ഹന്ത! വല്ലാതെയിപ്പോൾ കൃശമാക്കുന്നു രാജൻ?
 തെല്ലുമേ ഭുജിക്കേണ്ട, പുത്രന്മാരവിടേക്കു
 കല്യാണശീലന്മാരായുണ്ടാകുമിനിമേലിൽ,
 ഭഗവാൻ സനൽകമാരാഹപയൻ മഹായോഗി
 നിഗമാഗമവേദി വിമലൻ ജ്ഞാനനേത്രൻ
 ഒരുനാൾ മനീന്ദ്രന്മാർ കൂടിയ സഭയിൽവെ-
 ച്ചുചെയ്തിതു മൂന്നും താവകം ഭാവിയുത്തം.
 ‘മുനിയമൃഗ്യശൃംഗൻ ചെയ്യുന്ന യാഗത്താലേ
 മനുവംശോചിതന്മാർ സജ്ജനാചാരയുക്തർ
 പുത്രന്മാർ ജനിച്ചിട്ടും ചംകരിസ്യന്ദനനായ
 ധാതൃന്ദ്രൻ തനിക്കിനി മേലിലങ്ങവനിയിൽ.’
 ധന്യനായിരിപ്പോരു മാമനി വിഭണ്ഡകൻ
 തന്നുടെ തനന്മനാകുന്നിത് പ്രശ്നശൃംഗൻ.

മാനുഷസമാഗമം കൂടാതെ മൃഗീ പെറു
 കാനനം തന്നിലത്രേ ജാതനായതുമിവൻ.
 മത്സ്യരീതികളൊന്നും കൂടാതെ മൃഗങ്ങളോ-
 ടൊത്തത്രേ വളർന്നും കേവലമൃഗ്യശൃംഗൻ.
 തപനപ്രഭനാകമദ്ദേഹം തപസ്സഗ്രം
 ഇപതേ! ബാല്യത്തിൽതാൻ ചെയ്തവാനാരംഭിച്ചു.
 വിപ്രശാപത്തിനാലേ വളരെക്കാലമനാ-
 ഉല്പഥം മഴപെയ്യില്ലംഗമാം രാജ്യത്തിങ്കൽ.
 ആ മഹാരാജ്യത്തിന്റെ രാജാവു പ്രസിദ്ധനാം
 ലോമപാദാവ്യനായഭൂപന്ഥമായിരുന്നു.
 മന്നവൻ ലോമപാദൻ വർഷമുണ്ടാവാൻ വേണ്ട-
 തിന്നതെന്നറിയാതെ വിഷമിച്ചീടുംനേരം
 'പുജ്യനാമൃഗ്യശൃംഗനിക്കോടു വരികിലോ
 രാജ്യത്തിലുണ്ടായിടമക്ഷണം മഴന്തന്നും.'
 ഇത്തരമദൃശ്യനായ ബ്രഹ്മാവു കല്പിക്കയാ-
 ലുത്തമൻ ലോമപാദഭൂപന്ഥനന്തരം
 ഗൃഗ്യശൃംഗനെക്കണ്ടു കൊണ്ടുണ്ടു ചെന്നീടുവാൻ
 വിശ്വസ്തരായിടുന്ന ഭൃത്യരെയയച്ചിതു.
 തത്തപത്തേജസ്സാലേ മുനിയെക്കണ്ടീടുവാൻ
 ഭൃത്യന്മാർ തിരിഞ്ഞിതെന്നാകിലും കഴിഞ്ഞീലാ.
 കിങ്കരോക്തികൾ കേട്ടു രാജാവുമനന്തരം
 സങ്കടപ്പെട്ടിതേറ്റരേ വേണ്ടതു ബോധിക്കാതെ.
 വാരനാരികളോടു കല്പിച്ചാൻ മുനീന്ദ്രന്റെ
 ചാരവേ ചെന്നു മന്ദം കൊണ്ടിങ്ങു വന്നീടുവാൻ.
 മന്നവനിയോഗത്താലക്ഷണം വാരനാരി-
 വൃന്ദവും ചാരവേഷാലക്രതഗാത്രീമാരായ്

പ്രാപിച്ചാർ തപോവനം; ശാപശങ്കയാലേററം
 വേപഥഗാത്രീമാരായ് വാണിതു കണ്ഠങ്ങളിൽ.
 വിമലാശയനാകമൃശൃശ്രംഗൻറെ നല്ല-
 സമയം നോക്കിക്കണ്ടു സവിയേ ചെന്നാരവർ.
 ഉല്ലേഖക്ഷണമാരാണിവരെന്നുള്ള ബോധ-
 മല്ലവമദ്ദേഹത്തിന്നില്ലെന്നു വരികിലും
 പ്രാഗ്ജന്മാർജ്ജിതമായ വാസനാവൈഭവത്താ-
 ലബ്ജനേർമിഴിമാക്കാ മാമുനി വശനായാൻ.
 ജീവികൾക്കണ്ടാകുന്ന വാസനാവൈചിത്ര്യക്കു-
 ഭേദവനും തടുത്തീടാൻ സാധിച്ചീടുകയില്ല.
 ബ്രഹ്മചാരികളായ മാമുനിബാലന്മാരെ-
 നംബുജേക്ഷണമാരെച്ചിന്തിട്ടുശൃശ്രംഗൻ
 അവരൊസ്സുസന്തോഷം ഗാഢമായാശ്ലേഷിച്ചി-
 ടുവരോടൊരുമിച്ചു പത്തനായ് വിചരിച്ചാൻ.
 അവർ തൻ വിലാസാഭി ചേഷ്ടകൾ കാണുന്നോടും
 നവമായങ്കരിച്ചു മാനസേ സ്നേഹമേറാം.
 ചടുലേക്ഷണമാരായവരോരോതരും
 ചടുലോക്തികൾകൊണ്ടും നർമ്മവൈചിത്ര്യംകൊണ്ടും
 സന്തോഷഭാരം ചേർത്തു മെല്ലെമെല്ലവേ ശുന്ത-
 സപാന്തനാം മുനീന്ദ്രനെ രാജ്യത്തിൽകൊണ്ടുചെന്നാർ.
 ഋശൃശ്രംഗൻമംഗരാജ്യത്തിൽ കടന്നപ്പോൾ
 ദൃശ്യമായ് ഭവിച്ചിതു മഴയമതിമാത്രം.
 വർഷമില്ലായ്യാലേ സന്തപിച്ചീടും ലോകാ
 വർഷമുണ്ടായനേരം ഹർഷമാന്നിതു പാരം.
 പാരമായ് പ്രശംസിച്ചിദൃശൃശ്രംഗനേപ്പററി-
 യാ രാജ്യനിവാസികളേവരുമതുനേരം.

ശാന്തയാം മകൾതന്നെരാജാവു മുനിയുടെ സന്തോഷസിലിക്കായിട്ടുദ്ദേഹത്തിനു നൽകി. പുത്രനില്ലാത്തയാലേ ലോമപാദാവ്യൻ തവ പുത്രിയാം ശാന്തതന്നെ വാങ്ങിയതാണു മൂന്നും. അതിനാലുശ്യാശ്രംഗനങ്ങളെയും ലോമപാദ-
 ഷ്ഠിതിനാമനും ജാമാതാവായി വർത്തിക്കുന്നു. ആഗ്രഹം സാധിച്ചിടും താവകം മുനികല-
 മുഖ്യനാമുശ്യാശ്രംഗൻ തന്നുടെ കാരുണ്യത്താൽ.” ഇങ്ങനെ സുമന്ത്രോക്തി കേൾക്കയാൽ ദശരഥൻ തിങ്ങിന മോദത്തോടുകൂടവേയതിൻ ശേഷം ഗുരുവാം വസിയ്യന്റെ സമ്മതത്തോടുകൂടെ തപരിതം ഭൂതന്മാരാലംഗഭേദശത്തിൽനിന്നും തന്നുടെ മകളായ ശാന്തയോടൊരുമിച്ചു ധന്യനാമുശ്യാശ്രംഗൻ തന്നെയും വരുത്തിനാൻ.

രാമാഭിപ്രതോല്പത്തി.

ബലകേശതുകം പിന്നെ ഭൂപതി ദശരഥ-
 നലപരത്തിനുവേണ്ടും വട്ടങ്ങൾ കൂട്ടിക്കൊണ്ടാൻ. രാജമുഖ്യരും മുനിമുഖ്യരും ദേവന്മാരും പൂജനീയരും മറ്റു പലരുമവിടത്തിൽ വന്നുചേർന്നിതു കൂട്ടംകൂട്ടമായ് കണക്കില്ലാ-
 തന്നൊരു മഹായോഗമുണ്ടായിതയോദ്ധ്യയിൽ. പുത്രസിലിക്കുവേണ്ടി ധന്യനാമുശ്യാശ്രംഗ-
 നെത്രയും ശ്രദ്ധയോടും കൂടവേ ധോമകമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമയം ദശാസ്യനാ-
 ലാതുരന്മാരാ സ്തീന്റേറരിന്ദ്രാദിദേവന്മാരും

ബ്രഹ്മാവിനോടുംചേർന്നു സങ്കടമുണ്ടാക്കിപ്പാൻ
 ശമമായകനായ വിഷ്ണുവെ സമ്പ്രാപിച്ചാൻ.
 കേതിപൂർവ്വകമവർ സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരി-
 ച്ചുത്തമപുരുഷനോടിത്തമമുണ്ടാക്കിപ്പാൻ:—
 “ബ്രഹ്മാവിൻ വരത്തിനാൽ ഭക്തിമനസ്സനായ്
 ദുർമ്മദൻ ദേവാരാതി രാവണനിരൂകാലം
 സങ്കടപ്പെടുത്തുന്നു ഞങ്ങളെയനല്ലമായ്
 പങ്കജനാഭ! ഭവാനു ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കേണം.
 മാനുഷകുലാതാക്ഷമവനെക്കൊന്നിടുവാൻ
 നാനമൊക്കെയില്ല ധാതാവിൻ വരത്തിനാൽ.
 ആകയാൽ ദശരഥപുത്രനായ് ഭവാനുതന്നെ
 വൈകാതെ ജനിക്കേണം ലോകരക്ഷണംചെയ്യാൻ.
 നിന്തിരുവടിതന്നെ നാലു രൂപങ്ങളായി
 ബന്ധുവത്സല! വിഭോ! ജാതനാവുകവേണം.
 മൂന്നു ലോകങ്ങളേയും ഭേദപിഷം ദശാസ്യനെ-
 ക്കൊന്നു ഞങ്ങളെയെല്ലാം രക്ഷിക്ക ഭയാനിയേ!”
 ദേവകളിപ്രകാരം ചെയ്തിടുമപേക്ഷ കേ-
 ട്വാവിധം ചെയ്യാമെന്നു വിഷ്ണുവും സമ്മതിച്ചു.
 പുത്രാത്ഥമായിച്ചെയ്യും പംക്തിസ്യന്ദനയാഗം
 പൂർത്തിയായ് ഭവിച്ചതുമിസ്സമയത്തിലത്രേ.
 പ്രാഗത്ഭ്യമേറീടുന്ന പുരുഷനതുനേരം
 യാഗവഹ്നിയിൽനിന്നും പൊങ്ങിപ്പന്നിതു തത്രേ.
 ആ മഹാപുമാൻ താനും പായസം നിറച്ചുജ്ജ-
 ഘേമപാത്രത്തെ തന്റെ കൈകളാൽ ധരിക്കുന്നു.
 മുനിയായുശ്വകൃംഗൻ തന്നുടെ നിയോഗത്താ-
 ലനഘാകൃതിപുണെഭാരപ്പുമാൻ സസുഷന്താഷം

തന്നുടെ കരസ്ഥിതമാകിയ ഘോരപാത്രം
 മന്നവൻ തനിക്കേകിച്ചെയ്തിതു തിരോധാനം.
 സ്വീകരിച്ചിതു ഭൂപൻ പായസമൃഗ്യശ്രംഗൻ
 ചൊൽകയാലതിമാത്രം സന്തോഷദാരത്തോടും.
 തന്നുടെ മനോരഥം പായസാകൃതിപുണ്ടു
 വന്നതെന്നാലോചിച്ചു ദിവ്യമാം പായസത്തെ
 മൂന്നുപേർ കാന്തമാർക്കും നൽകിനാനതിൻശേഷം
 മന്നവൻ തനിക്കാൻ സന്തോഷമെന്തേ ചൊൽവൂ!
 അലപരത്തിനു വന്ന മേദിനീവരന്മാരെ
 സ്തിഷ്ടഭാവേന യാത്രയാക്കിനാൻ ദശരഥൻ.
 രാമനന്ദിനിയായ ശാന്തയോടൊരുമിച്ചു.
 പൂജനീയനാമൃഗ്യശ്രംഗനം ഗമിച്ചിതു.
 പിന്നീടു കാലത്താലേ പൂണ്ണഗർഭിണിയായ
 ധന്യയാം കൈസല്യയും ശുഭമാം സമയത്തിൽ
 സൃഷ്ടദേവനെ മൂന്നമദിതിയെന്നപോലെ
 ശ്രീരാമദേവൻതന്നെ സൈപരമായ് പ്രസവിച്ചാൾ.
 പെറ്ററിതു കൈകേയിയും പിന്നീടു ഭരതനെ-
 ന്നേററും പ്രസിദ്ധനാമുത്തമതനയനെ.
 പക്ഷുഃഘ്നനായ ദേവിയോം സുമിത്രയും
 ലക്ഷ്മണശത്രുഘ്നന്മാർ തങ്ങളെ പ്രസവിച്ചാൾ.
 നാലുപേർ ബാലന്മാരുമൊന്നിച്ചു വളർന്നിതു
 ലീലകൾ പലമട്ടു ചെയ്തിതു ശിശുക്കളും.
 രാമനോടൊരുമിച്ചു ലക്ഷ്മണൻ സഞ്ചരിച്ചാൻ
 ശ്രീമാനാ ഭരതനോടൊന്നിച്ചു ശത്രുഘ്നനും.
 ഏതാനുസമയത്തുമി രണ്ടുപേരും തമ്മിൽ
 പ്രീതായ് വർത്തിച്ചീടും തെല്ലമേ പിരിയാതേ.

ഇന്ദ്രവാഹനമാകമാനതഃമൈരാവതം
 ധന്യനായ് ഭവിക്കുന്നു നാലുകൊമ്പുകളാലേ
 നാലു സാഗരംകൊണ്ടു വരുന്നൻ ശോഭിക്കുന്നു
 നാലുകൈകളേക്കൊണ്ടു വിഷ്ണുവും പ്രകാശിപ്പൂ
 എന്നതുപോലെതന്നെ നാലു പുത്രന്മാരോടു
 മന്നവൻ ഭഗവാനേറവും പ്രകാശിച്ചാൻ.
 ശ്രീരാമാദികളായ നാലുപേർ ബാലന്മാരും
 വീരരായ് ഭവിച്ചിതു ശസ്ത്രാസ്ത്രപ്രയോഗത്തിൽ.
 സർവ്വവിദ്യകളേജ്ജമായവരദ്യേസിച്ചാൻ
 സർവ്വമാ കശലരായ് തീർന്നിതു കലകളിൽ.
 സ്റ്റടികക്കണ്ണാടിയിൽ പ്രതിബിംബിക്കുംപോലെ
 പടുമ്പുലികളായ നാലുപേർ കമാരർക്കും
 അന്നു വിദ്യകളെല്ലാം പാഠമായ് നിഷ്ഠയാസം
 മന്നവനതു കണ്ടിട്ടേറവും സന്തോഷിച്ചാൻ.

താടകാവധം.

അക്കാലമൊരുദിനം ഭൂപതി ഭഗവാനൻ
 മുഖ്യമന്ത്രികളോടുമൊന്നിച്ചു സഭതന്നിൽ
 കാര്യങ്ങളാലോചിച്ചു വാണീടും സമയത്തിൽ
 ദ്വാരപാലകന്മാരിലൊരുവൻ വേത്രപാണി
 സതപരം സമ്പ്രാപിച്ചു സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരി-
 ച്ചുത്ഥാനംചെയ്തനിന്നു താഴ്മയായറിയിച്ചാൻ. --
 “മന്നവശിഖാമണേ! വന്നിതാ നിന്നീടുന്നു
 ധന്യനാം വിശ്വാമിത്രനങ്ങയെക്കാണുവാനായ്”.

തീവ്രമാം തപസ്സാലേ ജാതമാം തേജസ്സിൻറെ
 സർവ്വസപമെന്നു തോന്നുമമ്മഹാൻ തന്നെക്കണ്ടാൽ .
 തത്തപന്തേജസ്സാലേ ഭിക്ഷകളശേഷമു
 മിത്തവ്വിൽ പ്രകാശിച്ചുകൊള്ളുന്നു മഹാമതേ!”

ചോരപാലകവാക്യമിവണ്ണം കേട്ടനേര-
 മാ രാജരാജൻ താനും സംഭ്രമസമനപിതം
 കൃതിയാം വസിയ്ക്കുന്നോടൊന്നിച്ചുവേഗം ചെന്നി-
 ട്വെതിരേറുപചാരം ചെയ്തുകൊണ്ടിങ്ങു വന്നു
 ഗാമിനന്ദനൻ തന്നെ രത്നസിംഹാസനത്തിൽ
 സാദരം വാഴിപ്പിച്ചു പൂജിച്ചാൻ യഥാവിധി.
 മാമുനി വിശ്വാമിത്രനേററവും പ്രസാദിച്ചു
 ശ്രീമാനാം ഭൂപനോടു കശലപ്രശ്നം ചെയ്താൻ.
 മന്നവൻ പല്ലിൻശോഭയാകിയ കസുമങ്ങൾ
 ചേർന്നും സഫലവുമായി വചസ്സിനെ
 വിനയത്തോടുകൂടെ ഗാമിനന്ദനൻ തന്നെ-
 യനനന്ദിച്ചുനിന്നു സാദരമുരചെയ്താൻ:—

“ഭഗവൻ! വിശ്വാമിത്രമമനേ! മഹത്തായ
 സുകൃതാമൃതവർഷം പെയ്തീടും തവരൂപം
 കാണ്മാനാർഹമിതിയാൽ തപൽഭക്തമയുരങ്ങൾ
 മാനസാനന്ദത്തോടും താണുവം ചെയ്യുമല്ലോ.
 താവകവിലോകനപീയൂഷവർഷംകൊണ്ടു
 കേവലം സുകൃതമാം വല്ലിയും വളരുന്നു.
 പുണ്യമാം പുഷ്പം പിന്നെയുണ്ടാകുന്നതമം
 വർണ്ണിപ്പാനതതാത ഹർഷമാം ഫലമുണ്ടാം.
 സംസാരവൈരാഗ്യത്തോടൊത്തവർഷിതതന്നെ
 സംശയം തെല്ലമില്ല മോക്ഷസാധനമാകും.

മാമുനേ! ഭവാദൃശനാരായ സത്തുക്കളെ-
 ക്കാണമതുകൊണ്ടുതന്നെ ജാതമാം വിവേകവും.
 സജ്ജനസമാഗമം പുണ്യതീർത്ഥാഭിഷേകം
 നിജ്ജനവനങ്ങളിൽ ചെയ്തീടും വൻതപസ്സും
 ജന്മമാം പൊടി തീരത്തുടച്ച ശുദ്ധമാക്കാൻ
 സന്മതേ! സാധനങ്ങളെന്നായിച്ചൊല്ലീടുന്നു.
 ഇരവകയൊന്നും കൂടാതാക്കുമേ ജന്മം വിട്ടു
 കൈവല്യം പ്രാപിച്ചീടാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്നു തന്നും.
 എന്തു ഞാൻ ചെയ്തീടേണ്ടതെന്നുള്ളിൽ കനിവോടും
 നിന്തിരുവടി ചൊല്ലിക്കേൾക്കുവാനിച്ഛിക്കുന്നേൻ.
 വല്ലതുമവിടേക്കു ചെയ്യുവാൻ സാധിച്ചെന്നാൽ
 കല്പനായ് ഭവിക്കും ഞാൻ താവകാനുഗ്രഹത്താൽ.”
 മനവോക്തികൾ കേട്ടു ഗാമിനന്ദനൻ മുനി
 നന്ദിച്ചു മൃദുമാസപൂർവ്വകമരുൾ ചെയ്യാൻ:—
 “ധന്യമായിരിപ്പോരു സൃഷ്ടിവംശത്തിലല്ലോ
 മനവ! തവജന്മം യുക്തം തേ വചസ്സുകൾ.
 സത്യതപ്പരമാരും സർവ്വം സദാചാര-
 യുക്തരുമായിടുന്നു സൃഷ്ടിവംശോന്മാന്മാർ.
 യാഗദീക്ഷിതനാകുമെന്നുടെ കർമ്മത്തിനെ
 ലോകകണ്ടകന്മാരാം രാക്ഷസർ മുടക്കുന്നു.
 ചോരയുമിറച്ചിയും കൊണ്ടുവന്നെന്റെ യാഗം
 പാരമായ് ഭൂഷിപ്പിപ്പു ഭക്തരാമവർ വന്നു.
 യാഗവില്ലെത്തെയ്യുമവരൈതടുത്തന്റെ
 യാഗത്തെ രക്ഷിച്ചീടാൻ രാമനെയയക്കേണം.
 ശ്രീരാമൻ തവപുത്രൻ ബാലനെന്നാലും രക്ഷോ-
 വിരഭൈജയിച്ചീടാൻ ശക്തനാകുന്നു രാജൻ!

വദ്യനാം വസിഷ്ഠനു രാമനെപ്പറ്റിയെല്ലാം
 നന്നായിട്ടറിഞ്ഞിടാം സംശയമുണ്ടാകേണ്ട.
 ‘എന്നുണ്ണി രാമൻ തീരെയൊലകൻ യാഗരക്ഷ-
 യ്ക്കിന്നൊട്ടും മതിയാവില്ലെന്നു നീ നിനയ്ക്കേണ്ട.’
 കൌശികവാക്യം കേട്ടു സംഭ്രമമനസ്കനാ-
 യാശ്രമാമുനിയോടു ചൊല്ലിനാൻ ഭഗവതൻ:—
 “ഭഗവൻ! ഭയങ്കരന്മാരായ നിശാചര-
 നികരത്തോടു യുദ്ധംചെയ്യുവാൻ തക്കവണ്ണം
 പ്രായവും ബലവുമെൻ പുത്രനാം രാമൻ തനി-
 ക്കായിട്ടില്ലതുകൊണ്ടു ഞാനുമെൻ പടകളും
 അങ്ങയോടൊരുമിച്ചു പോന്നുടൻ തവ യജ്ഞ-
 ഭംഗകന്മാരെക്കൊന്നു സങ്കടം തീർക്കാമല്ലോ.
 വില്ലാളിവിരൻ ഞാനും ഭീമവിക്രമമാൻ
 ചൊല്ലാളിമക്ഷേരഹിണിപ്പടയുമിങ്ങിരിയ്ക്കേ
 കട്ടിയെ സഹായത്തിന്നാവശ്യപ്പെടുന്നതു
 കേട്ടീടിലാർക്കും തന്നെ സമ്മതമാകയില്ല.
 നന്ദനൻ ജനിച്ചിലാ ഭയ ഉവനവയസ്സികൾ
 ഖിന്നനായ് ഭവിയ്ക്കേൻ ഞാനതിനാലതിമാത്രം.
 എത്രയോ ചെന്നിപ്പെട്ടു വാലുകകാലത്തിങ്കൽ
 പുത്രങ്ങളായി വന്നിതവരിലാഭ്യൻ രാമൻ.
 കുമ്മളിയെന്നിടവൻ ഞാനവൻതന്നെ യിപ്പോൾ
 സന്മതേയുപേക്ഷിപ്പാൻ ശക്തനാകുന്നതില്ല.
 ഒൻപതിനായിരത്തിൽ കൂടുതൽ വയസ്സായ
 പിമ്പല്ലാ മമമനേ! പുത്രങ്ങളായിവന്നു.
 യാഗരക്ഷയെച്ചെയ്താൻ ഞാൻതന്നെ പോരാമങ്ങ-
 യ്ക്കൊക്ഷമൊരു ലേശംപോലുമിന്നുണ്ടാകേണ്ട.”

രാജഭാഷിതം കേട്ടു ഗാമിനന്ദനൻ മുനി
 പൂജിതൻ ഭാവം മാറി ഭൂപനോടരൾ ചെയ്തു:—
 “സ്നേഹമോഹങ്ങളാലേ മന്നവ! തവ ചിത്ത-
 മാഹന്ത! വിശേഷണമുൾമായ് ഭവിക്കുന്നു.
 പുത്രനാം രാമൻതന്റെ മാഹാത്മ്യം ഭവാനേതു-
 മുൾത്താരിൽ ധരിച്ചല്ല നമ്മോടിക്കുമിച്ചതും.
 അങ്ങയേക്കൊണ്ടു കായ്മിച്ഛനിക്കിവിടത്തിൽ
 ഭോഗമായ് ഭവിച്ചിതു താവക സത്യവാക്യം.
 സത്യത്തെ രക്ഷിക്കാതെ സൗഖ്യമായ് വസിക്കു നീ
 ധാത്രി! പോകുന്നെൻ ഞാൻ വന്നമാറ്റേണതന്നെ.”
 ഇത്തരം കോപാക്രാന്തചിത്തവൃത്തിയായ് വിശ്വാ-
 മിത്രനുമവിടുന്നു പോകവാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ
 തൽപ്രഭാവത്തിനാലേ ഭൂമിയും വിറച്ചിതു
 മുല്ലാഭം കലുഷിച്ചോയ് ദേവകളമ്പരന്നാർ.
 അന്നേരം സഭതന്നിൽ വാണീടും വസിഷ്ഠനും
 മന്നവൻ തന്നെപ്പൊതു സന്ധിതരരൾചെയ്തു:—
 “ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തിങ്കൽ ജാതനാം ഭവാൻ രാജ -
 നിക്കുണം ഭയമെന്യേ രക്ഷിച്ചീടുക സത്യം.
 ക്ഷത്രിയധർമ്മമോത്താൽ മുഷ്ടിനിഗ്രഹം ചെയ്തു
 ധാത്രിയെ രക്ഷിക്കുന്നതാകുന്നു ശങ്കിഷ്യമെന്നു.
 മുഖ്യലനല്ല രാമൻ താവക കരാകൻ
 തൽബലം നഹിച്ചിടാനാർക്കുമേ ശക്തിയില്ല.
 എന്നതിൽ പിശേഷിച്ചും തീവ്രമാം തപസ്സാലേ
 പുണ്യസഞ്ചയാകൊണ്ടു ലീലുന്ന വിശ്വാമിത്രൻ.
 ഇമ്മഹാൻ രക്ഷിച്ചീടും രാമനെ ദേവേന്ദ്രന
 ബ്രഹ്മാവെന്നതുപോലെ, നിസ്സംയം ഭക്തയസ്സുണ്ടാകും.

മൂന്നും കേൾ ഭൂശാശ്വനെന്നോതിടും പ്രജാപതി
 മന്നവ! ഭക്ഷൻ തന്റെ നന്ദിനിമാരായുള്ള
 ജയസുപ്രഭകളാം രണ്ടു കന്യകമാരെ
 പ്രിയമുൾക്കൊണ്ടു വേട്ടു കൊണ്ടിതു ഭായ്മാരായ്.
 ശസ്ത്രാസ്ത്രസാരജ്ഞന്മാരാകിയ വില്ലാളിക-
 ഉത്രയം ബഹുമാനപൂർവ്വകമിതു കാലം
 വാഴ്ത്തുന്ന ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളൊക്കെയും നാനാവിധ-
 മുർത്തികളായിട്ടുനാ സ്ത്രീകളിൽ നിന്നുമുണ്ടായ്.
 ജാതമാം ദിവ്യാസ്ത്രത്തെസ്സർവ്വവും ഭൂശാശ്വനം
 പ്രീതനായ് വിശ്വാമിത്രമാമുനിക്കന്നു നൽകി.
 ഇമ്മഹാനിതുകാലം രാമനാദിദ്വയാസ്ത്രങ്ങൾ
 സമ്മാനിച്ചീടുമല്ലൊ പാരവും പ്രസാദിച്ചു.
 വിശ്വപതിച്ചയച്ചാലും വൈകാതെ രാമൻതന്നെ
 വിശ്വാമിത്രന്റെറകൂടെയേതുമേ മടിക്കേണ്ട.''
 തന്നുടെ ഗുരുനാഥൻ കല്പിച്ചീടിനന്നേരം
 മന്നവനപ്രകാരംതന്നെയെന്നുരചെയ്തു.
 ലക്ഷ്മണനോടുംകൂടെ രാമനെ തുരോദയേ
 ഭൂഷിത്തു വിശ്വാമിത്രമാമുനിക്കേകിക്കൊണ്ടാൻ.
 മംഗളാകാരന്മാരായ് ഖഡ്ഗചാപങ്ങളേന്തി
 ഭംഗിയായ് കൂടുമയെക്കെട്ടിവെച്ചുവരാതി
 തന്നുടെ മുഖിൽ നില്ക്കും ബാലകന്മാരെക്കൂട്ടി
 ധന്യനാം വിശ്വാമിത്രൻ യാത്രയും ചൊല്ലിപ്പോയാൻ.
 മന്ദമായ് നടന്നൊരു പാതിയോജന ദൂരം
 ചെന്നപ്പോൾ കാണാഞ്ഞു സരയു നദിയേയും.
 അന്നദിതന്റെ തെക്കേക്കരയിൽ ചെന്നിരുന്ന
 മന്യനാം വിശ്വാമിത്രൻ മാനസാനന്ദത്തോടും

യാത്രയിൽ ദാഹംകൊണ്ടും ക്ഷുത്തുകൊണ്ടുമേ ക്ഷീണം
മെത്താതെ ഭേദമേലേററം ഫലമുണ്ടാകവാനായ്
ഉപദേശിച്ചുകൊണ്ടാൻ രാമൻ ബലാഖ്യയും
ശുഭദമതിബല തന്നെയും സവിശേഷം.

ഇത രണ്ടു മന്ത്രങ്ങൾക്കു മാന്ദ്യം ഫലങ്ങളെ-
സ്സാരസോരഭവൻ മാത്രമറിയും വേണ്ടുംപോലെ.
ജയവുമാരോഗ്യവും സുഖവും ദീർഘായുസ്സും
ദയഹാനിയു മുണ്ടാതീരണ്ടു മന്ത്രത്താലേ.

കൗശികൻപദേശം ചെയ്ത സന്മന്ത്രങ്ങളാൽ
ക്ലേശമററിമാത്രം തെളിഞ്ഞു കാകൽസ്ഥനം.
അന്നു രാവവിടത്തിൽ താമസിച്ചുഷ്ണികൽ
ധന്യനാം മുനിബാലനുംരൊത്തു പുറപ്പെട്ടു.
സരയു നദിയേടേ ഗംഗയേ കൂടിച്ചേരും
പുരുമാഹാത്മ്യമേന്തും സംഗമസ്ഥലത്തിങ്കൽ
പുണ്യദായകമാകമാത്രമേ മദ്ധ്യമാർഗ്ഗ-
മണ്ണോജനേത്രൻ കണ്ടു ചോദിച്ചാൻ മനിയോടായ്:-

“സരയുഗംഗാനംഗസ്ഥലരാമിവിടത്തിൽ
പരിമിത ശോഭിച്ചീടും പണ്ണശാലയിതോത്താൽ
അരുടെയെന്നു ചൊല്ലിപ്പേരുകേവേദൻ മോഹമെന്ന
ഗീരു കേട്ടുതന്നേരം ഗാമിനനേനൻ ചൊന്നാൻ:-

“ശൈലനന്ദിനിയാളെക്കല്യാണം കഴിച്ചെഴും
കാലനാശനനായ ശംഭുവാൻ ഭഗവാനെ
പിന്നെയും നിജായീനനാക്കുവാൻ കാമദേവൻ
തന്നുള്ളിൽ ധ്യാനംചെയ്തു ചെയ്തിതു തപസ്സുഗ്രം.
കാമൻ ശർ മരണ്ടുകാലം വളരെ നാ-
ളീ മഹാസ്ഥലത്തത്രേ വൻതപസ്സുചരിച്ചു.

ഏകദാ തപസ്സാൻ വാണീടും കാമൻ തന്നെ
 ശ്രീകണ്ഠൻ മഹാദേവൻ കണ്ടിതു യദൃച്ഛയാ.
 സംഗവർജ്ജിതനായ ദേവനും നോക്കിയപ്പോ-
 ളുംഗമില്ലാതെയായിത്തീർന്നിതു കാമദേവൻ.
 കന്ദസായകനടയംഗവും വിന്ധ്യശൈലം
 തന്നുടെ സമീപമാം ഭൂമിയിൽ ചെന്നു വീണു.
 ഭൂതിസമ്പൂർണ്ണമായിട്ടുള്ള താമംഗരാജ്യം
 മേദിനീവരസുനോ! കേട്ടാലുമതുതന്നെ.
 അന്നു തൊട്ടനംഗനായ് തീർന്നിതു കാമദേവൻ
 പുണ്യദം കാമാത്രമമായതുമിതുതന്നെ.”
 ഇങ്ങനെ കാമാത്രമച്ചത്താന്തം കേൾക്കയാലേ
 തിങ്ങിന മോദത്തോടുംകൂടവേ രാമചന്ദ്രൻ
 ഒരു രാവങ്ങു വാണിട്ടുനാളിഷ്ടസ്മിതൽ
 പരിചിൽ പുറപ്പെട്ടാൻ മുനിസൽക്കൃതനായി.
 സരയുനദിതന്നെ തോണിയാൽ കടന്നിട്ടു
 സരസം പോകുന്നേരം കേട്ടിതങ്ങൊരു ശബ്ദം.
 ആരവമെന്തിതെന്നായ് രാഘവൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ
 സാരവേദിയാം മുനി സാനന്ദമരൾചെയ്തു.
 “ബ്രഹ്മാവു മനസ്സിനാൽ കൈലാസശ്രംഗത്തിൽ
 നിർമ്മിച്ചതായിട്ടന്നു മാനസസരസ്സോടോ.
 സരയുനദിയിലും മാനസസരസ്സിന്റെ
 പുരുമാഹാത്മ്യമോലും സന്താനമായിട്ടന്നു.
 അഭ്രംഗയമതിൽ ചേർന്നീടും സ്ഥലമിതു
 തൽ പ്രവാഹോത്ഥശബ്ദമാണു നാം കേൾക്കുന്നതും.
 വന്ദ്യമിസ്ഥലമെന്നു മാമനി ചൊല്ലിക്കോട്ടു
 വന്ദിച്ചാനന്തരം രാമൻമനുജനും.

പിന്നെയു മനുജനോടൊന്നിച്ചു തെക്കേത്തീരം
 തന്നിലുള്ളൊരു വനസ്ഥലിയെ സംപ്രാപിച്ചാൻ.
 ജനശൂന്യങ്ങളായ രണ്ടു ദേശങ്ങൾ തത്ര-
 യനഘൻ രാമൻ കണ്ടു വിസ്തൃയസമനപിതം.
 ഇസ്ഥലമേതെന്നായിസ്സാദരം ചോദിച്ചപ്പോ-
 ല്ളിത്തരം വിശ്വപാമിത്രനജ്ജിപ്പെയ്യിടിനാൻ: —
 “മാളവകരൂപങ്ങളെന്നായികുചിഷ്ണ
 ചേരചലം ദേശങ്ങളിഹാണമതെന്ന്റിഞ്ഞാലും.
 ചൂതദാനവൻ തന്നെ കൊൽകയാലിന്ദ്രൻ തന്റെ
 ഗാത്രവും മലമയമായിട്ടു ഭവിച്ചിതു.
 പാപമാം മലത്തിനെ പുണ്യതീർഥത്തിനാലെ
 താപസപ്രവരന്മാർ കഴുകിക്കളയുമ്പോൾ
 കാരുഷ്യമെന്നായ്ച്ചൊല്ലും തന്നുടെ ശരീരത്തിൽ
 ചേരമാ മലമെല്ലാമിവിടെപ്പതിച്ചിതു.
 തന്മലം വീഴ്കയാലേ വാസവനന്ദഗ്രഹി-
 ച്ചിമ്മഹാസ്ഥലങ്ങൾക്കു നന്മയു മുണ്ടാക്കിനാൻ.
 പണ്ടു കേൾ സുകേതുവാം യക്ഷന്റെ മകളായി-
 ങ്ങുമായിയൊരു നാമി താടകയെന്നു പേരായ്.
 നാമിയെന്നോത്തിടേണ്ട പതിനായിരം മത-
 വാരണങ്ങൾക്കു ചേരും ബലമുള്ളവളവൾ.
 ഇത്തരം ബലമവൾക്കുണ്ടായി വിധാതാവു-
 മുത്താൻ നൽകീടിന നല്ലൊരു വരത്തിനാൽ.
 കാമിതാപോലെ രൂപം കൈക്കൊൾവാനവൾക്കുണ്ടു
 സാമർത്ഥ്യമധികമെന്നുള്ളതും ചിത്രം തന്നെ,
 ദൈത്യനാം സുന്ദനായി യെരവനും സമ്പ്രാപിച്ചു
 പുത്രിയെ സുകേതുവാം താതനും നൽകീടിനാൻ.

താടകാസുന്ദരമാർക്കു മാതീചൻ സുതനായി
 കേടകന്നുണ്ടായ്യാണു ലോകകണ്ടകനായി.
 യക്ഷരൂപത്തെത്തന്റെറ പുത്രനാ നൽകിത്താനും
 യക്ഷനാരിയാസ്തീൻ താടകയനന്തരം
 പ്രാപിച്ചാളഗസ്ത്യന്റെറ പാവനാശ്രമത്തിങ്കൽ
 താപസനഗസ്ത്യനുമനേരം ശപിക്കയാൽ
 അക്ഷണം വിരൂപയാസ്തീന്നിതു താടകയും
 രാക്ഷസനായിത്തീൻ മാതീചകമാരനും.
 കാടീതു നിജായീനമാക്കിക്കൊണ്ടെന്ന മുതൽ
 താടകയിവിടെത്താൻ വാഴുന്നു രഘുവീരാ!
 കാരൂ ചരാജ്യക്കാരോ മാളവരാജ്യക്കാരും
 ദൈരവാകാരയാകുമവളാൽ ക്ഷയമാൻ .
 ഭൂതസഞ്ചയങ്ങൾക്കു ഭയഭായിനിയായി
 മേഘരജ്ജയാകുമായവളത്ര വാഴ്വു .
 പതുഘോതിനിയായും ലോകനാശിനിയായു-
 മശുഭാചാരയായുമുള്ളോരീ താടകയെ
 സ്രീയെന്നു ചിന്തിക്കാതെ കായ്ഗൈരമവമൂലം
 നായിനി വധിക്കേണമതുമേ വൈകീടാതെ .
 ഉണ്ടായി മൂന്നും ദീർഘജീവപയെന്നൊരു ലോക-
 കണ്ടകി വില്പോചന നന്ദിനി നിശാചരി
 ലോകരക്ഷണത്തിന്നു നാഭിയെന്നോത്തീടാതെ
 പാകശാസനൻ കൊന്നാനവളെളയെന്നു കേൾപ്പു .
 ശക്രനെസ്സംഹരിപ്പാൻ വന്നൊരു ദൈത്യസ്രീയെ
 ചക്രപാണിയും കൊന്നാൻ ലോകരക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി .
 അമ്മട്ടു രാമ! നീയാ താടകാവധം ചെയ്തു
 ശർമ്മീ മുനിമാർക്കു ചേർത്താലും ദോഷമില്ല .''

മാന്യനും മുനിയേവം ചൊൽകവേ ശ്രീരാമനും
തന്നത്താൻ വിചാരിച്ചു മുനിയോടുകൂടെ ചൊല്ലു:—

“സർവ്വധർമ്മങ്ങളേക്കാൾ സപീകാർത്ഥമെന്നിരിക്കിവി
സർവ്വജ്ഞനാകും തവ ശാസനമിതുകാലം.

താവകനിയോഗത്തെച്ചെയ്തുവാനുല്ലാ താതൻ
പാവനാശയനെനെക്കല്പിച്ചിങ്ങയച്ചതും.

എന്തുതാനവിടുന്നു കല്പിക്കിലതു ചെയ്യാൻ
സപാന്തത്തിലല്ലംപോലും ശങ്കയിന്നെന്നിരിക്കില്ല.”

ഇത്തരം ധനുർദ്വേദപാരഗൻ രാമൻ ചൊല്ലി
സതപരം നിജ ചാപം കഴിയെക്കലയേററി
ബാണമൊന്നതിൽ ചേർത്തു ചെയ്തീടും കറോരമാം
ജ്യാനാദനിർഘോഷത്താൽ കലശലി ലോകം മൂന്നും.

ത്രൈലോക്യരക്ഷാരംഭ മംഗളോങ്കാരധപനി-
പോലവേ മുഴങ്ങീടും ജ്യാനാദനിർഘോഷത്താൽ
സുത്രമാദികളായ നിർജരമയ്യരങ്ങൾ
നന്തനും ചൊല്ലുകൊണ്ടാർ സന്തോഷഭാരം പൂണ്ടു.

മേഘനിസ്വപനംപോലെ ഭീകരമാകുംവണ്ണം
രാഘവൻ ചൊല്ലിടുന്ന ജ്യാനാദധപനി കേട്ടു
പുഷ്പലാഭ ത്തമേഘജാലങ്ങളനവധി-

യുൾക്കടാരവരേതാടും കൂടവേ കല്യാണത്തിൽ
ഒന്നിച്ചു കൂടുന്നേരം ലോകത്തിലാകപ്പാടേ
ചേന്നീടും ഭയങ്കര വൻതമസ്സിനേക്കാളും
ഭീകരമരവി പൂണ്ടതായിട്ടുമുടൽ പൂണ്ടു
ലോകഭീഷണകരാളോഗ്രമാം നാവു നീട്ടി
കോപപാവകജാല മിന്നീടും മുഖമന്തൻ
വാ പിളർന്നടുത്തിതു താടകാനുദ്രമാസം.

നേരിട്ടു വന്നിടുന്ന നീലമഃമലയെന്നാ-
 യാരുമേ ശങ്കിച്ചിടും രാക്ഷസിതന്നെക്കണ്ടാൽ.
 ദീർഘമായെല്ലാടത്തും വ്യാപിച്ചു നിന്നിടുന്ന
 തൽക്കരപിതയങ്ങളാകിയ വൃക്ഷങ്ങളെ
 കാൺകിലോ കാലൻ തന്റെ യാത്രയ്ക്കു തോരണങ്ങൾ
 സംഘടിപ്പിച്ചാൻ നാട്ടും സ്തംഭങ്ങളെന്നായ് തോന്നും.
 മാമലയ്ക്കുതിരായ ഘോരമാം രൂപം പുണ്ടു
 യാമിനീചരിയവൾ വന്നിതു കോപത്തോടും.
 അംബുദധപനിയേക്കാൾ ഗംഭീരനാദത്താലേ
 ബ്രഹ്മാണ്യം കപുക്കമാ രാക്ഷസി തന്റെ മാറിൽ
 നിർത്തുമൊരു ബാണം രാഷ്ട്രവൻ പ്രയാഗിച്ചാ-
 നപ്പൊഴുതളുകൊണ്ടു വീണിതു നിശാചരി.
 നീലശൈലത്തിൽനിന്നും രക്തമാം നദിയെന്ന-
 പോലവേ പ്രവഹിച്ചു ചോരയുമതിമാത്രം.

സുബാഹുവധം

ഘോരരൂപിണിയാളാം താടക തന്നെകൊന്നു
 കാരണം തെളിഞ്ഞിതു ലോകങ്ങളുശേഷവും.
 ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ തന്നെപ്പാരമായ് പ്രശംസിച്ചു
 യീരനാം മുദ്രിയോടു വാസവനുരചെയ്തു.
 “നിർമ്മലയകസ്സാൻ രാമനു വോനിനി-
 സ്സമാനിക്കുക വേണം മാമനേ! ടിവ്യാസ്രങ്ങൾ.
 തന്നുടെ ഗുണങ്ങളാൽ സമ്പാദിച്ചവയെല്ലാം
 മാന്യരായവർ നല്ല പാത്രത്തിലർപ്പിക്കണം.
 സത്തുക്കൾ ധന്യന്മാരായ് തീരുന്നിതല്ലോ നല്ല
 പാത്രത്തിലർപ്പിക്കുന്ന സമ്പത്താലതിമാത്രം.”

പാവനമനസ്സനാം കൌശികനിപ്രകാരം
 ദേവേന്ദ്രവാക്യം കേട്ടു സന്തോഷഭാരം പൂണ്ടു
 മൂന്നമേ ഭൂശാഗപൻ താൻ നൽകിയ ദിവ്യാസ്രുങ്ങു-
 ഉന്നേരം സകലവും രാമനു നൽകീടിനാൻ .
 ബ്രഹ്മാസ്രുദണ്ഡാസ്രുങ്ങുളെല്ലാടം ഗമിക്കുന്ന
 ധർമ്മചക്രവും കാലചക്രവും വിഷ്ണുചക്രം
 ശക്രസംബന്ധിയായ വജ്രവും ശിവനേരറം
 മുഖ്യമായിരിപ്പോരു തുല്യമായായ ധവം
 വന്ദ്യമാം കൌമോദകം മുഖ്യമാം ശിവോദക-
 മെന്നു ചൊല്ലീടും രണ്ടു തീവ്രമാം ഗദകളും
 ഉഗ്രമാം ബ്രഹ്മശിരസ്സെന്നോതും ദിവ്യാസ്രുവും
 മുഖ്യമാമൈഷികാസ്രുമതുളതപ്രദശംഖം
 സർമ്മപാശവും കാലപാശവും ത്രിനേത്രാസ്രുവും
 ശർമ്മഭായകമായ വാരുണമാകുമാസ്രുവും
 ശുഷ്കപാചന്തിന നാഗാസ്രുവും ദ്രവപാകം
 നിഷ്കുഷ്ഠയോടും ചെയ്യും വൈഷ്ണവമാകുമാസ്രുവും
 അതുളതമാഗേയാസ്രുവും ശിഖരാഹപയമസ്രു-
 മപ്പോലെ വായവ്യാസ്രുവും കൌരവനാമാസ്രുവും പിന്നെ
 മുഖ്യമാം ഹയശിരസ്സെന്നോതും ദിവ്യാസ്രുവും
 ശക്രബാഹുലേയന്മാർ തങ്ങളുടെ ശക്തികളും
 ഘോരമായിരിപ്പോരു കങ്കാളമുസലാഖ്യം
 സാരമാം കാപാലാഖ്യം കിങ്കിണീനാമമസ്രുവും
 നാനുകരായ ഖഡ്ഗം ഗന്ധർവാഹപയമസ്രു-
 മെന്നല്ല മോഹനാസ്രുവും ദേവസംബന്ധമസ്രുവും
 വർണ്ണാഹപയമസ്രുവും സായകം പ്രമഥനം
 ശോഷണം പ്രസാപനം സന്താപനാഖ്യം പിന്നെ

വാമനം മാനവാഖ്യം നൈഷാദം ശശാമനം
 കേമമാം സംവത്സാഖ്യം സൌമനം സത്യാഹപയം
 ശൈശിരം തപഷ്ട്രാഹപയം മായാസ്രം സോമാഹപയഃ
 ക്ലേശഭം മോഘതേജസ്സനല്ല ഭോഗസ്രുപും
 ഭദ്രനാമാഖ്യമസ്രുമിച്ഛാന ദിവ്യാസ്രുങ്ങൾ
 ഭദ്രനാം രാമചന്ദ്രൻ സാനന്ദം സ്വീകരിച്ചാൻ.
 മാന്യനാം വിശ്വാമിത്രൻ തന്നുടെ പുരോഭാഗ-
 തത്തന്നേരം സസംഹാരജ്യംകോസ്രുങ്ങളെല്ലാം
 രൂപികളായിച്ചെന്നു നിന്നതുകണ്ടു രാമൻ
 താപസനിയോഗത്താൽ തൃക്കരങ്ങളാൽ മന്ദം
 സായകങ്ങളെ ഭക്ത്യാ തടവിപ്പിച്ചുജയെയ്തു
 പോയാലുമെന്നീവണ്ണമരുളിച്ചെയ്തച്ചാൻ.
 പിന്നെയും നടക്കുമ്പോൾ കാനനമൊന്നുകണ്ടു
 മന്നവകുമാരകൻ ചോദിച്ചാൻ മുനിയോടായ്:—
 “ചേലൈഴും മരതകമന്തങ്ങളെന്നായ് തോന്നും
 പോലവേ മനോഹരശ്യാമളവണ്ണം പൂണ്ടു
 നിറയെത്താലവൃക്ഷം നില്ക്കുന്നിതിവിടത്തിൽ
 പറയാനരുതിതിൻ ഭംഗിയിന്നൊരുത്തർക്കും.
 ചേണാർന്നുകണ്ടീടുനിതരൈവ ലതാഗൃഹ-
 ഭ്രാന്തികളതു കളിൽ വാഴുന്ന പെൺപക്ഷികൾ
 സംഗീതഗാനംപോലെ ഭംഗിയായ് ശബ്ദിക്കുന്നു
 മംഗളപ്രദായകമിസ്ഥലമതിമാത്രം.
 കണ്ണിനും മനസ്സിനുമാനന്ദപ്രദമായി
 പുണ്യവൽനമാകമീവനം നിരൂപിച്ചാൽ
 അന്യബാധകളേതും കൂടാതെ വിരോമിച്ഛാൻ
 നന്നിതരുടെയെന്നു കേൾക്കുവാനുണ്ടു മോഹം.”

രാമഭാഷിതം കേട്ടു കൌശികമുനീന്ദ്രനും സാമോദം വന്നപ്പുത്തം ചൊല്ലുവാനാരംഭിച്ചു:—
 “ഇതുതാൻ സിലാശ്രമം വാമനാകാരാപുണ്ടു മധുസൂദനനായ വിഷ്ണുവാം നാഥൻ തന്റെ യോഗശക്തിയാൽമൂന്നും വാമനനായിച്ചെന്നു ലോകങ്ങൾ മൂന്നും ദൈത്യശ്രേഷ്ഠനാം ബലിയോടായ് വാങ്ങിയ ജഗല്പതിയാകിയ വാമനൻ തൻ മംഗളാശ്രമംകൊണ്ടു പാവനമീവനും കേൾ. തന്തിരുപാദാംഭോജഭക്തിപീ യുഷ്സിക്ത-സപാന്തനായുള്ള ഞാനും തദ്രൂപസ്തുതിച്ചുണ്ടു സിലസംസേവ്യമാകമീവനസ്ഥലംതന്നെയല പരസ്ഥലമായി സപീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങുതാൻവെച്ച യാഗം ചെയ്യുവാൻ തുടങ്ങുന്നേ-”
 നിങ്ങളനെ രാമൻ തന്നോടരുളിച്ചെയ്തു മുനി തന്നുടെ സിലാശ്രമം പ്രാപിച്ചാനതുനേരം മാന്യരാം സിലാശ്രമവാസികൾ തപസപികൾ “സംഭരിച്ചിരിക്കുന്നു താവക യാഗത്തിനു സംഭാരമെല്ലാ’മെന്നു മുനിൽവന്നറിയിച്ചാൻ. അപ്പൊഴേ രാമൻ ചൊൽക കാരണം വിശ്വാമിത്ര-നപ്പവും ശങ്കുക്രാന്താരംഭിച്ചിതു യാഗം. യാഗരക്ഷണത്തിന്നു കൌശികാനുജ്ഞയാലേ രാഘവനനുജ്ഞാത്താനാളൊരുപോലെ രാപ്പകലുറങ്ങാതെ കാത്തുനിന്നിതു സാക്ഷാൽ മുപ്പരാതിക്കൊത്ത വിക്രമിയിളകാതെ. പാവകനാരാഭിനേ വേദിയിൽ ജപലിക്കുവേദേവകണ്ടകന്മാരാം രാക്ഷസന്മാരും വന്നാർ.

ഇടിനാദത്തെക്കാളും ലോകങ്ങൾ പേടിച്ചിടും
 പടിയമ്പുച്ചമായിട്ടുട്ടമാസവും ചെയ്തു
 ചോരയുമിറച്ചിയും യാഗശാലയിലെങ്ങും
 വാരി വർഷിച്ചുകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിതാകാശത്തിൽ.
 മേഘങ്ങളെന്നായ് തോന്നും പോലവേ രക്ഷോഭം
 മാകാശഭാഗത്തിങ്കലാകവേ നിറഞ്ഞപ്പോൾ
 ചുറ്റുമുള്ള വയൊന്നും കാണരുതാതെയായി-
 തേറ്റമുള്ളിരുട്ടിനാലെന്നതേ പറയേണ്ടു.
 വ്യോമചാരികളായ രാക്ഷസർ ചെയ്തീടുന്ന
 ഭീമനിസപനംകൊണ്ടും തൽ പ്രവൃത്തികൾകൊണ്ടും
 ഭീതരായവരെന്നാരേവരുമതിമാത്രം
 ചേർന്നിടാർക്കേതന്നെയൊന്നുമേ തോന്നിയില്ല.
 രാക്ഷസന്മാരെക്കണ്ടു രാമനുമാനുജനാം
 ലക്ഷ്മണൻതന്നെപ്പാർത്തു സന്ദീപിതരുൾചെയ്യാൻ:—
 “യാമിനീ ചരസൈന്യസമ്പത്തിൻ ചിലാസങ്ങൾ
 സെതമിത്രേ! ഭവാനദ്യകണ്ടാചുമാകാശത്തിൽ.
 ഓരോരോ വികാരങ്ങളാകിയ മോഹങ്ങളാൽ
 ചേരുന്ന മനസ്സിനു മാലിന്യമതുപോലെ
 യാഗചിഹ്നത്തെച്ചെയ്യും ദുഷ്ടരാമിവരാലീ-
 യാകാശമശേഷവും മാലിന്യമാന്നീടുന്നു.”
 ഇതവിധമരുൾചെയ്തു മാരുതാസ്രുതെ രാമൻ
 ദേവാരിസംഘങ്ങളെ ലക്ഷ്യമായ് പ്രയോഗിച്ചാൻ.
 വായുവാലതിവേഗം ഹിന്നഭിന്നങ്ങളായി-
 പ്പോയിതു നിശാചര,രാകാശം തെളിഞ്ഞിതു.
 ന്നരു യോജന ദൂരെച്ചെന്നു വീണിതു രക്ഷോ-
 വിനോം മാരിചനും മാരുതാസ്രുത്തിനാലേ.

സർവ്വലോകങ്ങളേയും ഭേദാനിഷ്ഠം സുബാഹുവാം
ദുർയാചവീർണ്ണപുണ്ട രാക്ഷസാധിപൻതന്നെ
കടുതാനുജപലിഷ്ഠം പാവകാസ്രുത്തിനാലെ
ഡടിതി വധിച്ചിതു രാഘവൻ തിരുവടി.

മാരീചസുബാഹുക്കൾ തങ്ങളുടെ സൈന്യങ്ങളാം
ഘോരരൂപികളായ മറ്റു രാക്ഷസന്മാരെ
സർവ്വവും നശിപ്പിച്ചാൻ പവനാസ്രുത്തിനാലെ
നിർവ്വില്ലമാക്കിത്തീർത്തു മുനിതൻ യാഗം രാമൻ.
സുദനദനനായ മാരീചൻ മഹാഖലൻ
ചെന്നു വീണിതു ദൂരെ വാരിധീതടത്തിങ്കൽ.

വീരനാം സുബാഹു താൻ നഷ്ടമായതുമൂലം
മാരീചനതിമാത്രം ഭഗനമാനസനായി.

കിന്നരാമരസില ഗന്ധർവ്വവധുടികൾ-

കന്നേരം രാമൻ തന്റെ നന്ദനചരിതങ്ങൾ
സൈപരമായ് നേരേ കണ്ടതൊക്കെയും തമ്മിൽചൊല്ലി
പാരമായ് പ്രശംസിച്ചു മോദിപ്പാനിടയായി.

കൈശികവംശം

ഇങ്ങനെ വിശ്വപാമിത്രൻ തന്നുടെ മഹായാഗം
മംഗളമാകുംവണ്ണം പൂർണ്ണമായതിൻശേഷം
അങ്ങു വാണീടും മുനിശിഷ്യന്മാർ മഹർഷികൾ
തിക്കിന മോദംപുണ്ടു രാമനോടുചെയ്താർ:—
“താവകപരാക്രമം കാരണം തുരുവിനു
ദോഷകം ഭവിച്ചിതു യജ്ഞ സമ്പൂർത്തിയാലെ.
ഇദ്രസന്നിഭ ശ്രീമാനാകീയ ജനകദ്രവ്യ-
മന്നവൻ മിഥിലയിൽ ചെയ്യുന്നിതൊരു യാഗം;

പൂജനാം മിഥിലേശൻ പെരിയ്ക്കിടം മഹായോഗം
 രാജ്യത്തിന്നൊരു നല്ല കല്പവൃക്ഷമായ് തീരും.
 ഉണ്ടു കേളവിടത്തിൽ ശംഭുവിൻ മഹാചാപം
 കണ്ടിടിലത്യാശ്വയുദ്ധമേവർഷമുഖവാഷം.
 നിജജരന്മാർക്കുപോലുമീശപരൻ ചാപം
 നിശ്ചയമെടുത്തീടാൻ സാധിച്ചീടുകയില്ല.
 അങ്ങു കാണേണ്ടതത്രേ പരമേശ്വരചാപം
 ഞങ്ങളോടൊരുമിച്ചു പോന്നാലും യോഗത്തിനായ്.”
 ഇത്തരമവർ ചൊല്ലിക്കേൾക്കയാലവരോടു-
 മൊത്തുടൻ സലക്ഷ്മണം രാഘവൻ തിരുവടി
 കൃതിയാം മുനീന്ദ്രനെ മുനിലായ് നടത്തിച്ചു
 മിഥിലാധിപയാഗം കാണുവാൻ പുറപ്പെട്ടു.
 യാത്രചെയ്തവരെല്ലാം സായാഹ്ന ശോണവണ്ണം
 ചാത്തിടും ശോണാഖ്യമാം നദിയെ സംപ്രാപിച്ചാർ.
 സായാഹ്നസന്ധ്യാസ്നാന ജപഹോമാദിയെല്ലാം
 മായമെന്നിയേ ശോണനദിയിൽ ചെയ്തശേഷം
 തത്തീരഭാഗത്തിങ്കൽ സുഖമായ് വർത്തിച്ചീടു-
 മുത്തമമുനീന്ദ്രൻറ മുനിലായ് ചെന്നു രാമൻ.
 ആരുടെവകയാണീസ്ഥലമെന്നസ്ഥലത്തിൻ
 ചാരുതനിമിത്തമായ് ചോദിച്ചാൻ സവിനയം.
 ചോദ്യമീവണ്ണമേകേട്ടു ഗാമിനന്ദനൻ മുനി-
 യാദ്യമായതിൻവൃത്തം ചൊല്ലുവാനാരംഭിച്ചു.
 “കേട്ടുകൊണ്ടാലുമെങ്കിൽ ശ്രീരാമ! പരാവൃത്തം
 സൃഷ്ടികർത്താവിനുണ്ടായ് കഴനെന്നൊരു പുത്രൻ.
 കശനു കശനാഭൻ കശാപനസുന്താഖ്യൻ
 വസുവെന്നിപ്രകാരം നാലുപേർ പുത്രന്മാരായ്.”

ഉന്നതപരാക്രമശാലികളുടേന്നാൾ
 മന്നവന്മാരെല്ലാം തങ്ങളുടെ കീഴടക്കി.
 കൌശലംബിയെന്നായ് ചൊല്ലും രാജ്യവും സർവ്വശാസ്ത്ര-
 കശലൻ കശാംബനാലുണ്ടായിതന്നന്തരം.
 ചൊല്ലെഴുംപ്രാഗ്ജ്യോതിഷരാജ്യത്തെയസ്മൃത്തനെ-
 നെല്ലാടം പ്രസിദ്ധനാം മന്നവനുണ്ടാക്കിനാൻ.
 ഉത്തമൻ കശനാഭൻ നിർമ്മിച്ചാൻ മഹോദയ-
 പത്തനം ഗിരിവ്രജം വസുവും നിർമ്മിച്ചിതു.
 ഭൂവരൻ കശനാഭൻ തന്നുടെ ഭാര്യയായ
 ദേവസുന്ദരിമാരിൽ മുഖ്യയാഃ ഘൃതാചിയിൽ
 പുത്രികളുണ്ടായ്തന്നു നൂറുപേരവരുടെ
 നേത്രചാരതകൊണ്ടു മാനകൾ നാണംപൂണ്ടാർ.
 അക്കാലം മഹാമുനി സുരിയെന്നോതീടുന്ന
 മുഖ്യനാം ബ്രഹ്മചാരിയുണ്ടായാനവനിയിൽ
 ഗന്ധർവ്വിയുണ്ണായുസ്സിൻ നന്ദിനിയദ്രേഘത്തെ
 ശാന്തയായെല്ലായ്ക്കോഴും ശുശ്രൂഷിച്ചിതു ഭക്ത്യാ.
 അവൾ തൻ ശുശ്രൂഷയാൽ സുരിയും സന്തോഷിച്ചു
 ഭവനപ്രസിദ്ധനാം പുത്രനെ നൽകിക്കൊണ്ടാൻ.
 ബ്രഹ്മദത്താഖ്യനാകും ഭൂപാലനവനല്ലൊ
 നിർമ്മലഗുണങ്ങളാലായവൻ കീർത്തിയാനായ്
 മന്നവൻ കശനാഭൻ തന്നുടെ പുത്രിമാരാം
 കന്യകമാരെയെന്നാൾ ബ്രഹ്മദത്തനു നൽകി.
 പുത്രസിദ്ധ്യർത്ഥം യാഗംചെയ്തു യാലതിൽ പിന്നെ
 പുത്രനായ് കശനാഭൻ തനിക്കു ഗാമിയുണ്ടായ്.
 ഗാമിമന്നവൻ തന്റെ നന്ദനനീ ഞാനെന്റെ
 സോദരി സത്യവതിയെന്നവളായിരുന്നു.

താതന്മൂഷികനായ് നൽകി. നാനവരതന്നെ
 പൂതയാമവര പിന്നെക്കൈശികീനദിയായാൾ.
 അന്നദിയിതുതന്നേ, ധർമ്മങ്ങൾക്കിരിപ്പിടം
 പുണ്യദായകമാകമിസ്ഥലമല്ലൊ രാമ!
 സൽക്കമാപ്രസംഗത്തിലേറീടും രസമൂല-
 മുൾക്കാമ്പിലറിഞ്ഞീലാ, സമയംപോയതും നാം.
 നേരവുമിട്ടായിത്തീർന്നിതു വൃക്ഷങ്ങളി-
 ന്നേരത്തിലുറങ്ങുമ്പോൾ നില്ക്കുന്നിതിളകാതെ.
 സ്നേഹസംയുക്തമാകും നാനിതൻ തലമുടി
 മോഹനമാകുംവണ്ണം കെട്ടിച്ചെച്ചതുപോലെ
 സർവ്വമാ നിബിഡമായ് ശോഭിക്കും വൻതമസ്സിൻ
 യെഴുവുന്ന പരിചൂർത്തി കണ്ടാലുമയി രാമ!
 കണ്ടാലുമിപ്പോളിതാ ചന്ദ്രനും മെല്ലെമെല്ലെ-
 ക്കൊണ്ടാടിപ്രകാശിപ്പൂ, തൽക്കലയിതു കണ്ടാൽ
 കലഹത്തിങ്കൽ വീഴും കൂരിട്ടുടായ പന്നി-
 തലവൻ തൻറതീക്ഷ്ണദംഷ്ട്രയോയെന്നു തോന്നും.
 ശ്രീമഹാദേവൻ തൻറ ജടയിലെല്ലായ്ക്കോഴ-
 മീമഹാചന്ദ്രക്കല ശോഭിപ്പൂ പവിത്രമായ്.
 മോഹാസ്വകാരംനീക്കി ശുഭ്രമായ് സത്തുക്കൾതൻ
 മാഹാത്മ്യമേറീടുന്ന ബുദ്ധിയെന്നതുപോലെ
 ചാരവാം പ്രകാശത്താൽ കൂരിരുട്ടെല്ലാം നീക്കി
 സൈപരമായ് വിളങ്ങുന്നു ചന്ദ്രനുമയിരാമ!"
 പൂർവ്വത്താന്തമേവം കൈശികൻ രാമനോടു
 സർവ്വവും വിവരിച്ചുചൊല്ലി വാഴുന്നനേരം
 രാത്രിയോടൊത്തുതന്നെ ചന്ദ്രനും മന്ദംമന്ദം-
 മസ്തമനാഭി തന്നിൽ പ്രാപിച്ചിതന്നേദിനം.

പിന്നീടു രാമാദികൾ കൌശികീനദിയേയും ജാഹ്നവിയേയും വേഗം കടന്നു, മന്ദമന്ദം കാനനംവഴി യാത്രചെയ്തുമ ദിനാന്തത്തിലാനന്ദചിത്തനാരായ് പ്രാപിച്ചു ഗംഗാതടം; രാത്രിയിലവിടെത്താൻ വാസമെന്നുറപ്പിച്ചു നിത്യകർമ്മങ്ങളേയും ചെയ്തിതു യഥാവിധി. ശിഷ്യരോടൊരുമിച്ചു വിശ്രമിച്ചിരിക്കുന്ന വിശ്വാമിത്രനെ നോക്കിപ്പോരും രാമചന്ദ്രൻ, ഗംഗതന്നവതാരവൃത്താന്തം ശ്രവിക്കുവാൻ തിങ്ങിയ മോദത്തോടും ചോദിച്ചീടുകയാലേ മംഗലാശയൻ മുനി മാനസാനന്ദം പൂണ്ടു ഭംഗിയിൽ ഭാഗീരഥീവൃത്താന്തമരുൾചെയ്തു:—

പാൽക്കടൽക്കെതിരായ ശുദ്ധിയുംശ്രീയുംപൂണ്ടു-
 ചൊൽക്കൊള്ളുമയോല്പയാം താവകരാജ്യത്തിങ്കൽ
 ഭൂവരൻ സഗരാഖ്യൻ ജാതനായിതു മൂന്നു
 ദേവസഞ്ചയത്താലുമാ റൂപൻ മാന്യനായാൻ.
 ചൊല്ലെഴും വൈദഭീയായ് കേശിനീനാമംപൂണ്ടു
 കല്യാണീമണിയന്നാൾ സഗരപ്രിയയായീ.
 പിന്നീടു രണ്ടാംഭായ്യയായതും സുമതിയാം
 തപംഗീമണിയത്രേ, വിനതാത്മജയവൾ;
 രണ്ടുപേർ ഭായ്യമാരോടൊന്നിച്ചു സന്തത്യർഥം
 വേണ്ടുപോൽ തപംചെയ്താൻ ഭൂവരൻ ഞാവുഷം.
 അക്കാലം ഭൂതുമുനി നൽകിയ വരംമൂല-
 മാഗ്രഹം ഫലവത്താ സ്തീർന്നിതു റൂപാലനം.

വീരരായരൂപതിനായിരം പത്രമാരും
 പേരെഴുമസമഞ്ജ പത്രനാ ജാതനായി.
 പ്രഥമാത്മജനാണെന്നാകിലുമസമഞ്ജ-
 നതിയായ് പ്രജകളെ ഭേദിച്ചീടുകയാലേ
 ഭൂവരന്മേധാക്ഷിച്ചാനവനെ, തൽപത്രനായ്
 മേവീടുമംശുമാനെ പത്രവൽ സപീകരിച്ചാൻ.
 മന്നവൻ സഗരന്മഗപമേധത്തെച്ചുറ്റുൻ
 സന്നദ്ധനായിക്കൊപ്പകെട്ടിനാനതുകാലം.
 വീന്ധ്യപർവ്വതത്തിനും, പ്രാലേയശൈലത്തിനും
 മദ്ധ്യത്തിൽ കിടക്കുന്ന ഭൂമിയിലാകപ്പാടെ
 പൂണ്ണമായ് വേിച്ചീടും മട്ടിലധാരകർമ്മം
 മന്നവനാരംഭിച്ച വിട്ടിതശപത്തിനേയും.
 ശ്രേഷ്ഠമാം ഹയത്തിനെ രക്ഷികൾ കണ്ടീടാതെ
 മോഷ്ടിച്ചിട്ടൊരേടത്തു കൊണ്ടുപോയിതന്നാരോ;
 കാണാതെയായിതീന്നോരലുപരക്ഷതിരയെ
 ക്ഷോണീരൂനിയോഗത്താലനേപചിപ്പതിനായി
 പത്രമാരൂപതിനായിരം പേരുംകൂടി-
 ലാത്രീയിൽ സഞ്ചരിച്ചാരോറവും കൂലരായി.
 അശപമോഷകന്മാരെനോത്തവർ ജനങ്ങളെ
 നിശ്ശങ്കം ഹനിച്ചിതു വ്യർത്ഥമായ് പലരേയും.
 ഭൂമിയിലൊരേടത്തും കണ്ടതില്ലശപത്തിനെ
 ഭൂമീരൂപത്രമാരും സംഭൂമിച്ചതിൽ പിന്നെ
 ഭൂമിയെപ്പിളർന്നുടൻ കീഴ്ചോട്ടു പോയിടുമ്പോൾ
 ഭീമരൂപികളായ ദിഗ്ഗജങ്ങളെക്കാണ്ഡായ്;
 തങ്ങളെ മൂലാവികൽ ഭൂമിയെലുരിക്കുന്നതു
 തുംഗവിക്രമത്തോടുകൂടിയ ദിഗ്ഗജങ്ങൾ.

നാലുപേർ ദിഗ്ഗജങ്ങൾ, ഞാനതിൽ വിരൂപാഖ്യൻ
 ചേലൈഴം മഹാപത്മൻ, സുമനസ്സാഖ്യൻ പിന്നെ,
 ഭദ്രനിത്യാദിനാമം ചേർന്നിടുന്ന ചർ കൈലാ-
 സാദ്രിസന്നിഭന്മാരായേററവും പ്രകാശിപ്പൂ;
 ദിഗ്ഗജശ്രേഷ്ഠന്മാരെ ബ്രൂവരകമാരന്മാ-
 രോക്കെയും ബഹുമാനപൂർവ്വകം പൂജചെയ്തു.
 പാതാളലോകംപുഴു നോക്കുമ്പോളവിടത്തിൽ
 ഭ്യോതമാനമാം ദിവ്യ വൈഷ്ണവതേജസ്സാലും
 ഉഗ്രമാം തപസ്സാലും ദീപ്തനാസ്തിമുഖീക-
 മുൽകൃഷ്ണനായിടുന്ന കപിലൻ തന്നെക്കണ്ടാർ.
 'ഇപ്പമാൻ കുതിരയെക്കൂട്ടതാം കള്ള'ന്നൊ-
 യുൾപ്പുവിലാലോചിച്ചു സഗരാത്മജന്മാരും,
 ശ്രോധസംഭ്രാന്തന്മാരായ് മുനിയും കപിലനെ
 ബാധിച്ചിടുപറ്റുവിച്ചീടിനാർ പലമട്ടിൽ.
 അന്നേരം കപിലന്റെ ദൃഷ്ടിയേററതിനാലേ
 മന്നവാത്മജന്മാരും ഭസ്മമായ് വേിച്ചിതു.
 പുത്രരെക്കാണായ്യാൽ സഗരക്ഷമാപാലൻ
 പെരുന്നാമംശ്രമാനോടാജ്ഞാപിഴുകയാലേ
 അദ്ദേഹമനേപറിച്ചു പാതാളലോകത്തിങ്കൽ
 വിദൂതമണഞ്ഞിതു സജ്ജനാചാര്യക്കൽ.
 ഭസ്മയായിടക്കുന്ന പൂർവ്വജന്മാരെക്കണ്ടു
 വിസ്തയമനസ്സു നാസ്തിന്നിതന്നംശ്രമാനും,
 'ധന്യനാം കപിലന്റെ കോപവഹ്നിയിൽ പെട്ടു
 നിന്നുടെ പൂർവ്വജന്മാർ ഭസ്മമായ് തീർന്നി'തെന്നും
 ദേവഗംഗാദീക്ഷകം മൂലമായവർക്കുണ്ടാം
 പാവനലോകപ്രാപ്തിയിനിമേലെന്നും മറ്റും

അമ്മാമനായിടുന്ന ഗരുഡൻ ചൊല്ലിക്കേട്ടു
 നിമ്ബലാശയനാകമംശുമാൻ ഭുവത്തോടും
 നേരിട്ടു കാണായ്നോമലപരാശപത്തിനേയും
 പാരാതെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു താതസന്നിധി പുകു
 സർവ്വവൃത്തങ്ങളേയും കേൾപ്പിച്ചീടിനശേഷ-
 മുവ്വീരൻ സഗരനും ഭുവിതനായെന്നാലും
 നിവ്വീര്യമാകുംവണ്ണം യാഗവും കഴിച്ചുതാ-
 നുവ്വിയെലമ്ത്തോടുകൂടവേ സംരക്ഷിച്ചു.
 മുപ്പതായിരംവർഷം പൂജനായ്യാണശേഷം
 സൽപ്പമാൻ ദേവലോകം പ്രാപിച്ചാൻ സഗരനും.
 അംശുമാനനന്തരം നീതിയിൽ പ്രജകളെ-
 സ്സംശയരഹിതനായ് രക്ഷിച്ചാൻ ചിരകാലം.
 ഉത്തമഗുണാധ്യനായ്നന്തിക്കും ദിലീപനാം
 പുത്രൻ രാജ്യംനൽകി ബ്ദ്രവനനന്തരം
 ഉഗ്രമാം തപസ്സോടെ മുപ്പത്തിരണ്ടായിരം
 വത്സരം ചെയ്തുകൊണ്ടാൻ പ്രാലേയശൈലംപുകു.
 രാജപുഷ്പവന്മാരിൽ പ്രാപ്യമാം മഹാസ്ഥാനം
 പൂജനീയനായ് പിന്നെ പ്രാപിച്ചാനംശുമാനും.
 പൂജനായിരപതിനായിരം സംവത്സരം
 രാജ്യരക്ഷണം ചെയ്തു ഗുണവാൻ ദിലീപാവ്യൻ
 സർവ്വമാ യോഗ്യനായ പുത്രനാം ഭദ്രീരഥ-
 നുവ്വിയെസ്സമർപ്പിച്ചു പുകിനാൻ സുരലോകം.
 സഗരാത്മജന്മാർതൻ പൂർവ്വവൃത്താന്തം കേട്ടു
 സുകൃതാംബുധി ഭൂപൻ ദ്രഥനിശ്ചയമാർന്നു
 ഗോകണ്ഠ പുണ്യസ്ഥലം സമ്പ്രാപിച്ചതിൻശേഷ-
 മേകാഗ്രമനസ്സുനായ് ചെയ്തിതുപസ്സഗ്രം.

സ്ഥാണുപോലിളകാതെ, ബാഹുക്കൾ രചാക്കിക്കൊണ്ടു
 വാണിതു നൂറുവർഷം ലോകവും കാഴ്ചതെ.
 അബ്ബാവസാനത്തിൽ ബ്രഹ്മാവു പ്രത്യക്ഷനായ്
 കല്പിച്ചാൻ 'വരമിഷ്ടംപോലവേ വരികെ'ന്നായ്.
 ബ്രഹ്മശാസനം കേട്ടു ഭൂവരൻ ഭഗീരഥൻ
 താഴ്മയായ് വിരിഞ്ചനോടിക്കുനെയറിയിച്ചു.
 'സപന്നീജലംകൊണ്ടു ശുദ്ധരാഷ്ട്രകവേണ-
 മെന്തെ ചുറ്റുനാരെയെന്നാണെന്നഭിലാഷം;
 ഇഷ്ടപാകവംശ്യന്മാർക്കു നിന്തിരു പ്രസാദത്തോ-
 ലക്ഷയാനന്ദം മേലാലുണ്ടാക്കീടുകവേണം."
 സാരജ്ഞൻ ഭഗീരഥനിക്കുനെയപേക്ഷിച്ചു
 നേരമച്ചതുർമ്മുഖൻ സന്തോഷിച്ചുരുചെയ്തു:—
 "ജാതയാം ഭവാനാഭേദ ഭേദഗംഗയം രാജൻ!
 പുതമായ് ഭവിച്ചീടും താവകവംശം മേലാൽ.
 ഗംഗതൻ പ്രചാരത്തിൽ വേഗത്തെസ്സഫിക്കുവാ-
 നംഗജാരാതിതന്നെത്തുഷ്ടനാക്കുക ഭവാനും.
 ലോകപാവനിയായ ഗംഗയുമതിവേഗം
 നാകലോകത്തിൽനിന്നും കേമമായ് പ്രവഹിച്ചു
 പാതാളലോകം പുകു ഭസ്മമായ് കിടക്കുന്ന
 മേദിനീവരന്മാർക്കു സൽഗതിയുണ്ടാക്കീടും.
 മുപ്പരാരാതികല്ലാതാർക്കുമേ ശക്തിയില്ലാ
 തൽപ്രവാഹോത്ഥമാകും വേഗത്തെസ്സഫിക്കുവാൻ."
 ഭൂവരൻ തന്നോടേവമരുളിച്ചെയ്തു പിന്നെ-
 ദേവഗംഗയോടിച്ചും ചെയ്യാനാജ്ഞാപിച്ചാൻ.
 പ്രാണനെയടക്കിത്തൻ ചാണാംതൃഷ്ണ മാത്രം
 ക്ഷോണിയിലുന്നിക്കൊണ്ടു ഭൂപതിയനന്തരം

ഉഗ്രനെ ധ്യാനം ചെയ്തിട്ടെന്താമേ ഭക്ഷിക്കാതെ
 ഉഗ്രമാം തപസ്സാർന്നു നിന്നിതന്നൊരു വർഷം.
 ചന്ദ്രശേഖരൻ താനുമക്കാലം പ്രസാദിച്ചു
 ചെന്നു 'നിന്നഭീഷ്ടം ഞാൻ ചെയ്യവേ'ന്നെന്നു മന്ദം
 അരുളിച്ചെയ്തു ശിശ്രൂം പ്രാലേയശൈലത്തിന്റെ
 പെരുതാം കൊടുമുടി തന്നിലങ്ങേറിനിന്നു,
 അംബുദപടലങ്ങൾപോലവേ മിന്നീടുന്ന
 തന്മയാ ജടാഭാരമാകവേയഴിച്ചിട്ടു
 മന്ദമാസവുപുണ്ടു ദേവഗംഗയെപ്പാർത്തു
 'വന്നാലും ഭവതി'യെന്നീപാദൻ കല്പിക്കയാൽ
 ഉഗ്രമായ് പ്രവഹിച്ചു ഘനങ്ങളോടും കൂടെ
 വ്യഗ്രമെന്നിയേ ഗംഭീരാരവപരീതയായ്
 അത്യന്ത ഗംഭീരയാം ഗംഗയും ശിവൻതന്റെ
 മുഖാവീൽ പതിച്ചിതു മുഗ്ദ്ധഭാവത്തെപ്പുണ്ടു.
 പുഷ്പമാം ജടാഭാരം തന്നിൽത്താനടങ്ങിനി-
 ന്നൊട്ടുമേ സാധിച്ചീലാ മരൊരാശേത്തും പോകാൻ.
 ഗ്രാമവാസിനിമാരാം കന്യകാമണിമാർ
 താമസസ്ഥലം വിട്ടു മരൊരാശേത്തു പോവാൻ
 എങ്ങനെ ലജ്ജയാലേ തോന്നുകില്ലതുപോലെ
 ഗംഗയും ശിവജടാഭാരത്തിലടങ്ങിനാൾ.
 വർഷാവസാനത്തിങ്കൽ ഭൂവാൻ പ്രാർത്ഥിക്കയാൽ
 ഹർഷമാർന്നു ശിവൻ കല്പിച്ചീടുകയാലെ
 തന്നുടെ ജടാഭാരവർത്തിനി മന്ദാകിനി
 മന്ദമായ് പ്രവഹിച്ചു ഭൂമിയിൽ പതിച്ചിതു.
 മാന്യരാം സിലന്മാരും ബ്രഹ്മജ്ഞാനികളാക-
 മന്യരും സേവിക്കുന്നു ദേവഗംഗയെ നിത്യം.

ശുഭമായശ്ശക്കൊട്ടം ചേരാതെ, സ്വീകവൽ
 ഗംഭീരധ്വനിയോടും കൂടിയേതുകാലം
 പ്രവഹിച്ചിടും സാക്ഷാൽ സ്വപ്നദീപലത്താലേ
 ഭവനം മുഴുവനും ശോഭിച്ചിതമലമായ്.
 മന്ദമാരുതനാലേ ചാരുവാദ്യ് ഉലിച്ചെഴുക്കും
 മന്ദമായ് കടിലമായൊഴുകും ജലത്താലേ
 ഭൂമിയെ ശുഭവസ്രധാരിണിയായിട്ടുള്ള
 കാമിനിയെന്നപോലേ തോന്നീടുമതുനേരം.
 ബ്രഹ്മവാദികളായ നിജജ്ഞാപനാദം
 നിർമ്മലാശയന്മാരാം മാമുനിമുഖ്യന്മാരും
 മുന്നമേ നടന്നിട്ടു കാണിക്കും മാർഗ്ഗത്തുടേ
 സ്വപ്നദീപയാഴ്കിയിബ് ഭൂമിയിൽ പ്രവേശിച്ചു.
 സ്വപ്നഗാതരംഗങ്ങൾ മന്ദമന്ദലോകത്തിന്നു
 സ്വപ്നയാത്രയ്ക്കു നല്ല കോണിയായ് ശോഭിക്കുന്നു;
 തന്നുടെ മനോരഥപ്രാപ്തിയാൽ ഭഗീരഥ-
 നനേരം ഹൃദയം തന്നെ രൂപമാന്തായ് തോന്നും.
 ദേവമാമുനിമാരോടൊന്നിച്ചു ഭഗീരഥൻ
 ദേവഗംഗയെപ്പിന്നെപ്പാതാളലോകത്തിങ്കൽ
 കൊണ്ടുപോയ് ഭസ്മാകൃതിപൂണ്ടു തൻ ചുറ്റുമാരെ
 വേണ്ടുപോൽ നന്നായിതു പാപശാന്തിക്കുവേണ്ടി
 ഗംഗാബു സംസർഗ്ഗത്താൽ സഗരാത്മജന്മാരും
 മംഗളാകൃതികളായ് പ്രാപിച്ചാർ സുരലോകം.
 ബ്രഹ്മരൂപികളായി സ്വപ്നത്തെ പ്രാപിച്ചതൻ
 നിർമ്മലപിതൃക്കൾക്കുവേണ്ടിയബ് ഭൂപൻ പിന്നെ
 ശ്രദ്ധയാ പിതൃപ്രീതി വർദ്ധിപ്പാൻ ഗംഗാജലേ
 ശ്രദ്ധയും യഥാവിധി ചെയ്തിതു രാമചന്ദ്ര!

ജാതയായ് വന്നിതേവം ഗംഗായം ഭഗീരഥ-
മേദിനീവരൻ തന്നാൽ സ്വപ്നലോകത്തിൽനിന്നും.”

മരുഭൂമി

ഗംഗതന്നവതാമൃതാന്തം വിശ്വാമിത്ര-
നിക്കുനെ വണ്ണിക്കവേ നേരവും പുലർന്നിതു.
മന്ദമായവർ പിന്നെ യാത്രയും തുടർന്നു
ചെന്നിതു വിശാലമെന്നോതീടും നഗരത്തിൽ.
സുമതിക്കുമാവര നഗരം മനോഹരം
വിമലം ഗംഗാതടേ ശോഭിച്ചു വിശാലാഖ്യം.
അപ്പുരപ്പുതാന്തത്തെ രാഘവൻ ചോദിക്കയാൽ
സല്യമാൻ വിശ്വാമിത്രനക്കഥയരുൾചെയ്താൻ:—
“ദിതിതൻ പുത്രന്മാരാം ദൈത്യരുമദിതിതൻ
സുതരാം ദേവന്മാരുമൊന്നിച്ചു കൃത്യശേ
രാഘവ! സുധാലാഭകാംക്ഷികളായിച്ചെന്നു
ലോകപാവനമായ പാൽക്കടൽ കടഞ്ഞിതു.
കൈരസ്തുരേണം, പിന്നെസ്സാദി, ദിവ്യങ്ങളാം
വസ്തുക്കളുനേകങ്ങളെന്നതിൽ നിന്നുമുണ്ടായ്.
പ്രേരണകളായിടുന്ന നാരികളുരപതു
കോടിയച്ഛാലാഴിയിൽ നിന്നുമനുണ്ടായ്തു.
അപ്പിൽനിന്നുണ്ടായ്തന്ന നാരികൾ, സരസകൾ,
അപ്സരസ്ത്രീകളെന്നായ് ചൊല്ലുന്നിതവരെയും.
ദൈത്യരും ദേവന്മാരുമവരെ സ്വീകരിച്ചി-
ല്ലത്യർത്ഥം സ്വപ്നലോകളായവർ വർത്തിക്കുന്നു.

പീയൂഷകുമാരന്മാരോടു കൂടവേ ധനപന്തരി
 പയ്യവേ പൊങ്ങിപ്പറന്നാൻ സാഗരത്തിങ്കൽനിന്നും.
 അന്നു പീയൂഷമൂലം ദേവദാനവന്മാരു-
 മന്യോന്യമിടഞ്ഞിതു, ചോരമാം യുദ്ധമുണ്ടായ്.
 ദൈത്യരശ്ശക്രൻ താനുമാകവേ കൊലചെയ്തു
 മുത്താൻ പീയൂഷവും കൈക്കൊണ്ടു നാകം പുകാൻ.
 അക്കാലം ഹതപത്രിയാകിയ ദിതിപാരം
 ദുഃഖമുൾക്കൊണ്ടു തന്റെ ഭർത്താവിൻ സമീപത്തിൽ
 ചെന്നുനിന്നമരേന്ദ്ര ഹന്താവാം തനയനെ-
 തന്നനുഗ്രഹിക്കേണമെന്നാലിട്ടുപേക്ഷിച്ചാൾ.
 അപ്പൊഴുതവളോടു കശ്യപപ്രജാപതി
 സുപ്രസന്നാത്മാവായിട്ടിത്തരമരുൾചെയ്തു.
 'ശക്രനെജ്ജയിച്ചീടാൻ ശക്യനാമൊരു മകൻ
 കേൾക്കേട്ടോ! നിനക്കുണ്ടാം ലേശവും ദുഃഖിക്കേണ്ട.
 ശുദ്ധമായോരായിരം വത്സരം ഗർഭത്തോടു-
 മൊത്തു നീ വർത്തിച്ചാലും സാധിക്കും മനോരഥം.'
 ഭർതൃശാസനത്താലേ ഗർഭിണിയായിപ്പിന്നെ
 വർത്തിച്ചാൾ പ്രതമാൻ ദിതിയും ശുദ്ധയായി.
 ഭൃത്യനെന്നതുപോലെ കളവായിരൂൻ താനും
 ദൈത്യമാതാവുതന്നെയക്കാലം ശുശ്രൂഷിച്ചാൻ.
 തന്നുടെ പ്രതത്തിനു വേണ്ടതാം സാധനങ്ങ-
 ളിരൂൻ താനൊരുക്കീടും സാദരമെല്ലായ്ക്കോഴും.
 പുഷ്പവും ചമതയുമഗ്നിയും കറുകയു-
 മെപ്പൊഴും സംഭരിച്ചു നൽകീടും മുടങ്ങാതെ.
 പരിചയ്യിലേറെ ശുദ്ധയുണ്ടെന്നു ഭാവി-
 ച്ചരിക്കേ വസിച്ചിതു ദിതിയെപ്പിരിയാതെ.

കൈതവാചാരനായ വാസവൻ ചെയ്തിടുന്ന
 പാദശുശ്രൂഷയാലേ മോഹിതമനസ്സായ്
 വർഷാവസാനത്തിങ്കൽ മദ്ധ്യാഹ്നേ ഗർഭിണിയായ്
 മരുവും ദൈത്യമാതാ പുറങ്ങിക്കിടന്നിതു.
 അന്നേരമിന്ദ്രൻതാനും ഗർഭത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു
 തന്നുടെ വജ്രത്താലെ ശിശുവെ ഖണ്ഡിച്ചിതു.
 സപ്തധാ ഖണ്ഡമാക്കിത്തീർത്തഴും വേദനയാൽ
 ഗർഭവർത്തിയാം ബാലൻ രോദിച്ചതുടങ്ങിനാൻ.
 കരയും ബാലനോടു 'മാരോദീദീതി' ശക്രൻ
 'കരയാതിരികൊന്നു' ഉരുൾത്തിലുരചെയ്യാൻ.
 അന്നേരമുണർന്നു മിതിയും ഗർഭമേരദം
 വന്നതായറിഞ്ഞിട്ടു ഭുജിക്കുന്നതു കണ്ടു.
 സാന്തപനോക്തികൾ ചൊല്ലിട്ടിതിയെസ്സുമാധാന-
 സപാന്തയാക്കിയശേഷമിന്ദ്രനും തൻനിയോഗാൽ
 മാരുതസ്സന്ധങ്ങളിലേഴു ഖണ്ഡങ്ങളേയും
 സൈപരമായ് വാഴിച്ചിപ്പൊൻ വായുരൂപികളാക്കി.
 ഇന്ദ്രനും 'മാ,രോദീതി' ചൊൽകയാലുപരല്ലാ-
 മന്നതൊട്ടവിടത്തിൽ മാരുതന്മാരാശ്ശാണാർ.
 പാകമായിരിപ്പോരു ഗർഭത്തെ മേദിക്കയാൽ
 പാകശാസനനായാനന്ദതൊട്ടിന്ദ്രൻ താനും.
 മരുതസ്സന്ധങ്ങളിൽ വർത്തിക്കും മരുത്തുകൾ
 പെരികെ ശ്രേഷ്ഠന്മാരായെങ്ങുമേ സഞ്ചരിച്ചാർ;
 ആയവകെല്ലാവർക്കും നായകൻ ദിവ്യവായു-
 വായവൻ തന്റെ പുത്രനാകുന്നു വിശാലാച്യൻ.
 ഇപ്പോം വിശാലനാമദ്രേഹഃ തീർത്തതത്രേ-
 യപ്പൊൻ തന്റെനാമമിപ്പമതിനുമായി.

ഇക്കാലം വിശാലഭൂനായകവംശോൽഭൂതൻ
ചൊൽക്കൊള്ളും സുമതിതാനിപ്പരം രക്ഷിക്കുന്നു.’

അഹല്യാശാപമുക്തി.

അപ്പുരവൃത്താന്തത്തെക്കെഴശികൻ ചൊല്ലിക്കേട്ടു
പിപ്പാടു സുമതിയാൽ സൽകൃതനായി രാമൻ
പിന്നെയും മുനിയോടും സെതമിത്രിയോടും ചേർന്നു
മന്ദമായ് നടക്കുമ്പോൾ കണ്ടിതങ്ങൊരു വനം.
ആ വനം പഴുകിയ ലക്ഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു
പാവനം തപോവനസ്ഥലമെന്നോർത്തു രാമൻ
വിസ്തൃതഭാരം പൂണ്ടുകെഴശികൻ തന്നെപ്പാർത്തു
സന്ധിതം ചോദ്യം ചെയ്താൻ വിനയാനപിതനായി:—

“ആരുടെ തപോവനമിസ്ഥലം, തപസപിക്-
ളാരുമില്ലാതെ ശുദ്ധശുക്ലമാണെന്നാൽ പോലും,
നിർദ്ധനനായിടുന്ന ഗുണവാൻ തന്നെപ്പോലെ
ശുദ്ധമായ് ശോഭിക്കുന്നിതിസ്ഥലമതിമാത്രം.”

രാമഭാഷിതം കേട്ടു കെഴശികമഹാമുനി-
യാ മഹാവനത്തിന്റെ വൃത്താന്തമരുൾചെയ്തു:—

“കേട്ടാലുമെങ്കിൽ പണ്ടു ഗൌതമമഹാമുനി
തൃഷ്ണായ് തപസ്സാൻ വാണിതിപ്രദേശത്തിൽ.
ആശ്രയാശാഭനാകം ഗൌതമൻ തന്റെ നല്ലോ-
രാശ്രമമിവിടത്തിൽ തന്നെയെന്നറിഞ്ഞാലും.
ഉത്തമ തപശ്രീ താൻ രൂപമാനതുപോലെ
വർത്തിക്കുമഹല്യയെന്നോതീടും വധുടിയാൾ
ഗൌതമമുനീന്ദ്രന്റെ പത്നിയണവളോടും
പ്രീതനായിവിടെത്താൻ വാണിതു ചിരകാലം.

* * * *

വർത്തിക്കുമഹദ്യയാം പത്തിയെക്കണ്ടനേര-
 മത്യന്തരോഷംപൂണ്ടു മാമുനി ശപിച്ചിതു:—
 'ആരുമാശ്രയമില്ലാതേകയായിവിടത്തിൽ
 ചോരമാം പ്രതമാൻ ഭസ്മശായിനിയായി
 ആരുമേ കണ്ടീടാത്ത മാതിരി വാണാലും നീ
 ശ്രീരാമദേവൻ തന്നെക്കണ്ടിടും കാലത്തോളം.
 ഗൗരതമനേവംചൊല്ലി മറെറാരു വനംപുക്കു
 പുതമാനസനായി വാണിതു തപസ്സോടും.
 അന്നുതൊട്ടിവിടത്തിൽ ഭർത്തൃശാപത്തിനാലെ
 ചെന്നായ് വാണീടുന്ന നാരിയാമഹദ്യയെ
 രാഘവ! ഭവാനദ്യ രക്ഷിച്ചീടുകവേണം
 ശോകനാശനമല്ലെ സജ്ജനസമാഗമം.
 കൗശികോക്തികൾകേട്ടു രാഘവനനുജനൊ-
 ത്താശ്രു ഗൗരതമൻ തൻറെ പർണ്ണശാലയിൽ പുക്കു
 ആരുമേകണ്ടീടാതെ വർത്തിക്കും ഗൗരതമൻറെ
 ദാരങ്ങൾതന്നെ സെവരം നേരിട്ടുകണ്ടീടിനാൻ.
 പ്രാലേയജാലംകൊണ്ടു മുടിയ ചന്ദ്രകല-
 പോലെയും, ശോഭിക്കാത്ത വിദ്യയെപ്പോലെയേയും
 ഭസ്മശായിനിയായ ഗൗരതമപതിതന്നെ-
 സ്സന്ധിതവദനയായ് കാണായിതവ ക്ഷേപ്താൾ.
 ചെരുകും വിനയത്താൽ നഗ്രകന്ധരന്മാരായ്
 മരുവും രാമനേയും സൗമിത്രിയേയും കണ്ടു,
 പ്രീതയായഹദ്യയുമവരൈശ്വരോഹീനാ
 സാദരം പൂജിച്ചിതു ശാപനിർമ്മൂക്തയായ .

രാമലക്ഷ്മണന്മാർ തൻ മൂർദ്ധവിൽ ചൊരിഞ്ഞിതു
പുമഴയമരന്മാർ, ദേവലോകത്തിൽനിന്നും.

വിശ്വപാമിത്രം പാഠനം.

പിന്നീടു രാമാദികളെ ശപത്ത് നിദാനമായ്
മിന്നീടു ജനകൻറെ രാജധാനിയിൽ പുകാർ.
ശ്രേഷ്ഠനാം മിഥിലക്ഷ്മണനായകൻ നടത്തുന്ന
പുഷ്പമാമധാരത്തെക്കണ്ടിതു സകൗതുകം.
ബ്രഹ്മവർച്ഛിനാലെ ദീപ്തകാം മുനിമാരും
ധർമ്മപരന്മാരായ് ശുരരാം ഭൂപന്മാരും
ഒന്നിച്ചുചേർന്നീടുന്ന യാഗശാലയെക്കണ്ടാൽ
തോന്നീടുമെല്ലാവർക്കും ബ്രഹ്മപത്മനമെന്നായ്.
എങ്കിലും വിശേഷിച്ചു ലക്ഷ്മി തൻ വിളയാട്ടം
പങ്കവർജ്ജിതമായിക്കാണുന്നിതവിടത്തിൽ.
ശുദ്ധപങ്കജചാരുനേത്രന്മാർ, കിരീടികൾ,
സോല്ലാസം കരങ്ങളിൽ ചാപത്തെലുരിച്ചവർ,
ചാരത്രപികളായ രാഘവന്മാരത്തെത്ര
നേരിട്ടുകാണായപ്പോൾ സർവ്വരും വിസ്മയിച്ചാർ.
ജനബാഹുല്യംകൊണ്ടു ശോഭിക്കു മഹത്തായ
ജനകക്ഷമാനാഥൻ തന്നുടെ യാഗംകണ്ടു
രാമലക്ഷ്മണന്മാരോടൊന്നിച്ചു വിശ്വപാമിത്രം
മാമുനിയോരേടേതു വാണിതു സകൗതുകം.
ലോകപൂജിതനായ കൗശികമഹാമുനി-
യാഗതനായിട്ടുണ്ടു വാൻ ക്ഷണിക്കാതെയെന്നായ്
മന്നവൻ ജനകനും ബോധിച്ചു പുരോധിതൻ
തന്നോടുമൊരുമിച്ചു കൗശികപാർശ്വപംപുകു

പൂജിച്ചാൻ യഥാവിധിയ്ക്കും നാം മുനീശ്വരൻ
 രാജസല്ലാഭത്താലെ പ്രീതനായരേഠചെയ്തേ:—
 “ഭോഷവജ്ജിതനായ രാജാവേ! സദാചാര-
 ഭ്രഷണൻ ഭവാനേററം ശോഭിക്കുന്നിതു ലോകേ:
 ദാനയജ്ഞോചിതങ്ങളാകിയ സമ്പത്തുകൾ
 മാനനീയനാം തവ കീർത്തിയാൽ ഭവിക്കുന്നു;
 ശ്രദ്ധമാം ഗംഗാജലംപോലവേ തവയശ-
 സ്സത്തുതം ലോകത്രയപുണ്യദായകമത്രേ.
 യാഗദാനങ്ങളത്രേ താവകവിഭൃഷകൾ,
 ശോകനാശനമായ ധർമ്മവുമതുതന്നെ.
 ചൊൽക്കൊണ്ട മഹാമാർദ്ദവുണ്ണത്താൽ വിഭൃതിക-
 ള്ളാക്കെയും നിഷ്ഠയാസം കൈവശമായിടുന്നു.
 ആവകവിഭവങ്ങൾ കൊണ്ടു താൻ വിഭേമാഖ്യ
 ഭൂവര! മഹാകേമനാകിയ ഭവാനിച്ഛോരം
 അക്ഷയയശസ്സിനെസ്സമ്പാദിച്ചിരിക്കുന്നു,
 സൂക്ഷ്മജ്ഞൻ ഭവാനോളമാരുമില്ലലകികൽ.”
 ഭംഗിയായിപ്രകാരം ചൊല്ലിയ മുനിയോടു
 സംഗവജ്ജിതനായ ജനകക്ഷമാനാഥൻ
 സത്യഭാഷകനെന്നു മന്ദോദരസാമ്രാജ്യലേ
 പ്രത്യക്ഷമാക്കിക്കൊണ്ടു സാദരമുരചെയ്താൻ:—
 “ഭഗവൻ! യജ്ഞത്തിന്നു സംഭരിച്ചിരിക്കുന്ന
 ജഗദാധിപന്മാരുടെലാകിയ സാധനങ്ങൾ
 സർവ്വം വിഹലം താൻ, യാഗത്തിൽഹലപൂർത്തി
 സർവ്വമാ ഭവിക്കുന്നു താവകദർശനത്താൽ;
 മാനസം തണുപ്പിക്കു സജ്ജനസമാഗമം
 ആനമിന്നെല്ലാവർക്കും തൃപ്തിയെടുത്തീടുന്നു.

പുണ്യത്തിൽ ഹലോപയം സാധുനാംഗതിതന്നെ,
 പൂണ്മാളതു മത സാന്ദ്രതം നിലമായി.
 ആരുടെ പുത്രന്മാരീ രണ്ടുപേർ കമാരന്മാർ
 വീരഗംഭീരചിത്തന്മാരെന്നു തോന്നും കണ്ടാൽ.
 വിക്രമോചിതനാനാലക്ഷണമിവർക്കുണ്ടു,
 ദീർഘബാഹുക്കൾ കണ്ടാൽ തോന്നുമേ തൂരണനായ്.

കോമളാകാശമാരാമിവരെക്കൊണ്ടന്നേരം
 മാമകമനസ്സികലർന്നു വളരുന്നൂ.”

ജനകക്ഷമാനാഥനിത്തരം ചോദിച്ചപ്പോ-
 ഉനഘൻ വിശ്വപാമിത്രൻ ഭൂപനോടരൾചെയ്തു:-

“പുണ്യശാലിയായുള്ള ഭൂപതിദശരഥൻ
 തന്നുടെ പുത്രന്മാരെന്നോത്താലുമിവരേ നീ.
 ടുഷ്ടനംഹാരംചെയ്തു ലോകരക്ഷണം ചെയ്യാൻ
 കട്ടികളാണെന്നാലും ശക്തരാണിവർ നൃണം.
 സൽഗുണഗണാഡ്യന്ദീ മുത്തബാലകൻ രാമൻ,
 ലക്ഷ്മണനവൻ തന്റെ സോദരൻ മറോബാലൻ
 രാക്ഷസവീരന്മാരെയാകവേസംഹരിച്ചു
 രക്ഷിച്ചാൻ മതയാഗ രാമനാമിവനേകൻ.
 അതിനാൽ പുഷ്പോജപലയാകിയ കീർത്തിരാപി-
 ക്ഷിതിയിൽ പ്രശംസിപ്പു സർവ്വഭൂമിവൻ തന്നെ.
 ആരുമില്ലിതുകാലം കേൾക്കാതെ രാമൻ തന്റെ
 വീര്യശൈശ്യാദിയുക്തമാകിയ ചരിത്രങ്ങൾ.
 അങ്ങയെപ്പോലെതന്നെ രാമനും ധരാപാല-
 പംഗവ! ശരിച്ചാലും സൽക്ഷലോഭവനല്ലോ.
 താവകയജ്ഞംകാണാനിവിടെക്കൊണ്ടു പോന്നേൻ
 ശൈവമാം ചാപം കാണാൻ രാമനുണ്ടഭിലാഷം.”

ഗാമിനന്ദനവാക്യം കേട്ടപ്പോൾ പരമാത്മ-
 ബോധിയാം വിഭോമനഃ സാദരമുരചെയ്തു:—
 “എന്നുടെ ഭവനത്തിൽ ത്രിരാമൻ വരികയാൽ
 ധന്യനായ് ഭവിയേൻ ഞാനേററവും മഹാമുനേ!
 പാൽസമുദ്രത്തിൽനിന്നും പുരുഷോത്തമനെനിൽ
 വാത്സല്യഭാരത്തോടുമിങ്ങെഴുന്നള്ളിയെന്നാൽ
 ഏതുമതിരിയെന്നാലാവിധം സർവ്വാനന്ദനാ
 സാദരം രാമൻതന്നെ ഞാനിതാ പൂജിക്കുന്നേൻ.”
 വിനയാനപിതനായിട്ടിത്തരം ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു
 മനവാശജനാരെപ്പൂജിച്ചാൻ വിഭോമനഃ.
 രാഘവജനകന്മാർ തമ്മിലെസ്സമാഗമം
 ശ്ലാഘിച്ച വിശ്വാമിത്രൻ ചൊല്ലിനാൻ പലവട്ടം.
 അമ്മയാമലപ്യയും രാഘവാനുഗ്രഹത്താൽ
 നിർമ്മലയായി വന്നാളെന്നുള്ള പൃത്താന്തത്തെ
 കേശശിഖൻ ചൊല്ലിക്കേട്ടു നന്ദനൻ ശതാനന്ദ-
 നാശയാനന്ദത്തോടും ചൊല്ലിനാനിപ്രകാരം:—
 “മനവൻ ഭഗവാനു രാമനാം ഭവാനദ്യ
 നന്ദനനാകയാലേ ധന്യനായ് ഭവിക്കുന്നു.
 സൽഫലത്തോടുചേരും കപ്പകവൃക്ഷംചോലെ
 സൽപത്രയുക്തൻ ഭൂപൻ സാധിച്ചു മനോരഥം.
 യാഗരക്ഷയെച്ചെയ്തു കീർത്തിയാൽ ജഗത്തുക-
 ളാകവേ ഭവാനദ്യ ഹൃദ്രമാക്കുന്നിതല്ലോ.
 ഭഗവാൻ വിശ്വാമിത്രന്തമതപോനിധി
 നിഗമാഗമവേദി സർവ്വജ്ഞനിതുകാലം
 രാമ! നിൻ വശനായ കരണമിദ്രാധിക-
 ത്രീമാനായ് ത്രിവനപൂജ്യനാകുന്നു നീയും.

കേരളക്കയേ! ക്ഷമസുന്ദരവാക്യം കശാബുനാം
 ചൊല്ലേണമേ രാജാവിന്റെ പൈതൃനീവിശ്വാമിത്രൻ.
 ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളോടും കൂടേവ ധരാഭാരം
 ശർമ്മമാന്റിമ്മഹാൻ താൻ ചെയ്തിരുന്നിതു മൂന്നും.
 സൈന്യസംയുക്തനായിട്ടുക്കൊലമൊരു ഭിന്നം
 മന്നവൻ നായാട്ടിനു പോയിതു വനത്തിങ്കൽ.
 വേട്ടയുമാടിക്കൊണ്ടു സഞ്ചരിച്ചിടും മദ്ധ്യേ
 ശ്രേഷ്ഠനാം വസിയ്യന്റെ പണ്ണശാലയിൽ ചെന്നാൻ.
 രാജാവു തന്നെക്കണ്ടു മാമുനി ഹോവിധി
 പുജിച്ചാൻ നൃപോചിതമാകിയ മട്ടിലന്നാൾ.
 രാജധാനിയിലേക്കാൾ സുഖസാമഗ്രി സർവ്വം
 രാജിക്കും നിലയിലായ് തീർന്നിതത്രമമന്നാൾ.
 കാമധേനുവിനാലേ രാജസപ്രധാനങ്ങളും
 ഉംമഹാ വിഭവങ്ങളുണ്ടാക്കി മുനിശ്രേഷ്ഠൻ.
 തന്നുടെ നിലയ്ക്കുള്ള സൽക്കാരം ലഭിക്കയാൽ
 മന്നവനതിമാത്രം തൃപ്തനായ് തീർന്നിതന്നാൾ.
 ശ്രേഷ്ഠനായിരിപ്പോരിക്കാട്ടിലെന്നെയുമെന്റെ
 സൈന്യങ്ങളേയും ശ്രേഷ്ഠൻ മാമുനിയിതേവിധം
 സമൂഹിച്ചതു പാർത്താൽ കാമധേനുവിനുളോ-
 രൽകൃഷ്ണഗുണങ്ങളാലെന്നു ഞാനറിയുന്നേൻ.
 ഇപ്പശു തന്നെക്കൊണ്ടു പോകേണമെന്നി'ക്കെന്നാ-
 യുൾപ്പുവിലാലോചിച്ചു ചൊല്ലിനാൻ മുനിയോടായ്:-
 'ഗോരത്നം മഹാമുനേ! കാമധേനുവെന്നുള്ള
 കായ്മിന്നറിയുവാൻ മമ സംഗതിവന്നു
 ഭൂപാലനായിടുന്നു രത്നങ്ങൾക്കവകാശി
 തപസപ്രവരനാമക്കുയല്ലെന്നു നന്നം.

അതിനാൽ ശബളരാം കാര്യേണവെമ്പ്ഭവാൻ
 മതിമൻ! നൽകീടേണം രാജാവാനെനിയ്ക്കായി.
 കറവുളളൊരു കോടി ഗോക്കളെമ്പ്ഭവാൻ ഞാൻ
 തരുവൻ പകരമായ്, വസ്തുക്കളോടുംകൂടെ.
 ഇങ്ങനെ വിശ്വാമിത്രരാജാവിൻ ചൊഴികേട്ടു-
 തിങ്ങിന ഭൂഖംപുണ്ടു ചൊല്ലിനാൻ വ്സിഷ്ണുനും:—
 ‘മോടിയുളള നൃക്കളോം ഗോക്കളെയൊരന്തര
 കോടിയെന്നല്ല പിന്നെ രത്നങ്ങളെന്നധി!
 ധനധാന്യങ്ങൾമറ്റും സംഖ്യയില്ലാതെയോള
 ധനഭോപമനായ രാജാവേ! നൽകിയാലും
 കാര്യേണവെ ഞാനിന്നങ്ങളെല്ല തരികയി-
 ല്ലീമഹാ പശുതന്നെ ഞങ്ങൾക്കു മഹാധനം;
 ഹവ്യകവ്യമെന്നല്ലഗ്നിക്കോത്രവും ഞങ്ങൾ
 ദിവ്യയാമിവളാലേ നിത്യവും നടത്തുന്നു
 ഞങ്ങളുടെ ജീവൻ പോലും കാര്യേണവാണങ്ങ-
 ളെല്ലങ്ങളെന്നയിതിനെ ഞാൻ നൽകീടേണ്ടതു പിന്നെ?
 ഉത്തമതപോലക്ഷ്മി ഗോത്രപം ധരിച്ചു
 വർത്തിക്കുന്നതുപോലെ ത്രേഷ്ണയാമിവരതന്നെ
 സാന്ദ്രതമുപേക്ഷിപ്പാൻ ശക്തനല്ലീ ഞാനെന്നാ-
 യംഭോജാതഭവസുൻ ചൊല്ലിയ വാക്യം കേട്ടു,
 പിന്നെയുമാശായുക്തനാകിയ വിശ്വാമിത്ര-
 മന്നവനരുന്ധതീകാന്തനോടരചെയ്തു:
 ‘ചന്ദ്രികാന്തരൂപമവിചേർന്നെഴും കുതിരക-
 ളെണ്ണമില്ലാതെയോളമുൽകൃഷ്ണഗളേന്ദ്രന്മാർ
 കനകം ദിവ്യരത്നം ഗോക്കളിച്ഛാദിയെല്ലാം
 മുനിപുംഗവ! വാങ്ങിക്കൊണ്ടാലുമിച്ഛാപോലെ.

നൽകുക വാനദ്യ കായേനവെ വേഗം
 വൈകരതികായ്ത്തിൽ സിലാ തമുണ്ടാകേണ്ട.'
 രാജാവു നിർബ്ബന്ധിച്ചു പിന്നെയും ചൊല്ലിടവേ
 പുജാർഹൻ വസിയ്ക്കുന്നമുത്തരമരമെഴു.
 'ജീവിതസർവ്വസപും മാമകം വതപസ്സം
 ഭൂവര! പരമമാം ര്ത്തവും കായേന.

പുണ്യശാലിനിയാമിപ്പത്രവെ ബദ്വാനു ഞാൻ
 നിർബ്ബന്ധമൊരനാളും ഭൂപതേ! നൽകുകില്ല.'
 ഇത്തരം നിർബ്ബന്ധോക്തി കേൾക്കയാൽ വിശ്വാമിത്ര-
 യാത്രീന്ദ്രൻ ബലാൽചെന്നു പശുവെപ്പിടികൂടി.

ദുഃഖമാന്തുനേരം കായേനവും ചെന്നു
 മുഖ്യനാം മുനിയോടു സാദരമപേക്ഷിച്ചാൾ:-
 'ഞരമാത്രയമില്ലാത്തുള്ളവരും, തവഹിത-
 കാരിണിയെല്ലായ്ക്കോഴും ഞാനുമാ മഹാമുനേ!
 കാരണം കൂടാതേവമെന്നെയിന്നുപേക്ഷിച്ചാൻ
 സാരസാസനസുന്ദന! തോന്നുവാനെന്തേ ബന്ധം?'

ഭീനയായ് ഭയാക്രാന്തപിത്തരാശേവം ചൊന്ന
 യേനവിൽ കനിവാർന്നു ചൊല്ലിനാൻ വസിയ്ക്കനം:-

'മാന്യയാം ഭവതിയെ ഞാനുപേക്ഷിച്ചതില്ല
 മന്നവൻ ബലാൽവന്നു നിന്നെയും പിടികൂടി.
 സായുധമസ്തുന്മാരും സൈന്യങ്ങൾ ഭൂപാലന-
 ങ്ങായോധനത്തിന്നേറെ തുരരാണവരെല്ലാം.
 ബലവാൻ രാജശ്രേഷ്ഠൻ, ബ്രാഹ്മണരായ ഞങ്ങൾ
 ബലഹീനരുമത്രേ, ഞാനിതിനെന്തു ചെയ്യൂ.'
 മാമുനി വസിയ്ക്കുന്നാനിത്തരം ചൊന്നനേരം
 കായേനപുമതിന്നുത്തരമുരമെഴു:-

'ക്ഷത്രിയന്മാരിൽ കാണും ബലവും നിസ്സാരമാ-
 ണത്വനും ബലമല്ലോ ബ്രഹ്മതേജസ്സു ധീമൻ!
 ശൈശ്വം തുണമല്ലോ ക്ഷത്രിയന്മാർ പാശ്ചാ-
 ലായ്മം തപതേജസ്സാകന്നു തവ തുണം.
 താവകാനുഗ്രഹത്താലെനിലുള്ളതാം ശക്തി
 ഭൂവരൻ തന്നോടദ്യ കാട്ടുവൻ തുടങ്ങുന്നേൻ.'
 ശങ്കുടാതെയേവം ചൊല്ലിനുകാമധേനു
 ഇങ്കാരമാത്രത്താലെ സൃഷ്ടിച്ചാർ പലരേയും.
 യുദ്ധസാമഗ്രിയോടും കൂടവേ ജാതായ
 യോദ്ധാക്കളെല്ലാംകൂടി യുദ്ധസന്നദ്ധന്മാരായ്
 കേശശികസൈന്യത്തോടു നേരിട്ടു യുദ്ധംചെയ്തി-
 ട്താതു ഭസ്മീകരിച്ചാർ ഭൂപതിസേനയേയും.
 ആര്യപേർ നൃപപുത്രനേരും വീരന്മാരായ്
 വീരോടും വസിഷ്ഠനെ ഭോഷിപ്പാനെതിരിട്ടാർ.
 ഏകമാം ഇങ്കാരത്താൽ കേശശികപുത്രന്മാരെ-
 യാകവേ ഭസ്മമാക്കിക്കൊണ്ടിതു മഹാമുനി.
 പുത്രമമാത്യരും സേനയും നഷ്ടമായ
 മാത്രയിൽ മാനംകെട്ടു കേശശികനനന്തരം
 ഭൂതിസന്യസ്തനായ. തന്നുടെ രാജ്യത്തേയും
 നീതിമാനുപേക്ഷിച്ചു തുഹിനാചലം പുക
 മെഴുനിയായ് പാദാംഗുഷ്ഠം ഭൂമിയിലൂന്നിനിന്നു
 മാനസമിളകാതെ കോപ്പിട്ടാൻ തപസ്സിനായ്.
 വാതഭക്ഷകനായിച്ചെയ്തീടും തപസ്സിനാൽ
 പ്രീതനായ് ചതുർമ്മുഖൻ വരദാനൈകലോലൻ
 കേശശികനപേക്ഷിക്കാകാരണം ദിവ്യാസ്രുക്കു-
 ഊശയെസ്സാധിപ്പിച്ചാൻ നൽകിനാനുകൂല്യം.

സാരസോതഭവദേവൻ നൽകിയ ദിവ്യാസ്രുങ്ങൾ
 കാരണം പൂർവ്വാധികം ബലമുള്ളവനായി
 പിന്നെയും വസീഷ്ഠന്റെ പണ്ണശാലയിൽപുഷ്പ
 മന്നവൻ യേകരമായിട്ടു യുദ്ധംചെയ്താൻ.
 ക്രൂരങ്ങളായിടുന്ന സായകാവലിയേറു
 ദൂരത്തിലോടിപ്പോയി മുനിതൻ ശിഷ്യരെല്ലാം.
 അന്നേരം വസീഷ്ഠനും കാലദണ്ഡാഭോക-
 മുനതം ബ്രഹ്മദണ്ഡം കൈക്കൊണ്ടാൻ രണംചെയ്യാൻ
 കോടികോടികളായി ദിവ്യാസ്രുസമൂഹങ്ങൾ
 പ്രേരശമാം ബ്രഹ്മദണ്ഡം തന്നിൽനിന്നുണ്ടായ്തന്നു.
 നഷ്ടമായ് വേിച്ചിതു കൈശികസ്രുങ്ങളപ്പോൾ
 പെട്ടെന്നു വിശ്വാമിത്രൻ ബ്രഹ്മാസ്രം പ്രയോഗിച്ചാ
 ഘോരമാം ബ്രഹ്മാസ്രത്തെസ്സംഹരിച്ചിടവാനായ്
 ദൈരവാകാരംപുണ്ടു കൊണ്ടിതബ്രഹ്മദണ്ഡം.
 രോമകൂപത്തിൽനിന്നും വഹ്നിജ്വാലകൾ പൊങ്ങു
 ഭീമമാം രൂപംകണ്ടു പേടിച്ചു ദേവന്മാരും.
 ബ്രഹ്മദണ്ഡത്തിനാലെ താൻ പ്രയോഗിച്ചതാകും
 ബ്രഹ്മാസ്രം നശിക്കയാൽ ഭഗനമാനസനായി.
 ക്ഷാത്രമാം ബലംതീറെ നിസ്സാരമെന്നായുച്ചി-
 ലോർത്തുടൻ വിശ്വാമിത്ര രാജാവുമനന്തരം
 യുദ്ധവും മതിയാക്കി മുന്നേപ്പോൽ തപസ്സിനു
 ബലകൈതുകം കോപ്പിട്ടീടിനാൻ ശുദ്ധയോടും.
 നിജ്ജന്മാരും കൂടെച്ചെമ്മാനിഷ്ടം മട്ടിൽ
 സജ്ജനാഗ്രണി വിശ്വാമിത്രനു മനന്തരം
 ധർമ്മദാരങ്ങളോടും കൂടവേ തപസ്സുഗ്രം
 നിർമ്മായം തെക്കോട്ടേക്കു നോക്കിനിന്നുരംഭിച്ചു.

തന്നെലിളകാതെ മാനസം പൂർണ്ണിച്ചു
 നിന്നിതു ഫലസിദ്ധി പൂർണ്ണമായുണ്ടായിടാൻ
 ഉഗ്രമായിപ്രകാരം കൈശികൻ തപസ്സാൻ
 നിൽക്കുവേ തപസ്സിന്റെ തീവ്രമാം പ്രഭാവത്താൽ
 പാവകവർണ്ണേണമെടുപേർ തനയന്മാർ
 പാവന തപോവനം തന്നിൽ വെച്ചുണ്ടായ്തന്നു.
 ഫതരായ് ഭവിച്ചുജ്ജ പൂർണ്ണമാരേക്കാളി-
 മധികം ബലാധ്യരാകുന്നിതീയെടുപേരും.
 രാജ്യത്തെ രക്ഷിച്ചീടാനായവരെടുപേരും
 പൂജ്യരും ശക്തന്മാരുമായിട്ടു ഭവിച്ചിതു.
 മാനസേ സുദൃഢമായ് ബ്രഹ്മർഷിയായിടേണം
 താനെന്നു സങ്കല്പിച്ചു നിശ്ചലതപസ്സാൻ
 വർത്തിക്കുമദ്ദേഹത്തിൻ വൻതപശ്ശക്തിമൂല-
 മാർത്തിയുണ്ടായിവന്നു നിജ്ജരന്മാർക്കുമേറും.
 പൂർണ്ണമാം കാലത്തിങ്കൽ ബ്രഹ്മാവും പ്രസന്നനായ്
 പുണ്യശീലനാം ഗാമിപത്രനോടരുൾചെയ്തു: -
 'അല്ലയോ വിശ്വാമിത്രാ! രാജർഷിയായിത്തീരാൻ
 കല്യാണായ്ഭവിച്ചിതു താവക തപസ്സിപ്പോൾ.
 ജന്മവും സഫലമായ് തീർന്നിതു വോൻതന്നെ
 സ്തമതേ! ജനങ്ങളും രാജർഷിയെന്നായ് ചൊൽവു.'
 ഇത്തരമരുൾചെയ്തു ധാതാവു മറഞ്ഞപ്പോ-
 ളിത്യന്തദൃഢം പൂണ്ണാൻ ലേതസി വിശ്വാമിത്രൻ.
 തന്നുടെ മനോരഥം സാധിക്കാഞ്ഞതുമൂല-
 മന്നേരമുണ്ടായ് വന്നു കോപവുമതിമാരും.
 ക്രുദ്ധനാം സർപ്പത്തേപ്പോൽ ദീർഘനിശ്വാസം ചെയ്തി-
 ട്ടുചരഭാവത്തോടുമിങ്ങനെ വിചാരിച്ചാൻ:—

'എത്രയോ പണിപ്പെട്ടു ചെയ്തതാം തപസ്സാലേ
 സിദ്ധിച്ചില്ലടിലാഷം കഷ്ടമേ നമുക്കിപ്പോൾ.
 ചെയ്തതാം തപസ്സുദ്യ നിഷ്ഫലമെന്നായ്തു
 ധാതാവു തന്നീലല്ലൊ ബ്രാഹ്മണ്യമെന്നിരിക്കിടം.'
 ഇത്തരം വിചാരിച്ചു പിന്നെയും മുന്നേക്കാളി-
 മത്വഗ്രം തപസ്സിനു കോപ്പിട്ടാൻ വിശ്വപാമിത്രൻ.
 എത്രതാൻ ഭൂമിച്ചാലുമാഗ്രാമം സാധിക്കാതെ,
 സത്തുകൂടക്കുകിലുച്ചമത്തിങ്കൽനിന്നും.
 ദ്രവണിശ്ചയാൻ കെരശിങ്കൽ മഹാത്മാവു
 കടുതാം തപസ്സാർന്നു നിന്നിടും കാലത്തിങ്കൽ
 ഇഷ്ടപാകവംശത്തിങ്കലുണ്ടായി 'ത്രിശങ്ക'വാം
 ഭൂഷിത്ത രാകാചന്ദ്രസന്നിഭയശോരാശി.
 മോനാഷഭേമംശതാടും കൂടവ നാകംപുകു
 സാനന്ദം വിഹരിപ്പാ'ന്നന്യ പന്ദുണ്ടായ് മോഹം.
 ആയതിനൊരു യാഗം ചെയ്യുവാൻറച്ചു ശീ-
 നായകൻ വസിയ്ക്കനാം ഗുരുവെലരിപ്പിച്ചാൻ.
 'അങ്ങിനെച്ചുള്ള യാഗം ചെയ്യുവാനധികാര-
 മിങ്ങില്ലെന്നരുൾ ചെയ്തു മുമ്മനിയുപേക്ഷിച്ചാൻ.
 ഗുരുവാം വസിയ്ക്കനാൽ തൃപ്തനായ്, ത്രിശങ്കവാം
 നരനായകനേററം ഭഗമാനസനായി,
 തപരിതം വസിയ്ക്കൻറ പന്ത്രാം മുനിമാർത-
 ന്നരികേ ചെന്നുനിന്നു താഴ്മയായു ചെയ്യാൻ.
 യോതൊരു തെരമീ ഞാൻ ചെയ്തു വനല്ല, എന്തോ
 ഘേതുവായ് ഗുരുനാഥനെന്നെയിന്നുപേക്ഷിച്ചാൻ.
 നിങ്ങളാണെന്നിങ്ങിനിശ്ശരണം, മുനികല-
 പംഗവന്മാരെ! കാത്തുകൊള്ളേണം കനിവോടും.

ഇക്കളെ ബരത്തോടുകൂടവേ ഭവലോകം
 പുഴു ഞാൻ സുഖിക്കേണമെന്നെനിക്കുണ്ടു മോഹം.
 എന്നുടെ മനോരഥം സാധിച്ചാനതകന്ന
 മാനുഷമായൊരു യാഗം ചെയ്യുവാനിച്ഛിക്കുന്നേൻ.
 നിങ്ങളുൾക്കന്നിവോടുമാ യാഗം നടത്തിത്ത-
 ന്നിംഗിതം സഫലമാക്കീടുവാൻ വണങ്ങുന്നേൻ.
 നിർദ്ദയം പിതാവെന്നെക്കൈവെടിഞ്ഞതുപോലെ
 പുത്രരാം ഭവാനാരും കൂടവേയുപേക്ഷിക്കിൽ
 മരൊരാരുത്തനെച്ചെന്നു തുറുവായ് സപീകരിച്ചു
 തെറ്റാതെന്നഭിലാഷപുത്തിയെ വരുത്തിടും.
 മന്നവോക്തികളേവം കേൾക്കുമായ് വസിഷ്ഠന്റെ
 നന്ദനന്മാരായുള്ള നൂറുപേർ മുനിമാരും
 അന്യോന്യമാലോചിച്ചു കോപഭാരത്തെപ്പൂണ്ടു
 മന്നവൻ തന്നെപ്പാർത്തു ചൊല്ലിനാർ സോപമാസം.
 യോഗ്യമല്ലാത്ത കർമ്മം ചെയ്യുവാൻ ചൊല്ലുന്നതു
 യോഗ്യമല്ലപ്പോലും ഭൂപതെ ഭവാനെടൊ.
 അന്യനെ തുരവായി സപീകരിച്ചീടുമെന്നു
 ചൊന്നുതുനിമിത്തം നീ ചണ്ഡാലനായിത്തീരും.
 തുരന്നാഥാത്മജന്മാർ ചൊല്ലിയ ശാപവാക്യം
 നന്നോഥനാം കേട്ടു പുകിനാൻ നിജഗേധം.
 ഏറ്റവും ഭുഷേത്തോടുമദിനം രാത്രിപോക്കി,
 പിറ്റൊന്നാളിഷ്ടസ്ഥിതൽ ചണ്ഡാലനായാൻ ഭൂപൻ.
 ദേഹവും കരത്തിതു വസ്രവും മലിനമാ-
 യാഹന്ത! ഭയങ്കരമായിതു തുപദേഹം.
 പാപമാം മലംകൊണ്ടു പുണ്യമായുടൻ പൂണ്ടു
 ഭൂപനെയുപേക്ഷിച്ചു രാജലക്ഷ്മിയുമപ്പോൾ.

പരരരരര മന്ത്രിമാരും വികൃതാകൃതിപുണ്ട
 കാരണം രാജാവിനെ നിർദ്ദയമുപേക്ഷിച്ചാർ.
 രാജപീഠത്തിൽനിന്നും ഭ്രഷ്ടനായ ത്രിശങ്കുവരും
 രാജാവും ക്ഷണത്താലെ നിന്ദാർഹനായിത്തീർന്നു.
 വരുവാൻ ജ്ജതാക്ഷം വന്നീടാതിരിക്കില്ല
 സ്ഥിരമല്ലല്ലംപോലും രാജലക്ഷ്മിയും നന്നും.
 പരരരരരകൊണ്ടു സർവ്വം സാധിക്കാമെന്നു ചിന്തി-
 ച്ചാരുവാൻ യതിപ്പതു വിഫലമതു സർവ്വം.
 ദൈവത്തിന്നധീനമായ് വർത്തിപ്പു കർമ്മാധീന-
 വേദം സ്വപ്രയത്നം ദൈവത്തോടൊത്തുവേണം.
 മന്ത്രിമാർക്കുസാധ്യമാമുൽക്കർഷണം പരരരരര
 സാധ്യമെന്നാലോചിച്ചു യതിച്ചാൻ ത്രിശങ്കുവും.
 അതുതാൻ ദുഃഖത്തിന്നും ഘേതുവായ് ഭവിച്ചിതു,
 വിധിതൻ മതമാക്ഷം ലംഘ്യമല്ലെന്നു നന്നും.
 തന്നുടെ ശോച്യാവസ്ഥയൊക്കെയും കണ്ടുപാരം
 ചിന്നമാനസനായ ഭൂപനമനന്തരം
 ചിത്തചാഞ്ചല്യമൊട്ടും കൂടാതെ തപസ്സാൻ
 വർത്തിക്കും വിശ്വാമിത്രൻ തന്നുടെ സമീപത്തിൽ
 ചെന്നുനിന്ന ഭ്രേഹതൈക്കേവലം ശരണമായ്
 തന്നുള്ളിൽ സങ്കല്പിച്ചു, പ്രശ്നഭാവത്തോടും
 ഭൂതാനുകമ്പായു ക്ഷതനാകിയ മുനിയോടു
 സാദരം ധരിപ്പിച്ചാൻ തന്നവസ്ഥകളെല്ലാം.
 മന്നവോദനമെല്ലാം കേട്ടുല വിശ്വാമിത്രൻ
 തന്നുള്ളിൽ വളർന്നെഴും കൃപയാ ചൊല്ലീടിനാൻ.
 'ഏതുമേ വേദിക്കേണ്ട രാജാവേ! ഭവാനു ഞാൻ
 ചെമ്പ്ലീടാം യാഗത്തിന്നു വേണ്ടതാം സഹായങ്ങൾ.

ഇരയുടെലോടുംകൂടെ സ്വർഗ്ഗലോകത്തിലേക്കു
 പോയിടാനിടയാക്കാമേതുമേ വൈകീടാതെ.
 മന്നവൻ തന്നെപ്പുറത്തിട്ടിതരമരൾചെയ്യ
 പിന്നെത്തൻ ശിഷ്യന്മാരോടരുളിച്ചെയ്തീടിനാൻ.
 'യാഗമൊന്നിതു കാലമിദ്രേഹത്തിനു ചെണ്ണാ-
 നാകാംക്ഷയുണ്ടായ്യാണു, മാനസത്തിങ്കലേററം.
 തൃക്കനായ് വസിഷ്ഠനാലിദ്ദേഹം വസിഷ്ഠന്റെ
 പുത്രന്മാർ ശപിക്കയാൽ ചണ്ഡാളനായുപേനം.
 ദീനനായ്യാണു നമ്മെശ്ശരണം പ്രാപിച്ചിതു
 ഞാനദ്യ രക്ഷിപ്പാനും നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു.
 ആത്മനായാരെന്നാലും ശരണം പ്രാപിച്ചീടിൽ
 കാത്തുകൊള്ളുന്നതത്രേ സജ്ജനോചിതധർമ്മം.
 അതിനാലിനിവേഗം നിങ്ങൾ പോയൊരുക്കുവിൻ
 കൂട്ടുവിനുചിതങ്ങളാകിയ സഭാരങ്ങൾ.'
 തുരുവിൻ നിയോഗത്താൽ ശിഷ്യരുമനന്തരം
 തപരിതമെല്ലാടത്തും ചെന്നൊരുക്കിനാരെല്ലാം.
 വന്നിതു മുനികലം കേശികപ്രഭാവത്താ-
 ലനേരം ശിഷ്യന്മാരോടൊന്നിച്ചു യോഗാർത്ഥമായ്,
 ശിഷ്യരുഃ ഭക്തിപൂർവ്വം വന്ദിച്ചു തുരുവായ
 വിശ്വാമിത്രനെപ്പാർത്തു സാദരമുചെയ്താർ:—
 'വന്ദ്യനാം തുരുനാഥ! താവകനിയോഗത്താൽ
 വന്നിട്ടുണ്ടിവിടത്തിൽ പലരും മഹഷികൾ.
 ഉത്തമന്മാരെന്നുള്ള ഗവ്യിനാൽ വസിഷ്ഠന്റെ
 പുത്രന്മാർ മാത്രമിങ്ങു വന്നിട്ടില്ലത്രയല്ല;
 ഞങ്ങൾ പോയവരോടു ചൊന്നപ്പോൾ ധിക്കാരികൾ
 തിങ്ങിടുമഹങ്കാരപൂർവ്വകം ചൊല്ലീടിനാർ:—

ക്ഷത്രിയൻ പുരോഹിതൻ ചന്ദ്രാളൻ യാഗകന്താ-
 വെത്രയാ നന്നു നന്നു നിങ്ങളുടെ മഹായാഗം!
 ഞങ്ങളോ ബ്രഹ്മചാരിക, ജേതുമേ തരമില്ല,
 നിങ്ങളുടെ യാഗത്തിന്നു സംബന്ധിപ്പതിനിപ്പോൾ.
 ബ്രാഹ്മണർ വിശ്വാമിത്രയാഗത്തിൽ സംബന്ധിക്കിൽ
 ധർമ്മവിഭ്രാന്തരായ് തീർന്നീടമസംശയം.
 ഏവമാ വസിയുന്റെ പുത്രന്മാർ പറഞ്ഞതു
 സാവധാനത്തിൽ തന്റെ ശിഷ്യന്മാർ കഥിക്കയാൽ
 വളിച്ചു കോപംകൊണ്ടു കമ്പിതശരീരനായ്
 സതപരം വസിയുന്റെ പുത്രരെശ്ശപിച്ചിതു.
 'എന്നുടെ ശാപംകൊണ്ടു ഞരൂപേർ വസിയുന്റെ
 നന്ദനന്മാരും മേലാൽ മുഷ്ടികന്മാരായ് തീരും
 മാംസഭക്ഷകന്മാരായ് വികൃതകാരന്മാരായ്
 ഹിംസ്രബുദ്ധികളായിപ്പോകവിനേഴു ജനം.
 കാട്ടാളജാതിക്കാരായ് മൂഢബുദ്ധികളായി-
 കാട്ടിൽ നിങ്ങളും പിന്നെജ്ജാതരായിട്ടമല്ലോ.'
 സത്യസങ്കല്പൻ ഗാമിനന്ദൻ ചുനികല-
 സത്തമനിപ്രകാരം ശപിച്ചു നിർത്തിടീനാൻ.
 കേശശിക ശാപത്തിങ്കൽ ഭീതരായ് മഹഷിക-
 ളാഹു വന്നോരുമിച്ചാർ തത്ര യാഗത്തിനായി.
 ആരംഭിച്ചിതു യജ്ഞവിധിപോലുതപിക്കുകൾ
 സൈപരമായ് നടത്തിനാൻ യാഗാവസാനത്തിങ്കൽ
 വന്നുടൻ ഹവിർഭാഗം കൈക്കൊൾവാൻ ദേവന്മാരെ
 ഭാന്യനാം വിശ്വാമിത്രമേമനി വിളിച്ചിട്ടു.
 വന്നതില്ലമരന്മാരെന്നതു കണ്ടു കോപി-
 ച്ചന്നേരം സ്രവത്തെയും കൈക്കൊണ്ടു ചൊല്ലീടിനാൻ:-

അതുതപ്രദമാകുമെന്നുടെ തപശ്ശക്തി-
 യിപ്പോഴേ കാട്ടിത്തരാം കണ്ടാലുമയി! രാജൻ!
 മന്നിയോഗത്തിനാലേ സാമ്പ്രതം ശരീരിയായ്
 തന്നെ നി പ്രാപിച്ചാലും ദേവന്മാരുടെ ലോകം.
 ഇങ്ങിനെ വിശ്വാമിത്രൻ ചൊൽകവേ ത്രിശങ്കവും
 പൊങ്ങിനാൻ മേല്പോട്ടേയ്ക്കു, നാകലോകവും നോക്കി.
 മന്ത്രസിലിയും തപസ്സിലിയും പൂണ്ണമായി-
 ട്ടേന്തിടും മഹാത്മാക്കൾക്കെന്തുവാൻ സാധിക്കാത്തു?
 തന്നുടെ ലോകം നോക്കി വന്നിടും ത്രിശങ്കവും
 മന്നവൻ തന്നെക്കണ്ടു വാസവൻ ക്രോധം പൂണ്ടു
 യാത്രയിൽ തല കീഴായ് രാജാച്ച വീഴ്വണ്ണ-
 മെത്രയുമതിവേഗം ഹങ്കാരം മുഴക്കിനാൻ.
 വാസവൻ കീഴ്പോട്ടേക്കു തട്ടിയമൂലം ഭ്രമീ-
 വാസവൻ പരവശചിത്തനായ് വിലപിച്ചു,
 "പാലിക്ക, പാലിക്കെ"ന്നു വിശ്വാമിത്രനെ നോക്കി-
 യാലാപിച്ചുചനിയിൽ വീഴ്വാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ .
 കൂലന "യവിടെത്താൻ നില്ക്ക നില്ക്ക"ന്നു ചൊല്ലി-
 സ്തുതപരം രണ്ടാം ബ്രഹ്മാവെന്ന് തോന്നിടുംവണ്ണം,
 സപ്താർദ്ധിലോകത്തേയും നക്ഷത്രജാലത്തേയും
 ചത്തനായ് സൃഷ്ടിച്ചിതു സങ്കല്പപ്രഭാവത്താൽ.
 അന്നേരം സുരന്മാരും സൃഷ്ടിപ്പാൻ തുടങ്ങുന്ന
 മാന്യനാം വിശ്വാമിത്രൻ തന്നെക്കണ്ടതിമാത്രം
 ഭീതരായ് വിറപൂണ്ടു സാഞ്ജലി ഹസ്തന്മാരായ്
 സാദരം മുനിയോടു നേരിട്ടു ചൊല്ലീടിനാൻ:—
 "ഇങ്ങുവിൻ ശാപംകൊണ്ടു ചണ്ഡാളനായിത്തീർന്ന
 നരപാലകന്ദിവനി വചസ്സോടുകൂടെ

മുഖ്യമാം സപർശ്ശലോകം പ്രാപിച്ഛാനിതുകാലം
 യോഗ്യനല്ലൊട്ടും തന്നെ മാമനേ ധരിച്ചാലും.'
 ദേവദാഷിതം കേട്ടു ചൊല്ലിനാൻ 'താമിപത്ര-
 നീ വപുസ്സോടുംകൂടെ, ബ്ദ്രുപനെയിതു കാലം
 സപർശ്ശത്തിൽ വാഴിപ്പിക്കാമെന്നു ഞാൻസത്യംചെയ്തേൻ.
 വാക്കെനിക്കിളക്കുവാണൊട്ടമേ തരമില്ല.
 അതിനാലിവിടെതാൻ രാജാവു നിന്നീടട്ടേ
 പുതുതായ് സൃഷ്ടിച്ചുള്ള നക്ഷത്രജാലത്തോടും.'
 ശാപശങ്കിതന്മാരായ് പിന്നെയുമരന്മാർ
 താപസോത്തമനായ കേശികനോടു ചൊന്നാർ:—
 'അഗ്നിതൻമാർഗ്ഗത്തിങ്കൽ നിന്നഹോ പുറമെയായ്
 വില്ലമെന്നിയേ യോഗസംഖ്യകൾ കൂടാതേവം
 അക്ഷയമായിട്ടെന്നും താവക നിയോഗത്താൽ
 നക്ഷത്രങ്ങളുമത്ര മാമനേ നിന്നീടട്ടെ.
 ഇവിടെത്തന്നെയല്ലൊ കാലവും നിന്നീടട്ടെ
 തവ കല്പനയാലെ രാജാവാം ത്രിശങ്കവും.
 താവക യശസ്സുഭമെന്നപോൽ ത്രിശങ്കവാം
 ഭൂവരസ്ഥാനമെന്നും ശുഭ്രമായ് പ്രകാശിക്കും.'
 ഇത്തരം ദേവന്മാരും ചൊല്ലിക്കൊണ്ടുവിടുന്നു
 സതപരം മുനിമാരോടൊന്നിച്ചു ഗമിച്ചുതെ.
 യജ്ഞവും സമർപ്പിച്ചു പിന്നെയും തപസ്സിനു
 പ്രാജ്ഞനാം വിശ്വാതിത്രൻ പഷ്ടരും സംപ്രാപിച്ചാൻ.
 പാലാഴി തന്നിൽ പ്പണ്ടു ചന്ദ്രനുണ്ടായപോലെ
 ശീലാദി ഗുണങ്ങളാലേററവും ശ്രേഷ്ഠനായി.
 ധർമ്മതല്പരനായിട്ടുണ്ടായാനയോദ്ധ്യയി-
 ലംബരീഷാഖ്യ ഭൂപൻ! ശ്രീമാനായതു കാലം.

അന്നൊരു യാഗംചെയ്യാൻ ഭൂവരൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ
 ഇന്ദ്രനും യാഗപ്പുത്ര തന്നെയും മോഷ്ടിച്ചിതു.
 ഗോവിന്ദയന്മേലായി വിപ്രവാക്യത്തിനാലെ
 ഭൂവരൻ സഞ്ചരിച്ചാൻ ഭൂമിയിലെല്ലാടത്തും.
 ഒരുനാൾ "ഋഷികാ"ബൃഹദനി തപസ്സാർന്നു
 മരവും തപോവനം പ്രാപിച്ചാനംബരീഷൻ.
 ശാന്തനായ് ഭാഗ്യപുത്രയുക്തനായ് വർത്തിക്കുന്ന
 വൻതപസ്യനെയെക്കണ്ടു സാഷ്ടാംഗം പ്രണമിച്ചു
 തന്നുവെ വൃത്താന്തത്തെസ്തുർവ്വം ധരിപ്പിച്ചു
 മന്നവൻ ഞറായിരം ഗോക്കളെ ഭാനുചെയ്തു.
 സന്തുഷ്ടനാക്കിപ്പിന്നെ യാഗത്തിൽ പതുവാക്കാൻ
 ഘന! മാമുനിയോടു പുത്രനെ യാചിച്ചിതു.
 അന്നേരം റുപനോടു ചൊല്ലിനാൻ ഋഷികനും
 'തന്നീടാൻ തരമില്ല ഭൂപതേ തനയനെ.
 നന്ദനനിവൻ മമ മൂത്തവൻ പ്രിയനെനി-
 കെന്നല്ല, കലത്തിന്നും വൃദ്ധിതനായിടുന്നു.'
 പ്രീതനായിപ്രകാരം മാമുനി ചൊല്ലിടവേ
 മേദിനീവരനോടു മുനിപതിയും ചൊന്നാൾ.
 'പുത്രരിലിളയവനാകുന്നു തുനകാഖ്യൻ
 ഏത്രയുമെനിക്കിവൻ പ്രിയനുമായിടുന്നു.'
 പ്രായേണ താതന്മാർക്കു മൂത്തപുത്രനിലത്രെ
 സ്ഥായിര്യമധികമായ് വന്നീടുമതുപോലെ
 അമ്മമാക്കൊടുക്കത്തെ പുത്രനിൽ സ്ഥായിയേറും
 സന്മതേ പരമാർത്ഥമീവിധമായിടുന്നു.
 ആകയാലിവൻ മമ ജീവനേക്കാളും പ്രിയ-
 നാകുന്നിതതുകൊണ്ടു ഭണ്ഡമുണ്ടുപേക്ഷിപ്പാൻ.'

ഇത്തരം മാതൃവാക്യം കേൾക്കയാൽ മുനീന്ദ്രൻറെ
 പുത്രനാം 'ശൂനഃശേഫൻ' മദ്ധ്യമകമാരേകൻ
 മന്നവൻ തന്നെപ്പാർത്തു മൃദുമാസവും പൃണി-
 ട്ടന്നേരം മധുരമായ് ചൊല്ലിനാനിപ്രകാരം.
 'പ്രഥമാത്മജൻ തന്നെത്താതൻമൊട്ടക്കത്തൈ-
 സ്സതന്നെജനനിക്കും ഭണ്ഡമുണ്ടുപേക്ഷിപ്പാൻ
 എന്നവർ പറഞ്ഞതു ചിന്തിച്ചാലബാധവ-
 നെന്നു വന്നീടുമല്ലൊ മദ്ധ്യമാത്മജനാം ഞാൻ.
 ജനനീജനകന്മാർ തങ്ങടെ വാക്യംകൊണ്ടു
 തനയനാകുമെന്നു തന്നതായ് വിചാരിക്കാം.'
 ഇത്തരം ശൂനഃശേഫൻ ചൊൽകയാൽ മുനീന്ദ്രൻ
 പുത്രനാവൻതന്നെപ്പതുവായ് സങ്കല്പിച്ചു
 സപീകരിച്ചുവിട്ടുനൂ ഭൂവനോബരീഷൻ
 ഗോകുലത്തോടുംകൂടെപ്പോകുവാൻ പുറപ്പെട്ടു.
 കോസലരാജ്യം നോക്കിപ്പോയിടും മാറ്റത്തിങ്കൽ
 ഭാസുരമായിടുന്ന 'ചഷ്ടര'മെന്ന ദിക്കിൽ
 ചെന്നു ചേർന്നാരു രാത്രി വാണിതസ്സമയത്തിൽ
 ധന്യനാം ശൂനഃശേഫൻ കൌശികനോടു ചൊന്നാൻ.
 'മംഗലാത്മാവേ! ഗാമിനന്ദന! തപോനിയേ!
 അങ്ങുതാനെനിക്കൊരു ശരണമിതുകാലം.
 അർത്ഥിയായപേക്ഷിച്ചു കാരണം മമ താതൻ
 മദ്ധ്യമാത്മജനാകുമെന്നയിബ്ഭൂപനേകി.
 യജ്ഞകർമ്മത്തിന്നെന്നെപ്പുതുവാക്കീടുവാനായ്
 പ്രാജ്ഞനാമംബരീഷനെന്നെയും തീർച്ചയാക്കി.
 അവിടുന്നല്ലാതാരുമില്ലെന്ന രക്ഷിച്ചീടാൻ
 തവ കാരുണ്യമൊന്നാ നാശ്രയമെന്നിക്കിപ്പോൾ.'

ഇത്തരം ശൂന്യശേഷം ചെയ്തതുകേട്ടു തന്റെ
 പുത്രനെ നോക്കിക്കൊണ്ടു കൈശികനുമായിത്തീർന്നു:—
 ‘ആത്മനായപേക്ഷിക്കും മാമുനിയുടേതു തന്റെ
 പുത്രനെ രക്ഷിച്ചിടാൻ നിങ്ങളിലേകനില്പാൻ
 മാമകനിയോഗത്താലിവൻ പകരമായ്
 ഭൂമീന്ദ്രയാഗത്തിങ്കൽ പശുവായ് ഭവിക്കേണം.
 ആത്മരക്ഷണമെന്നു ചെയ്തിട്ടും ചെയ്തിടേണം
 സത്തുക്കളതുതന്നെ മുഖ്യമായുള്ള ധർമ്മം.’
 ജനകൻ വിശ്വാസിയായിട്ടു ചെയ്ത വാക്യംകേട്ടു
 തന്നെയതാലും പാരമർത്ത്യം പൂണ്ടു ചെന്നാൻ:—
 ‘അന്യന്റെ പുത്രൻതന്നെ രക്ഷിച്ചാൻ സ്വപുത്രനെ
 തന്നെത്താനുപേക്ഷിക്കില്ലാതെ ധരണിയിൽ.
 ധർമ്മമല്ലാത്തകാര്യം ചെയ്യുവാൻ ചിന്തിക്കില്ല
 ധർമ്മമല്ലാത്തതായതെല്ലാമെപ്പോലെയുള്ളാൻ.
 നായ്കൾ തൻ മാംസത്തിനെത്തിന്നുവാനിച്ഛിച്ചതും
 മക്കളെക്കൊല്ലുന്നതു ഭയമോഷ്ടിതമത്രേ!’
 ‘പുത്രൻ തൻ വാക്യംകേട്ടു കൃഷ്ണനായ് ‘നായ്കളാകെ’-
 നെന്നത്രയും പരമമായ് പുത്രനെപ്പിച്ഛിച്ചു.
 പിന്നീടു വിശ്വാസിയായിട്ടു ചെയ്തതാൽ ശൂന്യശേഷം
 തന്നാടു ‘പേടിക്കേണ്ട മാമുനികമാരാ നീ.
 രണ്ടുഗാഥകളിതു നന്നായി പഠിക്കയും
 വേണ്ടപോലെതന്നെയൊക്കെയായിട്ടു ധ്യാനിക്കയും
 ചെയ്തു നീ ചെയ്യാണുമാലും മനവന്മാർക്കു
 ഏതുമേ ശങ്കിക്കേണ്ട മാംസം നിനക്കുണ്ടാൻ.’
 ഭൂപടനാടൊരുമിച്ചു കൈശികാജന്മം പൂണ്ടു
 താപമെന്നിയെ പിന്നെ മാമുനിബാലൻതാനും

പ്രാപിച്ചാനയോല്പയിലന്നേരം ഋതപിഷകൾ
 താപസകുമാരൻറെ സമ്മതത്തോടുകൂടെ
 പശുവായ് സങ്കുച്ഛിച്ചതദ്ദേഹം മുഴുവനും
 പശുവിൻ ചിഹ്നങ്ങളെച്ചാർത്തിനാർ വഴിപോലെ
 രക്തവണ്ണത്തെപ്പൂണ്ടു വസ്രത്താൽ മുടിക്കൊണ്ടു
 സതപരം യജ്ഞസ്തംഭസന്നിയേശ കൊണ്ടുചെന്നാർ.
 ഏതുമേ ഭയമെന്നേ ബാലകൻ വൈഷ്ണവമാം
 ഗാമിനന്ദനൻ തൻറെ രൂപത്തെ ധ്യാനംചെയ്തും
 കേശശികോകതങ്ങളായ ഗാഥകൾ പാഠംചെയ്തും
 ആശയമുറച്ചിച്ചു നിന്നീടും സമയത്തിൽ
 പ്രീതനായിരൂൻ താനും യോഗത്തിൻ ഫലങ്ങളെ
 മേദിനീവരനേകി, രക്ഷിച്ചാൻ ബാലൻ തന്നെ.
 പുഷ്പരേ വിശ്വാമിത്രൻ പിന്നെയും സഹസ്രാബ്ദം
 ഭുജ്യരം തപസ്സാർന്നു വാണീടും കാലത്തിങ്കൽ
 ഭരണാധി സ്താനംചെയ്തു ശുദ്ധനായ് വസിക്കുമ്പോ-
 ളരികേ വന്നീടുന്ന ധാതാവു തന്നെക്കണ്ടു.
 ചിരമായ് ചെയ്തീടുന്ന വൻതപപ്രഭാവത്താൽ
 സരസീരുമാസനൻ കേശശികൻ തന്നിക്കപ്പോൾ
 ബ്രഹ്മണ്യമൊഴിച്ചുള്ള ദിവ്യസൽഫലങ്ങളെ
 നിർമ്മായം കൊടുത്തുടൻ ചെയ്തിതു തിരോധാനം.
 അതുകൊണ്ടാനും തന്നെ തൃപ്തനായ് ഭവിക്കാതെ
 മതിമാൻ ഗാമിപുത്രൻ ബ്രഹ്മണ്യം സിലിക്കുവാൻ
 ദുഃഖനിശ്ചയമാർന്നു പിന്നെയും മുന്നേക്കുള്ള
 കടുതാം തപസ്സാർന്നു വാണിതു രാമചന്ദ്ര!
 സാമ്രാജ്യാപ്യന്മാരാം നിർജ്ജരന്മാർക്കുംകൂടെ
 ശങ്കയുണ്ടായിവന്നു കേശശികതപസ്സിനാൽ.

നാകമാനിനിയായ മേനകയതുകാല-
 മേകദാ കളിപ്പാനായ് വന്നിതു പുഷ്പരത്തിൽ.
 ശോഭനമായിട്ടുന മേനകരൂപമന്നാൾ
 കാൺകയാൾ തപസ്സാർന്നു നില്ക്കിലും വിശ്വാമിത്രൻ
 പങ്കജബാണൻ തന്റെ ദാസനായ് തീർന്നിതല്ലോ.
 മാനസസമുദ്രത്തെ മഥനം ചെയ്തിടുവാൻ
 ഞ്നമിക്കാമൻ തന്നെ മന്ദരശൈലമോർത്താൽ.
 മേനകാധീനനായിത്തീർന്നു വിശ്വാമിത്രൻ
 സാനന്ദം വിഹരിച്ചു പോക്കിനാൻ ലക്ഷ്മകൊല്ലം.
 പ്രണയാധീനനായിത്തീർന്നുനിമിത്തമായ്
 ക്ഷണമെന്നതുപോലെ തോന്നിയിക്കാലത്തേയും.
 നിമ്ബലം ശരൽക്കാലം വന്നിടും സമയത്തിൽ
 നിർമ്മലമായിത്തീരും നദികളതുപോലെ
 തന്നുടെ തപസ്സിനു വന്നിരിക്കുന്നു നാശ-
 മെന്നറിഞ്ഞനന്തരം ഗാമിനന്ദനൻ താനും
 തന്നുടെ വിവേകമാം വെള്ളത്താൽ രാഗമലം
 ചേർന്നതാം മനസ്സിനെക്കഴുകി ശുദ്ധമാക്കി
 മേനകാവധുടിയെക്കൈവിട്ടു സുദൃഢമായ്
 മാനസമുറപ്പിച്ചു പിന്നെയും തപം ചെയ്താൻ.
 ഉത്തരാചലത്തിന്റെ അഴ്വരപ്രദേശത്തിൽ
 വർത്തിക്കും 'കൈരശികി'യാം നദിതൻ തീരത്തിങ്കൽ
 ചെന്നുനിന്നോരായിരം വത്സരം പ്രതിബന്ധ-
 മൊന്നുമേ ഭവിക്കാതെ ചെയ്തിതു തപസ്സഗ്രം.
 അക്കാലം തപസ്സിനാൽ ഭീതരായമന്ദാർ
 പുഷ്പരോരുവൻ തന്റെ സവിധം സംപ്രാപിച്ചു
 ഏതുമേ വൈകീടാതെ നൽകേണാ 'ബ്രഹ്മണനാഥം'
 ഗാമിനന്ദനനെനായവരുമപേക്ഷിച്ചാർ.

ദേവകളുമ്മിക്കയാൽ ബ്രഹ്മാവും സുരന്മാരോ-
 ത്താവിരാനന്ദം പിന്നെ കെഴുകിക്കാതികം പുകു
 അരുളിച്ചെയ്തീടിനാൻ 'മാമനേ! ഭവാനോളം
 ഒരു മത്സ്യകുടുംബം നിർബ്ബന്ധമുണ്ടായില.
 ബ്രാഹ്മണ്യം ഭവാനു ഞാൻ തന്നിരിക്കുന്നു ധീമൻ
 നിർമ്മലൻ ഭവാനിപ്പോൾ വിജിതേന്ദ്രിയനായി.'
 ഇത്തരമരുടെയെല്ലാ ധാതാവും സുരന്മാരോ-
 ടൊത്തുടൻ തിരോധാനം ചെയ്തിതു വഴിപോലെ.
 ദേവസമ്മതമായി ബ്രാഹ്മണ്യം വിരിഞ്ചനാം
 ദേവൻ താൻ കൊടുത്തിതെന്നാകിലുമതുകൊണ്ടും
 തൃപ്തനായ് ഭവിക്കാതെ കേവലം നിരാലംബ-
 ഗാത്രനായ് കൈകളെയും പൊക്കിക്കൊണ്ടുനാമയം
 വായുഭംഗനായിട്ടുത്യഗ്രം തപംചെയ്യാ-
 നായ്കു തുടങ്ങിനാൻ ലേശവുമില്ലാതെ.
 പഞ്ചഗ്നിമദ്ധ്യത്തിങ്കൽ ശ്രീഷ്ടമാം കാലംതന്നിൽ
 ചഞ്ചലം വിനാ നിന്നു ചെയ്തിതു തപസ്സഗ്രം.
 വെള്ളത്തിന്നടിയിലായ് വാണിട്ടും തണുപ്പേറ്റ-
 മുള്ളതാം കാലത്തിങ്കൽ വൻ തപസ്സാചരിച്ചാൻ.
 ഉഗ്രമായിപ്രകാരം ദൃഢനിശ്ചയമാർന്നി-
 ട്ടുൽകൃഷ്ണൻ വിശ്വാമിത്രൻ ചെയ്തീടും തപസ്സിനായ്.
 സംക്രമനാദ്യന്മാരാം ദേവകൾക്കുതുകാലം
 ശങ്കയുമതിമാത്രം ഭീതിയുമുണ്ടാക്കുന്നു.
 പശുവേ വിശ്വാമിത്രൻ തന്നുടെ തപോഭംഗം
 ചെയ്യുവാനൊരുദേവനാരിയെ വിട്ടാനിന്ദ്രൻ.
 അവളും വിശ്വാമിത്രശാപശങ്കിതയായി.
 ട്ടവശപ്പെട്ടിതേറ്റമെന്നാലും ദേവകായ്തും

സാധിച്ചുകൊണ്ടിട്ടുവാനുസുകമനസ്സായ്
 ഭീതയായ് തപോവനം പ്രാപിച്ചാൻ പറപ്പെട്ടാൾ.
 ഇന്ദ്രശാസനത്താലേ കാമനം വസന്തവു-
 മന്നേരമവളോടു കൂടവേ നടകൊണ്ടാൻ.
 പുഷ്പിതപ്രായങ്ങളായ് ശോഭിക്കും ലതകളിൽ
 ഷരപദം മുരണ്ടെങ്ങും ചാരുവായ് ചരിക്കുന്നു.
 കാമനെബ്ബലാൽചെന്നു ബന്ധിച്ചു വശത്താക്കാൻ
 സാമത്വമാന്റിടുന്ന കളകോകിലഗാനം
 ചാരുവായ് ശ്രവിക്കുന്നിതന്നേരം വസന്താഭ
 ചേരമക്കാലത്തിങ്കൽ കാമപൂജിതയായി
 നന്മലാലസയായി ശ്രംഗാരമായിടുന്ന
 നിർമ്മലരസത്തിന്റെ സാരമെന്നതുപോലെ
 കോമളാകാരംകൊണ്ടു കാണികൾക്കാനന്ദത്തെ-
 സ്സീമയില്ലാതെചേർന്നു കെരളഭീയെന്നപോലെ
 ചെന്നീടുംമനോഹരവേഷയാം രംഭാനാമ-
 സുന്ദരീമണിയാളെ വിശ്വാമിത്രൻ കാണായ്.
 ചിരമായ് തപസ്സാൻ നില്പവന്നൊകിലും
 സ്തരപീഡിതനായിത്തീർന്നിതദ്ദേഹമല്ലോൾ.
 വൻതപസ്സിനാൽ ഗാത്രം വല്ലാതെ ശോഷിക്കിലും
 ധന്ത! കാമാഭിലാഷം പോഷിച്ചിതതിമാത്രം.
 ഇന്ദ്രനെൻ തപോവിപ്ലവം ചെയ്യുവാനയച്ചുള്ള
 സുന്ദരിയിവളെന്നുള്ളൊരുമതുനേരം.
 പെട്ടെന്നു വിശ്വാമിത്രൻ തന്നുള്ളിലുണ്ടായ് വന്നു
 രക്ഷനായ് ചമഞ്ഞിതു താനറിയാതെ തന്നെ.
 'ഇങ്ങനീയൊരു കല്ലായയു താബ്ബുങ്ങൾ വാഴ്കെ'-
 ന്നിക്കുനെ വിശ്വാമിത്രൻ രംഭയെശ്ശുപിച്ചിതു.

കെരുകൾക്കുപകേട്ടു ഭഗവാനസന്മാരാ-
 യാശു മന്മഥൻ താനും പോയിതു വസന്തവും.
 തന്നുടെ മനസ്സേവം ക്രമകോപങ്ങളാലേ
 നിന്ദ്രമായ് ഭവിച്ചതു കാരണം വിശ്വാമിത്രൻ
 സന്താപഭാരംപൂണ്ടു രംഭതൻ ശാപകാല-
 മന്തണപ്രസാദപശ്ചന്തമെന്നാക്കിവെച്ചു.
 സ്വാമണപോലിളകാതെ വെള്ളവും കുടിക്കാതെ
 വാണിതു ശ്വാസോച്ഛ്വാസംകൂടിയും ചെയ്തിടാതെ.
 അയുതാബുജമേവം കാമാദിഭോഷങ്ങളെ
 മുഴുവൻ വിട്ടു വാണാൻ ശുദ്ധമേ മെന്തിയായി.
 ഇക്കാലമിന്ദ്രൻചെയ്യും വിപ്ലവങ്ങളൊരുലേശ-
 മേൽക്കുവാൻ സാധിച്ചീലാ വൻതപശ്ശക്തിയാലേ.
 നിശ്ചിതസഹസ്രാബുമായീടും കാലത്തിങ്കൽ
 സ്വപ്നമരംഭിച്ചാൻ പ്രതപാരണചെയ്യാൻ.
 പാരണയ്ക്കുളേതാനും വാസവനതനേര-
 മാരണനായിച്ചെന്നു ഭക്തിച്ചാൻ മുഴുവനും.
 വളരെ ശ്രമമാർന്നു വായുരോധനംചെയ്തു
 വളരെക്കാലംചെയ്തു വൻതപശ്ശക്തിയാലേ
 വളരും ജംഭാഗ്നി താലമുലത്തിൽനിന്നും
 വലുതാം ധൃമജപാലാമാലകളോടുംകൂടെ
 മേല്പോട്ടു പൊങ്ങിച്ചെന്നു വ്യാപിച്ചിതെല്ലാടത്തു-
 മുൾഭ്രമമുണ്ടായ്തന്നു സകല ജന്തുക്കൾക്കും.
 പാവകജപാലയാലേ ഭൂമിയും പാതാളവും
 ദേവലോകവുമപ്പോൾ സന്തപിച്ചിതുപാരം.
 അബ്ധികൾ കലങ്ങിപ്പോയദ്രികളോടുംകൂടെ-
 യത്പ്രാന്തം ഭയമാൻ ഭൂമിയും കലങ്ങിപ്പോയ്.

ഉമ്പർകോൻ മുതലായ ദേവകളുൾക്കൊണ്ടു-
 മമ്പരന്നുടനോടിയുതലോകത്തിൽ പുക
 സങ്കടമറിയിച്ചു കാരണമതിവേഗം
 പകജോതദവൻ താനും കൌശികസമീപത്തിൽ
 ഇന്ദ്രാദിദേവന്മാരും മാമുനിമാരും ചേർന്നു
 ചെന്നുനിന്നതിമോദമിങ്ങനെയരുൾ ചെയ്യാൻ:—
 ‘ബ്രഹ്മചീയായിടുവാൻ യോഗ്യനായ് ഭവിച്ചിതു
 സൗമതേ! വിശ്വാമിത്ര! സാമ്പ്രതം ഭവാനയേ!
 അമരതപവുമെന്നല്ലങ്ങളും വേദങ്ങളും
 സുമതേ! തന്നീടിനേൻ വശവത്തികളായി.’
 ഇത്തരമരുൾ ചെയ്തു നിന്നീടും വിരിഞ്ചനോ-
 ടുത്തമൻ വിശ്വാമിത്രൻ തൊഴുതു ചൊല്ലീടിനാൻ.
 ‘ബ്രഹ്മാവേ! തവ പുത്രനാകിയ വസിഷ്ഠൻ താൻ
 ബ്രാഹ്മണനെന്നു നമ്മെച്ചൊൽകിലേ മതിയാകൂ.’
 ബ്രഹ്മാവുമതുകേട്ടു നിജ്ജന്മാരെക്കൊണ്ടു
 തന്മകൻ വസിഷ്ഠനെ സതപരം വരുത്തിനാൻ.
 അസ്തകിൽബിഷ്ണവായ മാമുനി വസിഷ്ഠനും
 മിത്രഭാവത്തെപ്പൂണ്ടു വിശ്വാമിത്രനെ നോക്കി
 ‘അല്ലയോ വിശ്വാമിത്രബ്രഹ്മച്ഛേ! ഭവാനേററം
 കല്പനായ് ഭവിച്ചീടുമിനിമേലെ’ന്നു ചൊന്നാൻ.
 ഈ വിധം വസിഷ്ഠനും ചൊൽകവേ വിരിഞ്ചനും
 ദേവകളോടുംകൂടെ ചെയ്തിതു തിരോധാനം.
 കൌശികവസിഷ്ഠന്മാർ പിന്നീടു മിത്രങ്ങളാ-
 യാശയാനന്ദത്തോടും വാണിതു രാമചന്ദ്ര!
 ഇങ്ങനെ നാനാവിധ മാഹാത്മ്യം കലർന്നുള്ള
 മംഗല ചരിതനിക്കൌശികമാമാമുനി.

ഇമ്മമാൻ ഭവാനുടെ രക്ഷിതാവായ മൂലം സന്മതെ! ദാശരഥെ! ഭാവുകം ഭവാനുണ്ടാം.”

ദന്തഭംഗം.

ഇതദൃശം വിശ്വാമിത്രചരിതം ശതാനന്ദൻ
 ഗൗതമമാത്മജൻ ചൊന്നതാകവേ കേൾക്കയാലേ
 ജനകൻ ബഹുമാനപൂർവ്വകം വീണ്ടും വീണ്ടു-
 മനഃശാന്തനായിപ്പിച്ചുജിച്ചാൻ കൈശികനെ.
 അദ്വിനാത്തതിൽ പിന്നെ അജ്ഞാതൻ തെച്ചെല്ല
 വിദ്വാനാം ജനകനും പ്രാപിച്ചിതന്തഃപരം.
 അന്നു രാത്രിയിൽ വിശ്വാമിത്രന്റെ റമാമാത്മ്യത്തെ
 മനവൻ വിചാരിച്ചു പോക്കിനാൻ റജ്യാതെ.
 പിറന്നാളിപ്പിന്നിൽ മനവനെഴുന്നേറ്റു
 തെറ്റാതെ നിത്യകർമ്മമാകവേ ചെയ്തുകൊണ്ടും
 ശാമിജൻ തന്നെക്കണ്ടു വന്ദിച്ചു സപ്രായം
 ചോദിച്ചു ‘നിനിയെന്തു വേണ്ടതെ’ന്നിപ്രകാരം.
 ജനകർമ്മമാവരൻ തന്നോടായരുചെയ്യാൻ
 മൂന്നിനായകനായ കൈശികനെന്നേമം:—
 “വീരനായിരിപ്പൊരീ രാമൻ ദിവ്യമായ
 മാർശാസനചാപം കാണുവാൻമേലേ.
 ഇതശ്ചരണമെ ചാപം കാണുവാൻ യോഗ്യനത്രേ
 വിശൈലകവീരൻ രാമൻ ഭൂപതേ! ധരിച്ചാലും.”
 കൈശികവാക്യം കേട്ടു ഭൂപതിവിദേഹൻ-
 മാശയാനന്ദം പൂണ്ടു തൊഴുതു ചൊല്ലിടീനാൻ:—
 “ശൈവമാം ധനുസ്സിന്റെ റമാമാത്മ്യമറിയാൻ
 കേവലം ശിവൻമാത്രം ശക്തനാകുന്നു മൂനേ!

നിമിത്തനാദാമതൈ രാജാപു ദേവരാത-
നമലൻ ശിവഭക്തനെന്നുടെ പിതാമഹൻ
അമ്മഹാൻ തന്റെ കയ്യിൽ മൂന്നമേ ശിവൻതന്നെ
സമോദഭാരത്തോടുമിചനസ്സേകീടിനാൻ.
ദർശനാം ഭഗവാനും ദക്ഷന്റെയാഗത്തിക-
ലുഗ്രമാം നിജചാപം കളിയായ് കയ്യിലേന്തി
പെരരുഷത്തോടുംകൂടെ നിർജ്ജരന്മാരെക്കണ്ടി-
ട്ടാരൂഢകാപത്തോടുമിങ്ങനെയരുൾചെയ്തു:—
‘ദുന്യശാചിദക്ഷൻ തെല്ലുമ ഹവിർഭാഗം
തന്നീടില്ലെന്നിന്നെന്നു നിശ്ചയിച്ചിടിക്കുന്നു.
അങ്ങനെയുള്ളതാമീയാഗത്തിൽ ദേവന്മാരെ!
നിങ്ങളും പങ്കുകൊൾവാൻ വന്നതുനിമിത്തമായ്
അദ്വ ഞാൻ ഭവാനാർക്കുള്ളത്തമാംഗങ്ങളെല്ലാം
വിദ്വേഗം മേദിച്ചീടും സായകാവലി തുകി’.
ഇത്തരമരുൾചെയ്തു നിന്നീടും ശിവൻതന്നെ-
ബ്ഭക്തിയാൽ സുരന്മാരും സന്തുഷ്ടനാക്കിത്തീർത്തു.
ദേവകൾക്കെല്ലാവർക്കും ചേന്നീടും തേജസ്സിനാൽ
ദേവരാജനുമൊരു ചാപത്തെപ്പണിചെയ്തു
ഭഗവാൻ തന്നിക്കായി നൽകിനാ, നതുതന്നെ
ജനദി പ്രസിദ്ധമായുള്ളൊരിച്ചാപരണം.
പരമോൽകൃഷ്ടമാമിച്ചാപമോ തേജഃപുഞ്ജം,
പരയാം ഭക്തിയോടും ഞാനുമിന്നാരാധിച്ചു.
അക്കാലംമുതൽക്കത്ര വാഴുന്ന ശിവചാപം,
ഉൽക്കർഷമിതുമൂലം ഞങ്ങൾക്കുമുണ്ടാകുന്നു.
മന്യമാനിതനായ മാമനേ! ഹലംകൊണ്ടു
മന്നിൽഞാനാഴു തിര യാഗശാലയെത്തീർപ്പാൻ

അസ്ഥലത്തിങ്കൽനിന്നും സൗന്ദര്യസാരംകൊണ്ടു
 തീർത്തതാമൊരു കന്യാരത്നത്തെ ലഭിച്ചു മേ.
 സൗന്ദര്യദൃശ്യാഭോധി തന്നിൽനിന്നുണ്ടാക്കുന്നോ
 രാദിരാദേവിയെന്നായ് ചൊല്ലിടാമവരതന്നെ.
 ഞാനുമപ്പൈതൽതന്നെപ്പുത്രിയായ് വളർത്തുന്ന
 സാനന്ദമനേമുതൽ, സീതയെന്നിട്ടു നാമം.
 മന്ദരാചലംപോലെ ഗൗരവം കലന്നീടു-
 മിന്ദുശേഖരദേവൻ തന്നുടെ ദിവ്യചാപം
 തൂരനായെടുത്തേവൻ ക്ഷയേറുന്നിതെന്നാൽ
 സൈപരമാപ്പമാനേന്റെ നന്ദിനീകാന്തനെന്നായ്
 പന്തയം ഞാനും മുന്നേ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു
 ധന്ത, കാമുകന്മാരായ് ഭൂപന്മാരനവധി
 ഇങ്ങുവന്നീശചാപം ഭഞ്ജിപ്പാൻ കഴിയാത്തു
 തിങ്ങിടുമാശാഭോഗം മൂലമായ് ക്രോധംപുണ്ടു
 നാലംഗപ്പടയോടും കൂടവേ മമ രാജ്യം
 ചാലവേ വളഞ്ഞിതു നമ്മോടു യുദ്ധംചെയ്യാൻ.
 സൈന്യശേഖരം ചെയ്യാതുള്ള ഞാനവരോടു
 ജന്യത്തിനൊരായ്ക്കായിട്ടെങ്ങനെയെതിർന്നു?
 ദേവകളുനേരം മത്സഹായാർത്ഥം വന്നു
 ഭൂവരന്മാരോടേറു ദാരുണം യുദ്ധംചെയ്യാൻ.
 ദേവസായകമേറു ധീനപെരുരുഷന്മാരാ-
 യേവരും നൃപന്മാരും തോറുടനോടിപ്പോയാൻ
 തങ്ങളുടെ രാജ്യങ്ങളിൽ പ്രാപിച്ചു മരുവിനാൻ.
 ഇങ്ങൊരു ഭയംപിന്നെയവരാലുണ്ടായിലാ.
 കോമളനായ രാമൻ ശക്തനെന്നാകിവിപ്പോരും-
 കാമനാശനചാപം കൈക്കൊണ്ടു ക്ഷയേററി

മരകകമാരിയാം നീതയെ സ്വീകരിച്ചു സാമോദം പന്തയത്തിൽ വിജയം പ്രാപിക്കട്ടെ.” ഇത്തരം മുനീന്ദ്രനോടുകൂടിയതിൽ ശേഷമുത്തമൻ നരപാലൻ സചിവന്മാരെപ്പാർത്തു “നിങ്ങൾപോയ് വരുത്തുവിനീശപരനുടെ ചാപമിഷ്ടതിവേഗ”മെന്നായ് കല്പിച്ചാൻ സഗൗരവം. മന്ത്രികൾ ഗൃപാജ്ഞയാലക്ഷണം നടകൊണ്ടിരുന്നതുകൊണ്ടുചാപമാനയിച്ചിട്ടുവാനായ്. എട്ടുചക്രങ്ങൾചേരും വണ്ടിയിലോരായിരം കൂട്ടമാം ഘണ്ടാനാദശോഭിതം ത്രയംബകം അത്തുര ഭൂതൃന്മാരുമൊന്നിച്ചു വലിച്ചുടുക്കുമുള്ളഘോഷത്തോടുകൂടി രംഗത്തിങ്കൽ. ജനകക്ഷമാനാഥൻ കൈശികമുനീന്ദ്രനെ വിനയത്തോടുംകൂടെക്കാട്ടിനാൻ ശിവചാപം. ദിവ്യമാം ചാപം കണ്ടു മോദിച്ചു വിശ്വാമിത്രം. നവീന്ദ്രകുമാരനും രാമനോടുകൂടിയൊന്നിടം— “ഇക്കണ്ട ലോകങ്ങളിൽ മൂന്നിലുംവെച്ചു പാരമ്യം കൃഷ്ണമാനീടുന്ന ചാപമാണിതു രാമ! വില്ലിതു കലച്ചു നീർമ്മലരവോചിതശൈത്യമെല്ലാക്കും കാണിക്കുവാൻ സമയമിതുതന്നെ.” മുനിതന്നാജ്ഞയാലെ രാമനും മന്ദം ചെന്നു വിനയത്തോടുംകൂടെ വന്നിട്ടാൻ ശിവചാപം. കളിയെന്നഖിലകും തോന്നീടുംവിധം രാമൻ മിളിതാനന്ദം വില്ലു കൈക്കൊണ്ടാൻ ഗുരുമെന്യേ. അംഗദകടകാദി ഭൂതകളായിസ്സുപ്തരങ്ങളനെ ശിവൻ തന്റെ കൈകളിൽ ശോഭിക്കുന്നു

ആ മട്ടു രാമൻ തന്റെ തൃക്കരാംബുജങ്ങളിൽ
 കാമനാശനചാപം ശോഭിച്ചിരുന്നിരുന്നത്രം .
 ബാലനാം രാമചന്ദ്രൻ ദർശനമായ ചാപം
 ലീലയാ പുഷ്പംപോലെ കൈക്കൊണ്ടു നിന്നീടുമ്പോൾ
 കണ്ടുനില്പവരെല്ലാമതൃപ്തപ്പെട്ടിരുന്ന-
 മുണ്ടായി വിശ്വാമിത്രൻ തനിക്കും ബഹുമാനം .
 പെട്ടെന്നു ചാപം രാമൻ വളച്ചു ഞാൻ വലിച്ചു
 പൊട്ടിച്ചുനന്നുനേരം തജ്ജന്യപാനിയാലേ
 മാറെറാലിക്കൊണ്ടിരുന്നെടും പുഷ്പലാവതമേഘം
 കൂട്ടമായ് ശബ്ദിച്ചീടുംപോലവേ തോന്നിയപ്പോൾ .
 നന്ദനോദ്യാനത്തിങ്കൽക്കൂടിയും മയൂരങ്ങ-
 ളൊന്നിച്ചു സന്തോഷിച്ചു താണ്ടവം തുടങ്ങിനാർ .
 ചാപങ്ങളേന ധ്യാനഗൌരവം നിമിത്തമാ-
 യാപാദം വിറച്ചിതു മേരുശൈലവുംകൂടെ .
 കല്യാവസാനത്തിങ്കലുള്ളതാം ശബ്ദമെന്നോ-
 ത്തൾഭ്രമിന്ദ്രാണിക്കുമുണ്ടായിരുന്നേരം .
 അബ്ധികളേഴുമൊപ്പം കൂട്ടമായലയ്ക്കുന്ന
 ശബ്ദമെന്നാലോചിച്ചു സർവ്വമമ്പരന്നാർ .
 രാഘവവിശ്വാമിത്രജനകന്മാർക്കു മാത്രം
 മാകലമുണ്ടായിലാ തല്ലുബൃശ്രവണത്താൽ .
 അത്രതന്നെയുമല്ല, തന്നുടെ മനോരഥ-
 സിലിയാലവാച്യമാം പരമാനന്ദത്താലേ
 സുപ്രസന്നാത്മാവായിത്തീർന്നോരു ജനകൻ-
 മപ്പോഴേ വിശ്വാമിത്രൻ തന്നോടായുരചെയ്യാൻ : -
 “ധന്യായ” ഭവിച്ചിരുന്നെൻ നന്ദിനി രാമചന്ദ്രൻ
 തന്നുടെ സാഹധർമ്മചാരിണിയാകയാലേ .

പുത്തനായുണ്ടായ്കുന്ന കീർത്തിയിനെല്ലാടത്തും
 വ്യാപ്തമായ് വേിക്കുന്നു ശുഭ്രയായ് മഹാമുനേ!
 അദ്വൈത സീതാരാമന്മാരുടെ സമാഗമം
 സിലിപ്പാനിടയായി ദൈവത്തിൻ വിലാസത്താൽ.
 ഇന്നതു ഭവിച്ചീടുമിന്നകാലത്തിലെന്നു
 മൂന്നമേ വിധിമതമായതേ ഭവിച്ചീടു.

രാമനു കൊടുക്കേണം സീതയെയെന്നു ഞാനും
 മാമുനേ! മൂന്നേതന്നെ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു.
 ചിരസങ്കല്പമിപ്പോൾ സഫലമായമൂലം
 പെരികെ കൃതാർത്ഥനായ് തീന്നേൻ ഞാൻ മഹാമുനേ!
 ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ തന്റെ താതന്നാം ഭഗവത-
 ക്ഷ്ണരാട്ടു മന്ത്യന്മാരിലുത്തമൻ പുണ്യശാലി
 ഞാനുമിന്നദ്രോഹത്തെയിക്കായ്കും ധരിപ്പിച്ചാൻ
 സാനന്ദമയോല്പയ്ക്കു ഭൂതരെയയയ്ക്കുന്നേൻ.
 എന്തുടെ ഭൂതന്മാരോടൊന്നിച്ചു ഭഗവതൻ
 വന്നീടുമിങ്ങോട്ടേക്കു രാഘവവിവാഹാർത്ഥം.”
 മന്നവനിപ്രകാരം മുനിയോടുരചെയ്തു
 ചിന്നീടു ഭൂതന്മാരെക്കല്പിച്ചുണ്ടയച്ചിതു.
 സങ്കല്പവേഗത്തോടു ചേന്നീടുമശ്വങ്ങളിൽ
 ശങ്കയെന്നിയേ കേറി രാജകീങ്കരന്മാരും
 വേഗത്തിലഭയാദ്ധ്യയിൽ പ്രാപിച്ചു സഭാതലേ
 ലോകപൂജിതനായി വാണീടും നരേന്ദ്രനെ
 കണ്ടു വന്ദിച്ചശേഷം കണ്ണത്തിൽ സുധാവർഷ-
 മുണ്ടാക്കി പുകയാദന്തമെപ്പുരമറിയിച്ചാൻ.

സന്ദേശവാഹനമാരാലുകതമാം പുത്രോദന്തം
 കണ്ണപീയൂഷതുല്യം കേട്ടോരു ഭഗരഥൻ
 പരമാനന്ദം പൂണ്ടു നാലംഗപ്പടയോടും
 തപരിതം മിഥിലയ്ക്കു പോകുവാൻ പുറപ്പെട്ടു.
 വാമനമാർക്കുണ്ടായ വസിയ്യാദികളായ
 മാമുനിപ്രവരന്മാർ മുനിലായ് നടക്കൊണ്ടാർ.
 സാഗരമെന്നു തോന്നുംപോലവേയഗാധമായ്-
 ഘോരമാ ഭടന്മാർ തൻ ഹർഷനിസ്തപനത്താലേ
 പൂരിച്ചു നഭസ്സലമെന്നല്ല, കരങ്ങളിൽ
 ചേരമായുധതേജസ്സുങ്ങളുമേ വ്യാപ്തമായി.
 രാജയോഗ്യങ്ങളാകും വംശ്യങ്ങൾ മുഴക്കിച്ചു
 രാജാവും മിഥിലയാം രാജ്യത്തിലകം പുകാൻ.
 അന്നേരം ജനകനമത്യന്തമോദം പൂണ്ടു
 ചെന്നടൻ യഥാവിധിയെതിരേറാദരിച്ചാൻ.
 മന്നവൻ ചെയ്തീടുന്ന സൽക്കാരങ്ങളുമേറു
 ധന്യനാം ഭഗരഥൻ നാലുപേർ സുതരോടും
 ഒന്നിച്ചു മുനിഗണയുക്തമാം സഭതന്നിൽ
 ചെന്നിരുന്നെല്ലാരാലും പൂജ്യനായ് പ്രകാശിച്ചാൻ.
 മിഥിലക്ഷമാനാഥൻ പൂജ്യനായ് സഭതന്നിൽ
 സ്ഥിതരാം വസിയ്യാദി മാമുനിത്രേഷുന്മാരെ
 ഭക്തിപൂർവ്വകം കൂട്ടി പംക്തിസ്വന്ദനദ്രവ-
 സത്തമൻ തന്നെപ്പാർത്തു സസ്തിതമരചെയ്താൻ:-
 “ബ്രഹ്മർഷിവര്യൻ സാക്ഷാൽ വസിയ്യാൻ തവ ഗുര
 നിർമ്മലാത്മാവേ! ദ്രവപുംഗവ! ഭഗരഥ!

മാനുനാമദ്ദേഹത്തോടൊന്നിച്ചു വോനിഷ്ട
 വന്നതുനിമിത്തം ഞാൻ ധന്യരിൽ ധന്യനായേൻ.
 രണ്ടുപേർ പിതാക്കന്മാർ പുണ്യശാലികൾ നമ്മ-
 ള്ളില്ലൊ വോനദ്യനാലുപേർ തനയന്മാർ.
 പുത്രികളെനിക്കുണ്ടു നാലുപേരതുപോലെ-
 യോത്തിയിൽ വോനമീ ഞാനമിന്നൊക്കുമല്ലൊ.
 സുതനാം വിഷ്ണുവാലേ കശ്യപനെനപോലെ-
 യധികം ശോഭിക്കുന്നിതങ്ങയും രാമനാലേ.
 സൽപത്രയുക്തന്മാരിലങ്ങുതാനിതു കാല-
 മില്ലാരികലുമോത്താൽ മുഖ്യനായ് വേിക്കുന്നു.
 കീർത്തിയും വോനോളമില്ലാക്കും വോനടെ
 കീർത്തിയെത്തന്നെയെങ്ങും വാഴ്ത്തുന്നു ജഗത്തുയേ.
 ചെരരേഷപ്രദർശകമാകിയ പന്തയത്തിൽ
 ശ്രീരാമൻ തവ പുത്രൻ സാമ്പ്രതം വിജയിച്ചു.
 അതിനാൽ വോനെന്റെ പുത്രിയാം ജാനകിയെ
 മതിമൻ! കൈക്കൊണ്ടാലും പുത്രഭാരങ്ങളായി.
 ഈ വിവാഹത്തിലോത്താലന്യോന്യം ഭൂതധർമ്മം
 ചെയ്തതും പിതാക്കന്മാരാകിയ നമ്മൾതന്നെ.
 ഗുണമാണതു മേററം നമ്മൾക്കെ "നിപ്രകാരം
 ജനകക്ഷമാവരൻ സാദരം ചൊല്ലിയപ്പോൾ
 സന്തോഷഭാരംകൊണ്ടു രോമഹർഷണം പൂണ്ടു
 ശാന്തനാം ദശരഥഭൂപനമുരചെയ്താൻ:—
 "പ്രീതനായ് വോൻ നൽകും സീതയാം കന്യകയെ
 മേദിനീവരമെഴലേ സാദരം സ്വീകരിച്ചേൻ.
 വിദ്യയാലഴുക്കറ്റാ മാനസം, വംശതുളി,
 സത്തുക്കളായിട്ടുള്ള സംസ്കൃമിവയെല്ലാം

ചേർന്നെഴും കമാരികളിളക്കോരു പിതാക്കന്മാർ
 ധന്യരായ് ഭവിക്കുന്നിതതിനാൽ ഭവാനു ധന്യൻ.
 യോഗ്യതയെല്ലാംകൊണ്ടുമുള്ളോരിക്കുമാരിയെ
 ഭാഗ്യസമ്പൂർത്തിയാലേ പ്രാപിപ്പാനിടയായി.
 പുത്രനാം മമ രാമൻ തന്നുടെയുൽക്കർഷത്തി-
 ലത്യന്തം സമൃത്തുകനാകുന്നു വിശ്വാമിത്രൻ.
 വെട്ടിയമുരുക്കിയും താഡിച്ചമുരച്ചുമീ-
 മട്ടു നാലുകളാലേ സ്വർണ്ണത്തെപ്പരീക്ഷിപ്പൂ;
 ആവിധം കലശീലതൃണകർമ്മങ്ങളാലേ
 ഭൂവാ! പരീക്ഷിച്ചുകൊള്ളേണം പുമാനാമൈ.
 അതിനാലിനിയെല്ലാം വേണ്ടതു നിശ്ചയിപ്പാൻ
 മതിമാൻ വിശ്വാമിത്രൻ തന്നെയാണധികാരി.''
 രഘുനായകനേവം ചൊൽകവേ മുനീന്ദ്രന്മാ-
 രഖിലമൊരുമിച്ചു സന്തോഷചിത്തന്മാരായ്
 ഗാമിനന്ദനനോടു ജാനകീപരിണയം
 സാദരം പ്രശംസിച്ചു ചൊല്ലിനാരോരോമട്ടിൽ.
 ജാനകീവിവാഹാത്മമാഗതന്മാരായോരൈ-
 സ്സാനന്ദം ജനകനും പുജിച്ചാൻ. യഥായോഗ്യം.
 മന്നവൻ ചെത്തിടുന്ന സമുക്തരം പരിഗ്രഹി-
 ച്ചുനവരാനന്ദിച്ചു പോക്കിനാർ നിശാകാലം.
 പിററന്നാൾ പ്രഭാതത്തിൽ സാമന്തഭൂപന്മാരാൽ
 ചുറ്റപ്പെട്ടവരായ മണ്ടുപേർ ഭൂപന്മാരും
 രാജയോഗ്യങ്ങളായ വാദ്യഘോഷങ്ങളോടും
 പുജനീയരായ്ച്ചെന്നു വാണിതു സഭാതലേ.
 തന്നുടെ പുരോഹിതനാകിയ ശതാനന്ദൻ
 തന്നെക്കൊണ്ടനന്തരം മിഥിലക്ഷുമാനാഥൻ

തന്നുടെ സഹോദരനാകിയ കശലപജ-
 മനവൻ തന്നെത്തന്റെ വരുത്തിസ്സൽക്കരിച്ചാൻ.
 സ്തുതിപാഠകർചെയ്യും സ്തോത്രഘോഷവും മറു-
 വിധമായുള്ള നാനാ ശബ്ദങ്ങളുൾക്കൊണ്ടും
 ശാന്തമായ് ഭവിച്ചപ്പോളേവരും കേൾക്കുംവണ്ണം
 ശാന്തനാം വസിഷ്ഠനുമരുളിച്ചെയ്തീടിനാൻ:—

“അല്ലയോ മിഥിലകുമാനായക! കമാരിതൻ
 കല്യാണം യഥാവിധി ഘോഷിച്ചുകൊണ്ടാലും നീ.
 ജാനകീരാമന്മാർ തൻ ചേർച്ചയിലെല്ലാവർക്കും
 മാനസേ സുസമ്മതമാകുന്നു ധരാപതേ!

അവ്യക്തമാകും ബ്രഹ്മം തന്നിൽനിന്നുണ്ടാക്കുന്നു
 സുവ്യക്തസപരൂപിയായുള്ളോരു ചതുർമ്മുഖൻ;
 ബ്രഹ്മാവിൻ മകനായിട്ടുണ്ടാരി മരീചിന്ദു -
 മമ്മഹാൻ തന്റെ പുത്രനാകുന്നു കശ്യപനും;
 ഉത്തമനായിട്ടന്ന കശ്യപൻ തന്റെ നല്ല
 പുത്രനായ് ഭവിച്ചിതു സൂര്യനെനന്നിരെയണം;
 സുധിയാം വൈവസ്വതമനുവും സൂര്യൻ തന്റെ
 സുതനായ് ഭവിച്ചിതു; തത്സുതനിക്കുപാകവും;
 മാനവേശ്വരനായോരിക്കുപാകതനിക്കുന്നു
 സുനുവായ് വികഷ്ണിയെന്നുണ്ടായിതൊരു ഗൃഹൻ.
 തൽപുത്രനത്രേ ഖട്വേണൻ തത്സുതനനുജ്യൻ
 തൽപുത്രൻ പുഥുഭൂപൻ തത്സുതൻ ത്രാശകപാപ്യൻ
 തത്സുതൻ ഭൃഗുശ്ചരൻ തൽപുത്രൻ ഹവനാശപൻ
 തത്സുതൻ മാന്ധാതാവാം ഭൂപതിശ്രേഷ്ഠനല്ലൊ
 തത്സുതൻ സുസന്ധിയാം ഭൂവരൻ, യുവസന്ധി
 തത്സുതനായിട്ടല്ലൊ ജാതനായതു പിന്നെ.

ഭരതൻ ശ്രവസന്ധിനന്ദനനസിതനാ
 നന്ദനായകൻപിന്നെ ബ്ദമതാത്മജനല്ലൊ
 തൽപത്രൻ ഗരത്തോടു കൂടവേ ജനിക്കയാ-
 ലപ്തപ്രഥിവിശനുണ്ടായ് സഗരനെന്ന നാമം
 തൽപത്രനസമജൻ തത്സുതനംശുമാനം
 തൽപത്രൻ ദിലീപാഖ്യൻ തത്സുതൻ ഭഗീരഥൻ
 തത്സുതൻ കകസ്ഥാഖ്യൻ തൽപത്രൻ രഘുഭൂപൻ
 തത്സുതൻ പ്രസിലനാം കല്യാഷപാദനല്ലൊ
 കല്യാഷപാദൻ തൻറെ നന്ദനൻ ശംഖനാഖ്യൻ
 സന്ധതി സുഭഗ്നൻ ശംഖനാത്മജനല്ലൊ
 തത്സുതൻ രക്തവണ്ണൻ ശീശ്രഗനവൻ മകൻ
 തത്സുതൻ നിമിഭൂപൻ തൽപത്രനംബരീഷൻ
 അംബരീഷൻറെ പുത്രൻ നളദൻ, നളദന
 സമ്മാന്യൻ യയാതിയാം പുത്രനമുണ്ടായ്ന
 നാഭാഗനവൻ പുത്രൻ തത്സുതനജനല്ലൊ
 ഭൂപനിദ്രശരഥനജഭൂപൻറെ പുത്രൻ
 ധന്യരായ് വിളങ്ങുമീ രാമാദികമാരന്മാർ
 മനവൻ ഭഗരഥൻ തന്നുടെ പുത്രല്ലൊ.
 നാലുപുത്രികളുടേയ്ക്കുള്ളതീ വീരന്മാരാം
 ബാലകന്മാർക്കു നൽകിക്കൊണ്ടാലും ഗൃഹമെഴുലെ!"
 ഇങ്ങനെ വസിഷ്ഠൻ താനരുളിച്ചെയ്തനേരം
 മംഗലാശയനായ ജനകനുരചെയ്തു:—

സീതാവിവാഹം.

“നിമിത്തനാദാമതൈ ബ്ദഭൂവരൻ ദേവരാത,-
 നാ മഹാൻ തൻറെ പുത്രനാകന്തു സ്വപ്നമോമൻ.

ഭൂപനാം സപ്തർഷോമൻ തന്നുടെ വംശത്തിങ്കൽ
 ശോഭനൻ മഹതിയാം മന്നവനുണ്ടായ്തന്നു.
 മഹതിക്ഷമാവരൻ തന്നുടെ മക്കൾ, ഞാനും
 സഹജൻ കശധപജനാകമീ വീരന്താനും.
 ജനകൻ സപ്തംപുഷ്ഠ വാണതിൻ ശേഷമീ ഞാൻ
 മൻജേശപരനായി രക്ഷിക്കുന്നിതു രാജ്യം.
 ഞാനുമെൻ പുത്രന്മാരെപ്പോലലേ പ്രജകളെ
 മാനുസ വിചാരിച്ചു സർവ്വദാ രക്ഷിക്കുന്നു.
 ഭരണാൽ സാംകാശ്യാധിനാഥനാം സുധനപാവു
 പെരികെപ്പടയോടും കൂടവേ കൂലനായി
 നമ്മോടു യുദ്ധംചെയ്യാനതു വന്നിരാജ്യത്തെ
 ദുർമ്മൻ വളഞ്ഞിതു ഡകാരഘോഷത്തോടും.
 അന്നവനയയ്ക്കു യാലൊരുവൻ ദൂതൻ വന്നി-
 ട്ടെന്നുടെ കലദൈവമാകിയ ശിവചാപം
 നൽകേണമെന്നായ് ചൊന്നാനായതു കൊടുക്കാതെ
 വേഗമീ ഞാനും ചെന്നു യുദ്ധത്തിനെതിരിട്ടേൻ.
 പോരിനായെതിരിട്ട സൈന്യങ്ങളേയും വെന്നു
 തുരന്നാം സുധനപാവുതന്നെയും കൊലചെയ്തേൻ.
 പിന്നെ ഞാൻ സുധനപാവിൻ രാജ്യമാംസാക്ഷാശ്ചി-
 ലെന്നുടെ സഹജനെ വാഴിച്ചേൻ യഥാവിധി.
 ശത്രുബാധകളൊന്നുംകൂടാതെ കശധപജൻ
 തത്രവാഴുന്നിതിന്നും മാമകനിയോഗത്താൽ
 രാമനുകൊടുക്കുന്നേൻ സീതയാം കമാമിയെ
 സൈന്യമിത്രിയ്ക്കു നന്ദാം നൽകീടാമുമ്മിളയെ.
 ഇരുപേർ കശധപജൻ തന്നുടെ പുത്രിമാരെ
 ഭരതശത്രുഘ്നന്മാർക്കായി ഞാൻ നൽകീടുന്നേൻ."

ഇത്തരമുരചെയ്ത മംഗളമാകുവണ്ണം
 ധാത്രിശനാരംഭിച്ചാൻ കല്യാണമാഘോഷിച്ചാൻ.
 മോടികൂടിയ ലക്ഷം ഗോക്കളെ സ്വർണ്ണത്തോടു
 കൂടവേ വാപ്രമാക്കു ജനകൻ ദാനംചെയ്താൻ.
 ആവിധമൊരുലക്ഷം ഗോക്കളെദ്രുശരഥം-
 ദ്രുവരൻ.താനും ദാനം ചെയ്യുവാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ
 വന്നിതു യുധാജിത്താം കേകയദ്രുപൻ.താനും
 തന്നുടെ മരുമക്കൾ തങ്ങളെക്കാണുവാനായ്.
 മിത്രഭാവത്തേപ്പുണ്ടു ജനകൻ ചെയ്തിടുന്നോ-
 മൃത്യുതഥസൽക്കാരത്താലദ്വേഹമാനന്ദിച്ചാൻ.
 മൂന്നമേ വിവാഹാർത്ഥം വന്നുതന്റെവ വാഴും
 തന്നുടെ ബന്ധുക്കളെയൊക്കെയും കണ്ടാൻ ദ്രുപൻ.
 തങ്ങളിലോരോമട്ടിലേവരും നമ്മാലാപം
 തിങ്ങിനമോദത്തോടും കൂടവേ ചെയ്തുവാഴ്കെ
 രതിതൻ ലാവണ്യശ്രീചേർന്നെഴും നാലു ദ്രുപൽ
 സുതമാരവിടേയ്ക്കു ചെന്നിതു മന്ദം മന്ദം.
 രാജനന്ദിനിമാരിലാല്പായായ് മൃഗശാബ-
 ലോചനയായിടുന്ന ജാനകീദേവിതൻറെ
 പല്ലവമുദലങ്ങളാകിയ കരങ്ങളെ
 മെല്ലവേ രാജീവാക്ഷൻ ശ്രീരാമൻ ഗ്രഹിച്ചിതു.
 താരമാരങ്ങൾപോലെ തുമ്പുമാസം തുകി
 ശ്രീരാമനോടുംകൂടെ ജാനകി മന്ദം മന്ദം
 വന്നിയെ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തവേ കാണികൾക്കു
 സൗന്ദര്യസാരത്താഴല ശ്രീദേവിയെന്നാൽതോന്നി.
 മിത്രമാം വസന്തത്തോടൊത്തൊരു കാമനപ്പോ-
 ഉത്യന്തമാനന്ദിച്ചു വിജയക്കോടി നാട്ടി.

എത്രയും മനം മനം ജാനകി പദംവച്ചു
 സത്രപം പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തിടുന്നതുനേരം
 ഇതുതാൻ വേണ്ടതെന്നായ് ചൊല്ലീടുന്നതുപോലെ.
 മുദുവായ് ശബ്ദിച്ചിതു രത്നന്ത്രപരദപദം.
 പക്ഷുളേക്ഷണയായ സീതതൻ നയനങ്ങ-
 ഉക്ഷണം ലജ്ജയാലേ കിഞ്ചിദനീലിതങ്ങൾ
 അതിനാലതുനേരം പക്ഷുമാം കാമചാപം
 വദനപ്രദചേർത്തു മെല്ലവേ വളഞ്ഞിതു.
 സൈപരമായ് നീലോല്ലലകാന്തിയെജ്ജയിക്കുന്ന
 ചാരക്കളായിടുന്ന ജാനകീനയനങ്ങൾ
 മൂന്നുലോകങ്ങളേയും വെല്ലുവാൻ വിൽവളച്ചു
 നിന്നീടും മദനനെന്നോത്തിതു രാമചന്ദ്രൻ.
 മനമായ് ലജ്ജയാലേ തൻമുഖാംബുജം താഴ്ത്തി
 നിന്നിതു രോമാഞ്ചത്താൽ ഭൂഷിതാംഗിയായ് സീതാ.
 ലജ്ജയാൽ നതമായ ജാനകീമുഖശോഭ
 സജ്ജനാഗ്രണി രാമൻ കരഞ്ചയാലതുനേരം
 മന്മഥവികാരങ്ങൾ ചേന്നീടും വിചാരങ്ങൾ
 തന്മനസ്സിലുക്കുവാനാദ്യമായാരംഭിച്ചു.
 ശൃംഗാരസാമ്രാജ്യശ്രീ ലബ്ധമായ് തനിക്കെന്നായ്
 തിങ്ങീടാനന്ദത്താലുൾപ്പുളകത്തേപ്പുണ്ടാൻ.
 സത്തുക്കളായിട്ടുള്ളോർ ന്യായമായ് സമ്പാദിക്കും
 വിത്തമെന്നതുപോലെ ലക്ഷ്മണനന്ദരം
 ജാനകീ സഹോദരിയായിട്ടുമുർമ്മിലയെ-
 സ്സാനന്ദം യഥാവിധി കല്യാണം കഴിച്ചിതു.
 ബാലയാം കശധപജപുത്രിയാം മാലവിയെ
 ബാലകൻ ഭരതനും സ്വീകരിച്ചിതു പിന്നെ.

ശതരൂപം ശതകീർത്തിയാകിയ കശയപജ-
 ചുട്ടിയെ സപീകരിച്ചാൻ കല്യാണഘോഷത്തോടും.
 നാലുകന്യകമാരെയീവിധം ഭഗരഥ-
 ബാലന്മാർ നാലുപേരും കല്യാണം കഴിക്കയാൽ
 തിങ്ങിടുമാനന്ദത്താൽ കല്യാണോചിതമായ
 മംഗളവാദ്യങ്ങളെ ഘോഷിച്ചു പലതരം
 പൂമഴ പൊഴിച്ചിതു ദേവന്മാരാനന്ദത്താ-
 ലാമോദമെല്ലാവർക്കുമുണ്ടായിതതു പോലെ. . .
 ഭംഗിയായ് പാടിക്കൊണ്ടു നർത്തനം ചെയ്തുവാഴ്ച-
 മംഗനാമണികൾ തൻ മുഖശോഭകളാലും
 മണിഭീപങ്ങളാലുമാരാത്രിയെല്ലാടത്തും
 ദിനമെന്നതുപോലെ കേവലം പ്രകാശിച്ചു.
 ആരുമേ ധരിച്ചില രാത്രിയും കഴിഞ്ഞതു
 പൂരിച്ചു സന്തോഷത്താലെന്നതേ പറയേണ്ടും.

രാമരാമ സമാഗമം

പിറേറന്നാൾ പ്രഭാതത്തിൽ ഭഗവാൻ വിശ്വാമിത്ര-
 നേററവും സന്തോഷിച്ചു രണ്ടു രാജാക്കളോടും
 പ്രത്യേകമാകുവണ്ണം യാത്രയും ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു
 സതപരം തപം ചെയ്യാൻ പ്രാർത്ഥിച്ചാൻ ഹിമാചലം.
 സംഖ്യയില്ലാതെയോളം രത്നങ്ങളേയും മറ്റും
 ശങ്കുകൂടാതെ പിന്നെജ്ജനകൻ 'സ്രീധനമായ്'
 സാദരം കൊടുത്തതു സർവ്വം ഭഗരഥ-
 മേദിനീവരൻ തന്നും സപീകരിച്ചുനന്ദം
 യാത്രയും ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു ഭാർഗ്ഗവാരോടു ചേർന്നു
 പുത്രരോടൊരുമിച്ചു പോകുവാൻ പുറപ്പെട്ടു.

രാജയോഗങ്ങളാകും ചിഹ്നങ്ങളോടും കൂടെ
 രാജാവാനുദേശമൻ പോകുന്ന മാർഗ്ഗത്തിൽ
 വല്ലാതെ നീർകൊണ്ടിട്ടുള്ളാനകൾ ചെവികളാ-
 യുള്ള നൽത്താലവൃന്തസഞ്ചയമിളക്കവേ
 അതിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന കാരോരൂ വണ്ടിൻകൂട്ടം
 ചിതറിപ്പുറുപാടും ശ്യാമമുഖമോയി.
 ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തെയും വെല്ലുമാറുവണ്ണം
 ചേർന്നുഴും മുത്തുകൾ സംഖ്യയില്ലാതയോളം
 അന്യനമെല്ലായ്യാഴമിളകും വെഞ്ചാമര-
 വൃന്ദമെന്നിവയെല്ലാം ചേരമാ രാജസേന
 ശ്രമോയെല്ലായ്യാഴമിളകും നരകളി-
 ജ്ജഭഗംഗയ്ക്കു തുല്യമേററവും പ്രകാശിച്ചു.
 ഇങ്ങനെ നാനാവിധാധംബരത്തോടുകൂടെ-
 തിങ്ങിനമോദിച്ചുണ്ടു ഭൂപതി ദേശമൻ
 പോകുന്നനേരത്തിൽ ചലശീലകുപോലു-
 മാകലം വളർത്തിടും ഭിന്നിമിത്തങ്ങൾ കാണായ്.
 പാടവം തന്നേക്കാളും ശാസ്ത്രവാദത്തിലേറെ-
 കൂടുമന്യനേക്കണ്ടാൽ മത്സരബുദ്ധിമൂലം
 പണ്ഡിതനെനാൽപോലും ഭഗമാനസനാരി-
 ത്തിർന്നീടുമതുപോലെ ഭഗവാൻ സൂര്യൻതാനും
 സുപ്രകാശകനാണെന്നാകിലും വൻതമസ്സാ-
 ലപ്പൊഴുതതിമാത്രം നിഷ്പ്രഭനായിക്കാണായ്.
 ഒട്ടുമേ വിവേകമില്ലാത്തുളള ദുഃശാന്തമാക്കൾ
 ചെട്ടെന്നു കോപംകൊണ്ടു തുള്ളീടുന്നതുപോലെ
 ഇടിനാദത്തിനാലെ ഭൂഭഗമാകപ്പാടെ
 കടുതായതുനേരമിളകിച്ചമഞ്ഞിതു.

രാജസമുദായത്തോടു യുക്തരാം ഭിന്നാശ്രിത-
 ഊഹാരമാർഗ്ഗങ്ങളെയൊക്കെയും കൈവെടിഞ്ഞു
 ആരെയും കൂട്ടാക്കാതെ സഞ്ചരിച്ചതുപോലെ
 ഘോരമായ് കൊടുങ്കാറ്റുമനേരമടിച്ചിതു.
 പൊടിതൻപടലത്താലൊന്നുമേ കാണുതായി
 കടുതാം തമസ്സുദ്വേദം വ്യാപിച്ചിതെല്ലാടത്തും.
 എങ്ങനെയവിദ്യയാൽ ജീവികൾ മോഹിക്കുന്നി-
 തങ്ങനെയതുമേവരുമവരന്നാർ.
 സാഗരം ബഡവാഗ്നിജപാലാമാലകളോടും
 ഭീകരാകാരംപൂണ്ടു നിന്നീടുന്നതുപോലെ
 ദിക്കുകളേശാസ്യം പെട്ടെന്നു ഭരിച്ചിപ്പാ-
 ന്നുകടമാകുംവണ്ണമഗ്നികളൊന്നായ് മൂൺ
 നിൽക്കുന്ന തേജഃപുഞ്ചമെന്നപോലതന്നേ
 ഭാഗ്വൻതന്നെക്കാണായ് രാജസേനയുടെ മദ്ധ്യേ
 തീവ്രമായ് ജപിച്ചീടും ദാവപാവകനേക്കാൾ
 തീവ്രമാം കുമാരത്തെത്തന്നുടെ തോളിലേന്ദി
 നിൽക്കുമജമദഗ്നിനന്ദനൻ തന്റെ തേജ-
 സ്സൽക്കടമാകുംവണ്ണം വ്യാപിച്ചിതെല്ലാടത്തും.
 സപണ്ണമാമലതനിൽ ഭാസ്കരോദയത്തിങ്കൽ
 പൂണ്ണമായ് കണ്ടീടുന്ന സുപ്രഭാപടലത്തെ
 വെല്ലുവാൻ തക്കവണ്ണം ഭാഗ്വരാമൻ തന്റെ
 കല്പമാംതേജസ്സുദ്വേദം കാണായിതെല്ലാവർക്കും
 പെട്ടെന്നു കോപംകൊണ്ടു താനറിയാതെതന്നെ
 കെട്ടഴിഞ്ഞങ്ങമിങ്ങും ലംബമാനങ്ങളായി
 നിൽക്കുമജമകളോട് വിദ്യന്മാലകളാലെ
 ഭാഗ്വരാമൻതന്നെ മേലമെന്നാക്കും തോന്നും.

വർദ്ധിച്ച കോപംമൂലം ദേഹവുമധരവു-
 മത്യന്തം വിറയ്ക്കുന്നി, തന്നേമമതുകണ്ടാൽ
 ക്ഷത്രിയവംശം പാടേ താനുമു നശിപ്പിച്ചു-
 തിത്രയെന്നുള്ള സംഖ്യയെണ്ണുകയെന്നതോന്നം.
 മേദിനീവരനായ കാത്തവീർവാജ്ജനൻ തൻ
 മേളരങ്ങളായിട്ടുമായിരം കൈകളേയും
 ഖണ്ഡിച്ചു കുറ്റാരത്തെ മൃത്യുവിൻ ദേഷ്ടയെന്നു
 തോന്നീടുംപടി തോളിൽ ചേർത്തുവെച്ചിരിക്കുന്നൂ..
 വിശ്വപതിൻ ക്ഷയകാലമാഗതമായിട്ടുവോര
 ദൃശ്യമാം പരിവേഷം സൂര്യനിലെന്നപോലെ
 ഉല്കടതേജസ്സേന്ദ്രമുന്നതമൊരു ചാപം
 സഭോധം കലയേററി നിന്നീടുന്നിതു രാമൻ.
 ക്ഷത്രിയനാശാചെയ്തു പരറിയ മുദ്രരക്തം
 നേത്രഗോചരമാകത്തക്കൊരു ശരത്തിനെ
 തന്നുടെ കയ്യിലേന്തി നിർത്തും ചലിപ്പിച്ചു
 ജന്യസന്നദ്ധനായി നില്ക്കുന്നു മല്യേമാഗ്ഗം.
 അതിഭീഷണനായിട്ടീവിധം വന്നുനില്ക്കും
 മതിമാനായിട്ടന്ന ഭാർഗ്ഗവരാമൻതന്നെ
 കാഞ്ചയാൽ വസിഷ്ഠാദിമാമുനിപ്രവരന്മാർ
 ഹങ്കിതമനസ്കരായ് 'സപസ്സ' വാചകംചൊല്ലി
 രേണുകാഞ്ചനങ്ങളിൽ തൃപ്തിമുണ്ടാകുംവണ്ണം
 കാണിയും വൈകീടാതെ പൂജിച്ചാർ യഥാവിധി.
 ശ്രീരാമൻ ഭവിച്ചുപോമെന്നു തോന്നീടുംവണ്ണം
 ഛായാഭംകോപംപൂണ്ടു ഭാർഗ്ഗവരാമനപ്പോര
 നേരിട്ടു നോക്കിക്കൊണ്ടു രാമനോടരുൾചെയ്താൻ
 "ഹേ രാമ! തവ കർമ്മം സാഹസംതന്നെ പാരം.

ചണ്ഡീശ്വേദൻ തന്റെ ചാപത്തെക്കലെയെഴു
 ഖണ്ഡിച്ചുകുളഞ്ഞതും സാഹസ്യതം വോനല്ലോ.
 പരമേശ്വരചാപം ഖണ്ഡിച്ചാൻ നിനക്കുദ്യ
 കരളിൽ തോന്നിയതും ബാലചാപല്യംതന്നെ.
 ബാലനാം നിനക്കതു ചെയ്യുവാൻ സാധിച്ചതും
 കാലത്തിൻഗതിഭേദമെന്നതേ പറയാമു.
 വീരനാകുന്നു നീയെന്നാകിലോ മമ കയ്യിൽ
 ചേരമീമഹത്തായ വൈഷ്ണവമായ ചാപം
 വന്നു നീ വാങ്ങിച്ചാലും കാണട്ടേ തവബലം,
 ഇന്നിതു കലയ്ക്കിലോ വീരനെന്നുരചെയ്യാം.
 ക്ഷത്രിയാന്തകനീ ഞാനെന്നതു ധരിച്ചിലേ
 മാത്രയും വൈകിക്കേണ്ട, വന്നിതു വാങ്ങിക്കൊൾക.
 അല്ലെങ്കിൽ വോനെയുമെന്നല്ല വംശത്തേയും
 സോല്ലാസം നശിപ്പിക്കുമിക്ഷണം, ധരിച്ചാലും.”
 ഭാർഗ്ഗവരാമനേവം ചൊൽകവേ ഭഗരഥ-
 നരകാവയിൽ ഭയംപൂണ്ടു പുത്രവാത്സല്യത്താലേ
 ഭക്തിപൂർവ്വകംവീണു സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരി-
 ച്ചുത്തരമായിട്ടേവം താഴ്മയായറിയിച്ചാൻ:—
 “അല്ലയോ മഹാമുനേ! ഭാർഗ്ഗവരാമ! ലോക-
 കല്യാണപ്രദായക! ഞാനിതാ നമിക്കുന്നേൻ.
 നിന്തിരുവടിയോർത്താൽ ബ്രഹ്മജ്ഞൻ വീരരാഗൻ
 ശാന്തമാനസൻ സർവ്വസംഗവഞ്ജിതനല്ലോ.
 ജന്മബുദ്ധിയെയെല്ലാം കൈവിട്ടിട്ടായു ധങ്ങുൾ
 മൂന്നമശ്ശക്തൻ തന്റെ മൂനിലായ് സമർപ്പിച്ചാൻ
 ആയതു വീണ്ടും കൈക്കൊണ്ടെന്നൊരു മൂലമിച്ഛോ-
 ളായോധനത്തെ ചെയ്യാൻ വന്നതും മഹാത്മാവേ!

പദ്മതവനഗ്രാമസാഗരാനപിതയായ-
 ജ്ജർവ്വിയെ ബ്ഭവാനല്ലോ കശ്യപനേകിമുനം.
 ആവിധം മഹാനാകമവിടുന്നകാരണ-
 മീവിധം യുലോല്പുക്കനായതുമെന്തേ ചിത്രം!
 പുണ്യദായകമായ സന്തോഷശീലംതന്നെ
 സന്യസ്തചിത്തന്മാരാം മുനികൾക്കുടയാളം.
 പാപമായിരിപ്പോരു യുദ്ധനിർബ്ബന്ധബുദ്ധി
 താപസോചിതമല്ല, ക്ഷത്രിയോചിതമത്രേ.
 ശമവും സന്തോഷവും മുഖ്യമാം വിവേകവും
 ക്ഷമയും പരകായ്ശ്രദ്ധയുമിവയെല്ലാം
 അങ്ങയെപ്പോലെയാളു ജ്ജ സമബുദ്ധികളാകും
 മംഗലാശയന്മാർ തൻ മുഖ്യ ലക്ഷണമല്ലോ.
 നിശ്ചയമാകുംവണ്ണം വൻതപസ്സാൻ വാഴും
 സ്വപഹമാനസന്മാരായങ്ങയെപ്പോലെയു ജ്ജോർ
 ഭൃദഭോഷികളായും ചാരദൃഷ്ടികളായും-
 മതിയായെല്ലാരിലും മിത്രഭാവത്തോടൊത്തും
 വർത്തിച്ചുകൊണ്ടീടുന്നിതങ്ങനെയിരിക്കവേ
 ഇത്തരം ഭവാനെന്തു തോന്നുവാനവകാശം?'
 ഭംഗിയായ് ഭഗരഥഭ്രവരൻ താഴ്മയായി-
 ട്ടിങ്ങനെ കഥിച്ചതാം വാക്കുകളൊന്നും തന്നെ
 ലേശവും കൂട്ടാക്കാതെ ഭാഗ്ഗവൻ ക്രോധംകൊണ്ടു
 ഭീഷണനായി വീണ്ടും രാമനോടരുചെയ്തു:-
 "ദിവ്യങ്ങളായിടുന്ന രണ്ടു ചാപങ്ങൾമുന്നേ
 ശർവ്വവിഷ്ണുക്കളായ ദേവന്മാർക്കുള്ളതത്രേ.
 രാമ! നീ ശിവചാപം സാന്ദ്രതം ഖണ്ഡിച്ചിതു,
 മംഗക കരത്തിങ്കൽ ഉത്തിർപ്പു വിഷ്ണുചാപം.

രണ്ടു വില്ലുകളിതു സംഭവിച്ചപ്പോൾതന്നെ-
 യുണ്ടായി യുദ്ധോത്സാഹം ശിവവിഷ്ണുക്കൾ തമ്മിൽ
 ശ്രീകണ്ഠദേവൻതാനും യുദ്ധസന്നദ്ധനായി
 വിൽ കലച്ചതിലേറ്റം ചെറുതൊന്നൊലിയിട്ടാൻ
 ഇങ്കാരശബ്ദംകൊണ്ടു വിഷ്ണുവും സ്തംഭിപ്പിച്ചാൻ
 ശങ്കരദേവചാപം ചിത്രമാമലപോലെ.
 കാർമുകമിളകാതെ വർത്തിക്കുന്നതിനാലെ
 കാമനാശനൻ താനും ഭഗമാനസനായാൻ.
 ഏണാകചൂഡൻ തന്റെ മേനിയിലതുനേരം
 ബാണത്തെ പ്രയോഗിച്ചാൻ വിഷ്ണുവും ഭാവിക്കവേ
 താഴ് മയായമരമാമൊന്നിച്ചു തട്ടുകയാൽ
 ശ്രീമണവാളൻ താനും പിൻവലിച്ചിതു ബാണം.
 ഉത്തമോത്തമമാണീ വിഷ്ണുവിൻ ചാപമെന്നായ്
 വാഴ്ത്തിനാരെല്ലാവരുമന്നേര, മതിനാലേ
 അത്യന്തകോപംപൂണ്ടു ശിവനും നിജ. ചാപ-
 മത്തവിൽ നിക്ഷേപിച്ചാൻ ജനകാപയത്തിങ്കൽ.
 ഭാർഗ്ഗവീവരൻ വിഷ്ണു തന്നുടെ ധനുസ്സപ്പോൾ
 ഭാർഗ്ഗവഗോത്രക്കാക്കും നൽകിനാൻ സസന്തോഷം.
 ക്ഷത്രിയോചിതമത്രേ വൈഷ്ണവചാപമിദം
 അത്യന്തം പ്രധാനമായുള്ളതെന്നറിക. നീ.
 കൃതവീര്യാത്മജൻ താൻ ചെയ്തോരു കുറവുകൊണ്ടി-
 ക്ഷിതിയെ ക്ഷത്രശൂന്യയാക്കിനേനിതിനാൽ ഞാൻ.
 ശംഭുവിൻ ധനുർഭംഗലോചനത്തെ ശ്രവിച്ചു ഞാൻ
 സാമ്പ്രതം മഹേന്ദ്രാദിതന്നിൽ നിന്നിങ്ങു വന്നേൻ.
 വീരനെന്നിരുന്നിടിലെന്നുടെ കൈയിലുള്ളി-
 സ്സാരമാം വിഷ്ണുചാപം കൈക്കൊണ്ടീടുക റാമ!

|നമേ ശത്രുവായ നമ്മോടു യുദ്ധം ചെയ്യാ-
 റിന്നു നീ ശക്തനേങ്കിൽ വില്ലിതു വാങ്ങാതേണം.
 കൃഷ്ണനായിപ്രകാരം ഭാഗ്വതനരകം ചെയ്തു.
 മാത്രയിൽ ശ്രീരാമനും ചൊല്ലുന്നതും സവിനയം.
 ഭ്രാന്തപരഃധികളോടു മാത്രമേ കോപിക്കവേ,
 ധൃവജാതികളോടു മേന്മതല്ലിതു യീമൻ!
 നാങ്ങയെങ്ങയീച്ചിടാനാരുമില്ലല്ലോ, പിന്നെ-
 വിങ്ങനെ കോപിച്ചിടാൻ ഹേതുവെന്തിതുകാലം?
 പാവകൻ പുകയോടു കൂടിടുന്നതുപോലെ
 കവലം രജോഗുണയുക്തന്മാർ ക്ഷത്രിയന്മാർ.
 മാനമാനസന്മാരാമൃതമ തപസപിതരും
 മാനദാനം തേജസ്സോടു ചേർന്നവരെന്നു കേൾപ്പി-
 തുല്യരോടുണ്ടാകേണം മത്സരം, ബാലന്മാരാ-
 ജ്ജളമാദൃശന്മാരോടേതുവേ യുദ്ധമല്ല.
 ഇത്തരം രാമൻ ചൊല്ലിപ്പോൾ ഭാഗ്വതരാമൻ തന്റെ
 ധർമ്മപങ്കജത്തിങ്കൽ ഉത്തിർന്നു വിഷ്ണുചാപം
 സായകത്തോടു കൂടെ മെല്ലവേ വാങ്ങിക്കൊണ്ടു
 മായമെന്നിയെ നിന്നാനുഭൂതപരഃക്രമൻ.
 മില്ലോടുകൂടെത്തന്നെ ഭാർഗ്ഗവരാമനേ-
 ക്കുസ്മിതാമേ രഘുവീരനാകർഷിച്ചിതു തന്നിൽ.
 മില്ലടൻ കലയേററിസ്സായകമതിൽ ചേർത്തു
 മെല്ലവേവലിച്ചിതു തന്നുടെ കർണ്ണത്തോളം
 ഭാഗ്ഗുണപ്രയോഗിപ്പാൻ സന്നദ്ധനായിസ്സു-
 ദിക്കിലും വ്യാപിച്ചുള്ള തേജസാ രാമചന്ദ്രൻ
 നിന്നരുളുന്ന നേരം മതരഃജിതഭ്രഷ്ട-
 മൃദന്മാലലംകൃതം സൻമുദുകളേഖരം
 കാക്കയാലിടൻ തന്നെ കാമെന്നുള്ള ശങ്ക-
 യങ്കരിച്ചിതു ചിത്തേ ദിവ്യനാരികൾക്കെല്ലാം.

സല്ലുവിച്ചിതു തന്റെ ചഞ്ചലമനോഹര
 തൃക്കടാക്ഷങ്ങളിലേ രാമനെ സീതാദേവി.
 രാമനമനന്തരം ഭാഗ്ഗവൻ തന്നെ നോക്കി-
 സ്സാമോദം മുദ്രയാസപൂർവ്വകമരുചെയ്തു:—
 “ബ്രാഹ്മണരെല്ലാവർക്കും പൂജ്യരാകുന്നിതല്ലോ
 സന്മതേ! വിശേഷിച്ചുമങ്ങയോ ശ്രേഷ്ഠനല്ലോ.
 ആകയാൽ പ്രയോഗിച്ചില്ലസ്രുതൈർദ്വയാനിൽ ഞാൻ
 ലോകദീപ്തനമിതു മാറിടം പിളന്നീടും.
 ഉൽകൃഷ്ടനാകാ വോനിന്നോളം ചെയ്ത പുണ്യ-
 മൊക്കെയുമിതിനദ്യ ലാക്കായി ഭവിക്കേണം.
 മുഖ്യമായിരപ്പോൾ വിഷ്ണുസായകത്താലേ
 സൽഗതി ഭവാനുണ്ടാ മേലിലെന്നറിഞ്ഞാലും.
 ശ്രീരാമനേവ ചൊല്ലിനിൽക്കുമ്പോളവിടേക്കു
 സാരസോൽഭവ മുഖ്യവാനവകദംബവും
 സില പാദാനഗന്ധർവാദിയും രാമൻ തന്നെ
 പ്രത്യക്ഷമായിക്കാണാൻ ചെന്നിതു സസന്തോഷം
 ഭാസ്കരപ്രഭനായ രാഘവൻ വിഷ്ണുചാപം
 കൈക്കൊണ്ടു കലയേറി നിന്നീടുന്നതുമനേരം
 മുനിലായ് വത്തിക്കുന്ന ഭാഗ്ഗവരാമൻ ദീപ-
 മെന്നപോൽ ഭവിച്ചിതു വിഗതപ്രഭനായി.
 നിഷ്പ്രഭൻ ജമദഗ്നിനന്ദനൻ ശ്രീരാമനോ-
 ടപ്പൊഴേ സവിനയമിങ്ങനെയരുചെയ്തു:—
 “എന്നെ നീ രക്ഷിച്ചാലും രാഘവ! ഗതി മമ
 തന്നാലുമെനിക്കിതുതന്നെയാണഭിലാഷം;
 കശ്യപൻ തനിക്കീ ഞാൻ മുന്നമേ ദാനം ചെയ്തു
 വാഗ്ദാനിലിരിക്കുവാൻ ഞാനിനി യോഗ്യനല്ല.
 ആകാശമാഗ്ഗ്ത്തുടെ ശ്രീമഹേശ്വരഭൃതിൽ ചെ-
 ന്നേകാന്തതപംചെയ്തു വാഴുന്നേനിനിമേലിൽ.
 വ്യക്തമായ് ദയാനെച്ചു ലോകവും ജയിച്ചീടാൻ
 ശക്തനായ് ഭവിച്ചീടുമീശ്ശരംകൊണ്ടു തന്നെ.

നിന്നടെ യശസ്സുതാൻ രൂപമാർന്നുപാലെ
 മൂന്നുപോകത്തും പൂർവ്വമാകമിശ്രമെന്നോ;
 വംശവർദ്ധകനായ ജ്യോതി രക്ഷിച്ചാലും
 സംശയം വേണ്ട തെല്ലം കീർത്തിയും വർദ്ധിച്ചിടും,
 ഇലൻ സ്സിന്റെ സാക്ഷാൽ നായകൻ മഹാവിഷ്ണു
 മുത്തിയെന്നറിയുന്നേനങ്ങയെ ഞാനറിപ്പേടും.
 ചാപവും വേണമേ നൽകുവാൻ സാധിക്കയാൽ
 ഭൂപതേ! കൃതാർത്ഥനായ തീർന്നൻ ഞാനെന്തിനാതും.
 അദ്വനീ തൊടുത്തൊരിസ്സായകം മധുരമ-

ദൈത്യരിൽ പ്രയോഗിക്കിലായതും ശുഭമാകാം.
 ഇപ്പോൾ സൃഷ്ടിസ്ഥിതി പ്രളയാദികൾ നിത്യം
 സ്വപനം നടത്തുന്ന ഭഗവൻ! മഹാവിഷ്ണു!
 അങ്ങയെങ്ങിനെയിടാൻ ശക്തനാകുന്നു ഞാനെ-
 ന്നിങ്ങനെ നിന്നുണ്ടായെന്നതും മമ മെന്തുമ്പും.
 അങ്ങയും വിചാരിച്ചു ലജ്ജയാൽ തലതാഴ്ത്തി
 നല്ല കയല്ലാതീങ്ങാനെന്തോ ചെയ്തിടേണ്ടു?"
 രേണുകാർത്ഥജനേവം താഴ്മയായ് ചൊന്നനേരം
 ബാണത്തെ പ്രയോഗിച്ചാൻ രാഘവൻ തിരുവടി.
 ഓഷ്ഠരാം മധുരമുഖ്യ ദൈത്യന്മാമശേഷവും
 നഷ്ടമായ് വേിച്ചിതു രാഘവബാണത്താലേ.
 അനേരം വസന്തമാമൃതവിലെന്നപോലെ-
 യന്തുനം തെളിഞ്ഞിതു ദിക്ഷകളശേഷവും.
 ഭാഗ്വതരാമൻ പിന്നെ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ തന്റെ
 തുക്കഴലിണക്രൂപ്പിബ്ദകതിപുറുകും പോയാൻ.
 ദൈത്യനിഗ്രഹംചെയ്തു സാഗരസ്നാനംചെയ്തു
 സതപരം ശരം വീണ്ടും രാമസന്നിധിപുക്കാൻ.
 ഭാഗ്വതരാമൻ തന്നെ ശ്രീരാമൻ ജയിക്കയാ-
 ലുംകൊള്ളുമാനന്ദത്താൽ സൈന്യങ്ങൾ പുളച്ചിതു.

ജയശബ്ദങ്ങളാലേപിച്ചു നദസ്ഥലം,
 ഭയമില്ലാതെയായിത്തീർന്നിതു സകലർക്കും;
 രാജയോഗ്യങ്ങളായ നല്ലതാകകളേ.
 രാജിച്ചു, ദശരഥഭൂപനം സന്തോഷിച്ചു;
 മുന്നേക്കാളധികമായ് ചോഷിച്ചു വാദിതങ്ങളെ-
 ളെന്നല്ല ദേവന്മാരും പൃഥു ചൊരിഞ്ഞിതു.
 സർവ്വമാറ്റാഴിച്ചു തങ്ങളിൽ സല്ലപിച്ചു
 സർവ്വമാ സുഖമാൻ യാത്രചെയ്തിതു പിന്നെ.
 സുന്ദരീമണിമാരാം ഭായ്മാരോടു ചേർന്ന്
 നന്ദനന്മാരോടൊത്തു പംക്തിസ്യന്ദനഭൂപൻ
 'ദേവേന്ദ്രപ്രതാപനായ്' സ്വർഗ്ഗലോകത്തേക്കുളും
 ത്രീവായു മയോദ്ധ്യയിൽ പ്രാപിച്ചാൻ തുഭോദയേ.

കല്യാണഘോഷത്തോടു കൂടവേ പെരുന്നന്മാരും
 സോല്ലാസമെതിരേറു പുജിച്ചാർ യഥാവിധി
 അനുരൂപകളായ ഭായ്മാരോടു ചേർന്ന്
 തനയന്മാരെക്കണ്ടിട്ടുണ്ടായ സന്തോഷത്താൽ
 കൃതകൃത്യകളായിത്തീർന്നിതു തങ്ങളെന്നായ്
 മതിയിൽ സ്മരിച്ചിതു കൌരസല്യാദികളന്നാരും.
 നവലാചണ്ഡലക്ഷ്മീവാസമാസ്തിഭൂഷിട്ടു-
 മവന് സുതയായ ജാനകീതന്നെക്കണ്ടു
 പണ്ടോരിക്കലമുണ്ടാകാത്തതാമുച്ഛണ്ഡു -
 മുണ്ടായിതയോദ്ധ്യയിൽ വാണീടും സ്രീകരംകൈല്ലാം.
 കോമിനീമണിയായ ജാനകീ ലക്ഷ്മീദേവി
 കാമസന്നിഭനായ രാമനോ കമലാക്ഷൻ
 വർദ്ധിച്ചു മോദത്തോടുമിത്തരം ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു
 വാഴ്ത്തിനാരെല്ലാവരും ജാനകീരാമന്മാരെ.

വാചകാഞ്ചനം കഴിഞ്ഞു

